

Міністерство освіти і науки України
Чорноморський національний університет імені Петра Могили
Національна академія наук України
Південний науковий центр НАН і МОН України
Інститут української археографії та джерелознавства
ім. М.С. Грушевського НАН України
Державний архів Миколаївської області
ДУ «Національний науковий центр радіаційної медицини НАМН України»
Донецький національний медичний університет
Technical University of Moldova (Moldova)
Jan Dlugosz University in Czestochowa (Poland)
Adam Mickiewicz University (Poland)
Leipzig University of Applied Sciences (Germany)
Rzeszow University of Technology (Poland)
Ca` Foscari University (Italy)

**ОЛЬВІЙСЬКИЙ ФОРУМ – 2024:
стратегії країн Причорноморського регіону
в геополітичному просторі**

XXI Міжнародна наукова конференція

ТЕЗИ

**МОВНО-КУЛЬТУРНА ПОЛІТИКА. АКАДЕМІЧНІ
СВОБОДИ. УНІВЕРСИТЕТСЬКА АВТОНОМІЯ**

**НОВІ ВИКЛИКИ У НАВЧАННІ ПРОФЕСІЙНОЇ
АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ СТУДЕНТІВ-НЕФІЛОЛОГІВ**

20–23 червня 2024 р., м. Миколаїв, Україна

Миколаїв – 2024

Ольвійський форум – 2024 : стратегії країн Причорноморського регіону в геополітичному просторі. Мовно-культурна політика. Академічні свободи. Університетська автономія. Нові виклики у навчанні професійної англійської мови студентів-нефілологів : XXI Міжнар. наук. конф. 20–23 черв. 2024 р., м. Миколаїв : тези / М-во освіти і науки України ; ЧНУ ім. Петра Могили ; Нац. акад. наук України ; Півд. наук. центр НАН і МОН України ; Ін-т укр. археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського НАН України ; Держ. архів Миколаївської обл. ; ДУ «Нац. наук. центр радіаційної медицини НАМН України» ; Донецький нац. медичний ун-т ; Technical University of Moldova (Moldova) ; Jan Dlugosz University in Czestochowa (Poland) ; Adam Mickiewicz University (Poland) ; Leipzig University of Applied Sciences (Germany) ; Rzeszow University of Technology (Poland) ; Ca` Foscari University (Italy). – Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2024. – 116 с.

Збірник містить тези доповідей учасників XVII Міжна-родної науково-практичної конференції «Ольвійського форуму-2024 : стратегії країн Причорноморського регіону в геополітичному просторі. «Мовно-культурна політика. Академічні свободи. Університетська автономія. Нові виклики у навчанні професійної англійської мови студентів-нефілологів».

СЕКЦІЯ

МОВНО-КУЛЬТУРНА ПОЛІТИКА. АКАДЕМІЧНІ СВОБОДИ. УНІВЕРСИТЕТСЬКА АВТОНОМІЯ

**Підсекція: Теоретичні та прикладні аспекти дослідження
викладання англійської мови, літератури та перекладу**

УДК 81.255.4

Абабілова Н. М.,

канд. пед. наук, доцент, доцент кафедри
англійської філології та перекладу,
ЧНУ імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна

NON-FICTION AND CHALLENGES OF ITS TRANSLATION

Literature as an art of words is based on the correlation between the tendencies of non-fiction (reproduction of the real circumstances of the real world) and fiction (figurative reproduction of reality). The genre of non-fiction is still poorly studied in scientific and practical terms, and most literary critics have tried to separate the genre of non-fiction from that of fiction. O. Halych states that the fiction based on artistic generalisation and speculation is being replaced by the literature of document and fact”

Some Ukrainian literary critics and researchers do find certain synonymous names for the literary genre in question. Thus, there apart from the term “non-fiction”, the scholars use the following terms: “literature of fact”, which is also called documentary literature; “factual literature”; “non-fictional literature”; “documentary”, “new journalism”, “popular science literature”, etc. [1, 2, 3]. Thus, we have a number of different similar terms for this literary genre, and the question of the best answer will remain open for a long time, but in this paper the term “non-fiction” will be used that might be explained by the fact that in non-fiction there is no place for fictional characters, and there is no fiction as such. Mainly, non-fiction differs from fiction in that the former has a “different” process of creating imagery, and therefore, it outlines real and characteristic phenomena, events, and persons. Describing non-fiction, we can define it as a literature of memories, letters of reflection that have a direct conversation with the reader. It is a chronicle and intellectual, memoir or philosophical conversation that is similar to poetry with the presence of the author. Its sharp dialectic lies in the freedom of

expression and the unfreedom of fiction, limited by the reality. The author of non-fiction strives to create a special image of reality and thus complements the existing body of information about some event. The peculiarities of this genre give the writer the freedom to explain more clearly what readers had doubts about.

The features of non-fiction include: 1) objectivity (conveys facts and events without distortion or concealment); 2) reliability (contains true information); 3) informativeness (readers should gain new knowledge and understanding about a particular topic or event about which the author writes); 4) analyticity (may contain analysis and interpretation of facts and events; present different points of view of the causes and consequences of certain events); 5) artistry (may contain artistic elements); 6) social significance (may reflect social problems, political events or historical moments; activate public consciousness and encourage action) [1].

Thus, non-fiction is a literary genre that combines elements of documentary and fiction; it uses factual material and real events to create a work of fiction that conveys the truthfulness and objectivity of events and aims to convey true information and provide readers with new knowledge and understanding about a particular topic or event. Non-fiction can be an important source of information and contribute to broadening the readers' horizons. It should be noted that the role of non-fiction, various notes, diaries, memoirs, and letters is extremely important for understanding events and artefacts from certain periods. Such sources form the background against which the events depicted in a particular work acquire special vividness and expressiveness, and enhance the effect of the reader's complicity in what is happening.

One of the main features of translating non-fiction is preserving the accuracy and reliability of information while conveying the style and mood of the original text. Thus, a translator must carefully check the facts and sources to make sure that they are correctly reproduced in the translation. Moreover, a translator must be skilful in choosing appropriate words and expressions to convey the essence and atmosphere of the original work.

Translators should pay attention to the style and mood of the original text. They must be able to convey the peculiarities of the author's style using appropriate linguistic means and techniques. Also, they must take into account cultural and historical features that may be embedded in the documentary prose; be aware of the context and use adequate equivalents to convey these features in the translation. Translation of documentary prose is a complex task that requires not only knowledge of the language but also the context and peculiarities of the genre understanding.

The study of non-fiction translation should be based on the translator's preliminary study of the text, i.e. the identification of its stylistic, semantic, ideological, semantic and other features. Such an approach to the text under translation allows us to find out what changes need to be made in the translation process, what is behind the translated text (the author's personality, situation, the era in which they lived and worked).

As a result, when translating non-fiction, it is necessary to take into account the vertical context, which gives us an idea of how and why a writer assumes that their readers are able to perceive the historical and philological "information" objectively contained in the documentary work they have created. These extra-linguistic factors are especially important for the translation of documentary prose, since the object of translation in this case is the writer's letters, essays, diary entries, and literary articles.

The text of non-fiction is quite difficult to translate because, in addition to general textual categories, it is characterised by the presence of hidden, implicit information, which is the reason for its multivariate nature in translation. When translating non-fiction, it is necessary to pay attention to the following linguistic phenomena that have the main implicit load, i.e. phraseological units, epithets, metaphors, words with figurative meanings, polysemous words, etc; genre and stylistic originality of documentary prose; universal meanings expressed in a vertical historical and linguistic and cultural context, extralinguistic information.

Thus, the observations made lead to the conclusion that the complexity of perception of non-fiction texts lies primarily in the correct understanding of the whole complex of social, moral, aesthetic and other features of the era.

A translator, acting as an intermediary between two languages and cultures, must find ways to overcome the barriers created by national-specific differences in the contact cultures, since the main efforts of a translator are aimed at facilitating the process of intercultural communication. The translator should strive to convey the features of the original as accurately as possible in the translation, so the main problem of the translated text is the problem of adequacy.

The problem of adequate translation of non-fiction, i.e. translation while preserving the original meaning of the message, remains quite acute. Certain techniques and methods of achieving semantic adequacy in translation require taking into account the above phenomena, as well as performing technical operations with the text, including transliteration, substitution, omission, rearrangement, etc., which have already been tested in translation practice.

Thus, non-fiction is a kind of literature that combines many different genres and differs from fiction in that it is characterised by the fact that it is

based exclusively on real events, but it also has the same aesthetic and cognitive functions as fiction and certain stylistic borrowings from it. For practicing translators working with non-fiction, it is important to be able to immerse themselves in its semantic content, understand the author's thought and express it in another language. In order to re-create the artistic content, which is a complex integrity of semantic and formal, internal and external extralinguistic and linguistic components, using the target language, it is necessary to understand the structure of this integrity, to subject it to a multifaceted analysis, which inevitably precedes artistic synthesis, i.e. the creation of a translated work. Such an analysis is often complicated by a number of factors inspired by: historical distance, specific expressiveness of national realities, the presence of special allusions in the original text that are understandable to the reader of the original without additional commentary, etc.

References

1. Галич О. А. *Українська документалістика на зламі тисячоліть: специфіка, генеза, перспективи*: монографія. Луганськ 2001. с.4.
2. Колінько О. П., *Нон-фікшн як особливий феномен сучасної белетристики* // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету, 2016. Вип. 24(2). С. 74-77.
3. Косюк, О. *Особливості дослідження нон-фікшн у сучасному інформаційному просторі* // Вчені записки, 2021. Інтернет-публікація. – Режим доступу: http://www.philol.vernadskyjournals.in.ua/journals/2021/4_2021/part_3/35.pdf

УДК 81'25

Агєєва-Каркашадзе В. О.,
канд. філол. наук, старший викладач
кафедри англійської філології та перекладу,
ЧНУ імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна

PECULIARITIES OF TRANSLATION OF STYLISTIC DEVICES FROM ENGLISH INTO UKRAINIAN

The stylistic aspect of translation should include an adequate choice of lexical and graphical means according to the general functional and

communicative orientation of the source language text, taking into consideration all the norms of the target language.

The question of peculiarities of translation of stylistic devices from English into Ukrainian has long been under the study of many scholars, such as V. Provotorov, M. Kuznets, G. Sklyarevska and others. In spite of their different views on the question, all the scientists mentioned above agree in several questions. The first one is that before starting work on translating, it is necessary to define what language genre the text is written in and which functional style this text exists in. The second question is that stylistic devices are diverse and numerous, but they are all based on the same linguistic principle on which the entire mechanism of language is built: comparing phenomena and establishing similarities and differences between them, contrast and equivalence.

Among the most widespread stylistic devices we can single out epithets, metaphors, simile, hyperbole and allusion which are the object of our research.

Epithets as the stylistic devices are of great popularity because they can help to single out an individual style of an author and characterises the style of the literary movement and artistic language of the relevant period. They are the link that combines different sources of literary language, its book and vernacular basis, its expressive folklore component in the writer's linguistic consciousness. Thus, the epithet is used as an important artistic means of individualisation, typification and evaluation of the depicted phenomena. It creates wide possibilities for an individual author's reproduction of reality. In a certain context, epithets of shape, colour and properties can reveal a hidden, unusual component of their meaning, which becomes the basis for new images. They can reflect a psychological state and social status.

A very important stylistic device in creating a description is metaphor. It helps to recreate the image of a character given not by experience but by intuitive feeling. A metaphor can be defined as a way of conveying the meaning of feelings that cannot be conveyed through rational communication.

Among the stylistic devices used to create the imagery of a text, simile has a significant share. Simile is the partial likening of two objects, and it is one of the linguistic categories: the concepts of equality - inequality, greater or lesser degrees of quality, which are expressed both in the grammatical category of degrees of comparison of adjectives and adverbs, and in vocabulary and phraseology. At the same time, in speech, it is interpreted as an entity of a different nature - a stylistic device that is widespread in the works of XXth century writers and, when it is implemented in a portrait description, it represents the intensification, amplification of one feature. The

purpose of simile is to characterise an object by comparing it with another object from a completely different class.

In addition to the above-mentioned stylistic devices used by authors of fiction, such stylistic devices as hyperbole and allusion are also widely used. Hyperbole is a type of trope that consists in exaggerating the characteristic properties or features of a certain object, phenomenon or action. It is often present in everyday speech, in fiction and poetry, but not in scientific texts, where accuracy is of primary importance. A hyperbolic reflection of reality is characterised by the expression of the real through the unreal. Metaphorical hyperbole is often based on a fantastic image. There are three types of contradiction that can be found in metaphorical reinterpretation. Logical contradiction is observed in hyperboles such as *to beg a thousand pardons*. The direct contradiction is that a concept is attributed a feature that is not inherent in it (*scared to death*). An absurd contradiction is observed when features from different areas are combined, which makes the concept itself absurd (*to give the world to see him*).

One of the most interesting aspects of translation theory is the problem of reproducing stylistic devices. This problem attracts the attention of linguists, but is not sufficiently developed. The importance of studying the translation of stylistic devices is due to the need to adequately reproduce the figurative information of a source language work into the target language, to reproduce the stylistic effect of the original in translation.

The translation of stylistic devices that carry the figurative charge of a work often causes difficulties for translators due to the national peculiarities of the stylistic systems of different languages. All linguists emphasise the need to preserve the image of the original in translation, rightly believing that, above all, the translator should strive to reproduce the function of the technique but not the technique itself.

A. Utrobina considers the following stylistic problems of translation: parameters of adequacy of the transmission of stylistic devices, the concept of associative field, and the technique of compensation. The importance of studying the translation of stylistic devices is due to the need to adequately convey the figurative information of a work of fiction in the translation and due to the necessity of reproduction of the stylistic effect of the original in translation.

To translate a stylistic device, it is necessary to determine its meaning and semantic structure. In the figurative means there is one the following acts: evaluation, nomination, or aesthetic information. In the case when no compensation for the image is found and its transmission is impossible, only the conceptual content of the image is reproduced. A. Utrobina identifies the following parameters of the adequacy of the translation of stylistic means in

the terms of its content: transmission of semantic information in the target language; transmission of emotional and evaluative information; adequacy of the transmission of expressive information; adequacy of the transmission of aesthetic information. If the semantic basis of the original work is conveyed accurately, the result will be an adequate linguistic image with an adequate semantic load. G. Sklyarevskaya argues that in many cases, the linguistic images of metaphorical phrases in the source language are rendered on the equivalent basis of the nominative function.

As for the associative field, it is regarded as associations caused by the normative meanings of words in their unusual combinations. A translation can be considered equivalent if a word in the target language has the same associative field as a word in the source language, as this evokes the same activity of thought and imagination in the reader of the translation as in the reader of the source language text.

When translating such stylistic devices as simile, epithet, metaphor, the translator must decide each time whether it is appropriate to retain the image they contain or whether it should be replaced by another. The reason for the replacement may be the peculiarities of Ukrainian word usage, word combinations, etc. The stylistic aspect of translation is essential for a translator. It is the stylistic aspect of language that is responsible not only for the translation from the source language into the target language, but also for the translator's peculiarities and skills. After all, the translation of the original depends on how the translator is able to convey the meaning of stylistic units.

A good translator uses ways to convey some of the stylistic devices used in the original in order to make the text more vivid and expressive. The translator has the following choice: either to try to copy the technique of the original, or, if this is not possible, to create his own stylistic device in the translation that has a similar emotional effect. For the translator, it is not so much the form as the function of the stylistic device in the text that is important.

Васильєва Н. О.,
канд. філол. наук, доцент б. в. з.
кафедри англійської філології та перекладу.
ЧНУ імені Петра Могили, Миколаїв, Україна

РОЗВИТОК МОТИВАЦІЇ ТА ІНІЦІАТИВНОСТІ СТУДЕНТІВ НА ЗАНЯТТЯХ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Студентська замотивованість у навчанні є актуальним питанням психології та педагогіки, що потребує сучасних підходів до розв'язання проблеми. Відомо, що кожен педагог має досвід роботи із мотивованими, ініціативними, залученими у навчальний процес студентами, а також із такими, які є незацікавленими, неохочими, неконцентрованими й байдужими, а подекуди доводиться справлятися із класом / групою, де представлені обидві категорії одночасно, що, дійсно, ускладнює процес викладання.

Аналіз українських на закордонних наукових праць учених С. Ніколаєвої, Н. Бориско, В. Калініна, Р. Гарднер, С. Гартон, М. Уеделл, С. Торнбері, Г. Московітс та інших підтверджує нагальність та актуальність порушеного питання [1].

Мета сучасного заняття іноземної мови сформуванню комунікативну компетенцію у студентів, зробити їх більш досвідченими й професійно зорієнтованими за допомогою різних комунікативних ситуацій. Такий вектор педагогічної діяльності вибудовується на осмисленому навчанні, що передбачає розвиток і вдосконалення навичок і знань у здобувачів, які не є суто лінгвістичними. Саме тому тренування різноманітних соціальних навичок (soft skills) і вмій під час викладання фахових дисциплін є на сьогодні обов'язковим підґрунтям до опанування професійних знань. Серед них навички мотивації, ініціативи та підприємницької поведінки¹ на заняттях англійської мови вважаються одними із найбільш цілісних компетентностей, оскільки вони ґрунтуються на можливості втілювати задуми, використовувати

¹ Під підприємницькою поведінкою мається на увазі вміння студентів виявляти активну позицію, креативність, гнучкість і адаптивність, відповідальність, самокритичність, автономію і незалежність, прагнення до розвитку, здатність контролювати власні емоції, інтерес і мотивацію до вивчення нового, навички залучення інших до роботи під час групових занять, здатність вчитися на помилках і робити відповідні висновки.

теоретичні знання під час вирішення практичних завдань, «відточені» навичок групової та індивідуальної роботи. Зазначимо, що діапазон компетентностей, які входять до ініціативності та підприємництва, є досить різноманітним і чисельним, зокрема: аналітичне мислення; навички планування, організації, керування та прийняття рішень; здатність до адаптації та розв'язання проблем; навички ефективної комунікації, презентації матеріалу, ведення переговорів; уміння працювати самостійно та у команді; розвиток впевненості у собі, оцінювання та самооцінювання тощо [3].

Які ж фактори впливають на мотивацію здобувачів знань? Яким чином викладачі можуть залучити студентів до активної роботи, тим самим сприяти розвитку їхньої замотивованості та вихованню необхідних соціальних навичок, які знадобляться у майбутньому? Щоб відповісти на ці запитання потрібно зрозуміти причини відсутності мотивації та інтересу, пасивності здобувачів на занятті іноземної мови.

Процес опанування другою іноземною мовою – складний та тривалий, зокрема усне мовлення передбачає здатність ефективно використовувати відповідний вокабуляр, граматичні конструкції та фонетику під час соціальної взаємодії. На думку науковців Дж. Річарда та У. Ренандя, існують фактори, які безпосередньо впливають на здатність до усного спілкування: вікові обмеження (вік слухачів впливає на процес ефективного та природного опанування іноземної мови), соціокультурні аспекти (вербальні та невербальні розбіжності, що виникають під час вивчення другої мови) та психологічні бар'єри студентів (емоційна сфера) [2]. До останнього фактору учені відносять страхи, тривогу, самоусвідомлення та самоповагу, ставлення до предмета, мотивацію.

Студенти можуть бути незацікавленими у вивченні іноземної мови, оскільки їхня увага спрямована на більш «привабливі» речі, тобто спостерігається певне розфокусування. Формування ж інтересу до предмета, який викладається – відповідальність викладача.

Іншою можливою причиною, що впливає на низький рівень мотивації слухачів – недостатня кількість часу на вивчення англійської мови, оскільки студентам доводиться виконувати інші завдання. Як зазначає дослідник Г. Фреді Даар, важливо зрозуміти потреби студента у навчанні та знайти шляхи реалізації цих потреб [2]. Гарною ідеєю є заохочення до автономності та наданні права вибору (наприклад, запропонувати студентам обрати певні теми для опрацювання, що прописані у програмі курсу, чи питання для презентації / дискусії / есе або літературу для читання тощо).

На початкових етапах вивчення іноземної мови однією із причин інертності певних категорій слухачів може бути відсутність базових знань граматики, фонетики й прогалин у лексиці. Такі перешкоди у перспективі формують проблеми в опануванні програмою у зв'язку зі складністю семантики, вимови чи синтаксичних особливостей англійського речення.

Насамкінець студенти мають низький рівень впевненості у собі під час усного мовлення іноземною мовою. Ймовірно, що вони можуть втрачати її у ситуаціях, коли почуваються незаохоченими, розчарованими, збентеженими чи висміяними, розкритикованими однолітками або й навіть лектором. Відповідно такі слухачі втрачатимуть мотивацію та ініціативу до активної участі на занятті надалі через стрес, з яким асоціюватиметься вивчення іноземної мови. Тому надважливо створити дружню атмосферу у класі, сприяти вільному вираженню думок, підтримувати та заохочувати до роботи не лише активних студентів, а й тих, котрі мають труднощі психологічно-емоційного характеру. Ця думка корелює із постулатами «активної методології», у межах якої роль викладача трансформується до фасилітатора, медіатора, тоді як студентові надається більша незалежність та автономність. Такий підхід допоможе студентам згенерувати власні ідеї, критично обирати джерела інформації та повному розв'язувати проблеми, досягати поставленої мети.

З-поміж різноманіття чинних методологічних стратегій доречними вважається використання наступних для виховання ініціативності та сприяння розвитку мотивованості на заняттях з іноземної мови:

- проєктна робота, що є низкою завдань, котрі дозволяють виконавцеві робити дослідження та вчитися самостійно на основі базових знань, отриманих умінь і навичок, при цьому функція викладача полягає у спостереженні та коригуванні процесу;
- кооперативне навчання, яке має на меті командну роботу студентів, що допомагають і підтримують один одного, оскільки вони умотивовані спільною метою і завданнями;
- проблемно-орієнтоване навчання (problem-based learning): актуальні питання сьогодення використовуються для досягнення студентами певних ідей та принципів;
- тематичні дослідження (case study), що передбачають індивідуальну чи групову роботу з вивчення й аналізу конкретних ситуацій та пошук релевантних шляхів до розв'язання проблем;
- формування осередків за інтересами (centers of interest), які організують відповідно до потреб та інтересів слухачів, у межах котрих виконуються академічні завдання з метою оцінки рівня

освіченості студентів з окреслених питань, а також для визначення того, чи студенти змогли ефективно працювати за академічними вимогами, поставленими до такого виду діяльності.

Отже, студентоцентроване навчання, спільне планування тем та можливих завдань до курсу, удалий вибір методологічних стратегій, підтримка та сприяння до взаємодії студентів, прийняття змін ролей «учителя-учня» – все це урешті-решт зможе допомогти замотивувати та сформувати внутрішню ініціативність у здобувачів знань.

Список використаних джерел:

1. Калінін В.О., Калініна Л. В. Розвиток ініціативності як наскрізного вміння навчання англійської мови учнів основної школи. *Інноваційна педагогіка*. Вип. 57. Том1. 2023. С. 87-91.

2. Gabriel Fredi Daar. Problems of English Language Learning in Context. PKBM SAMBI POLENG: 2019. 124 p.

3. Wedell M. More than just 'technology': English language teaching initiatives as complex educational changes. *Dreams and realities: Developing countries and the English language*. British Council, 2011. P.269 – 290.

УДК 81.255.4

Волченко О. М.,

канд. пед. наук, доцент б.в.з.

кафедри англійської філології та перекладу,
ЧНУ імені Петра Могили, Миколаїв, Україна

АНГЛІЙСЬКІ НЕОЛОГІЗМИ 2023-2024 РОКІВ: ПЕРЕКЛАДАЦЬКИЙ АСПЕКТ

Лексика як самий рухливий пласт будь-якої мови реагує на зміни в соціальній, культурній, політичній та інших сферах життя суспільства, адже саме слово є «дзеркалом життя». Поява неологізмів, що фіксують нові назви та образи, у будь-якій мові свідчить про розвиток її словотворчої системи, становлення нових словотворчих моделей слів, зміну існуючих, розширення або зменшення їх продуктивності та багатьма іншими факторами словотворчого процесу. Науковий опис та класифікація неологізмів, розв'язання проблем їхнього виникнення, а також порівняння їхньої структури у різних мовах і дослідження можливостей перекладу є об'єктом наукових розвідок Ю. А. Зацного,

І. В. Малиновської, О. В. Ребрія, О. О. Селіванової, О. К. Янишина, О. А. Ясинецької та ін.

Аналіз наукових джерел засвідчує, що у широкому сенсі терміном «неологізм» позначається будь-яке слово, а також його окреме значення, вислів, які з'явилися в мові на сучасному етапі її розвитку і новизна яких усвідомлюються мовцями (загальнономвні неологізми) або були вжиті тільки в якомусь акті мовлення, тексті чи мові певного автора (індивідуально-авторські неологізми) [1].

Дослідження неологізмів такими науковцями, як І.В. Андрусак, О.М. Білоус, О.М. Бондаренко, О.М. Головка, Ю.А. Зацний засвідчують, що нова лексика утворюється здебільшого з власного матеріалу шляхом словотворчих операцій та переосмисленням вже існуючих одиниць.

Зазначимо, що неологізми відзначаються особливою мінливістю та з'являються в культурах, які швидко змінюються, та в різних сферах діяльності людини, пов'язаних з відтворенням інформації. Мовознавці розрізняють внутрішньомовні та зовнішньомовні шляхи неологізації. До перших належать неологізми, утворені стандартними продуктивними засобами словотвору: основоскладанням, деривацією, афіксацією та скороченням. Лексеми, утворені цими способами, складаються з уже наявних в мові елементів, а їх новизна полягає в особливому вияву нового смислу. До других належать запозичення з інших мов, які асимілюються відповідно до норм правопису та граматики цільової мови.

У цій науковій розвідці проаналізуємо деякі англійські неологізми, що були зафіксовані в онлайн словниках англійської мови [2, 3] у 2023-2024 роках, та запозичені українськими ЗМІ. Вибірка зазначених неологізмів проводилася з метою розвитку у студентів 3 курсу Чорноморського національного університету імені Петра Могили, які навчаються за освітньою програмою «Теорія та практика перекладу з англійської та другої іноземної мови» та у 2023-2024 навчальному році вивчають вибіркочу дисципліну «Теорія і практика міжкультурної комунікації та переклад», таких фахових компетентностей:

- здатність вільно оперувати спеціальною термінологією для розв'язання професійних завдань,
- знання, що виходять за межі лінгвістичних та перекладознавчих (фонові і предметні знання з історії та культури англійських країн, мова яких вивчається),
- здатність враховувати міжмовні розбіжності на рівні системи, норми та узусу, долати явища інтерференції в процесі перекладу та на етапі перекладання.

Під час семінарських занять майбутнім перекладачам пропонується алгоритм відтворення значення англійських неологізмів цільовою мовою, який складається з трьох етапів та відображає особливості перекладацької діяльності. На першому етапі відбувається з'ясування значення неологізму (коли перекладач або звертається до останніх видань англійських тлумачних (енциклопедичних) словників, або з'ясовує значення нового слова, враховуючи специфіку його структури та контексту). На другому етапі аналізуються різноманітні інформаційні джерела для визначення, чи існує вже в цільовій мові спосіб відтворення певного неологізму. Третій етап – це власне переклад засобами цільової мови з урахуванням того, що неологізмові притаманна багатогранна прагматика, оскільки на етапі породження нового слова його семантика супроводжується прагматичними параметрами первинного контексту. Крім зазначених компонентів, прагматика нових слів кодує індивідуальний намір мовця, а також ефект «несподіваності» та «здивування». Компонент «несподіваності» пов'язаний з прагматикою мовця, у той час, як компонент «здивування» спрямований на слухача, який виражає реакцію на новоутворення. Перекладач, добираючи відповідники, має враховувати прагматичні особливості адресата, його професійний статус, вік, стать, етнічну належність, емоційне ставлення до висловлювання тощо.

Необхідно зазначити, що телескопія як спосіб утворення англійських неологізмів лідирує у 2023-2024 роках та засвідчує, що англійська мова розвивається шляхом економії мовних засобів, що зменшує кількісний приріст лексичних одиниць і спрямовує номінативну діяльність на вторинну номінацію – веде до переосмислення вже наявних у мові номінативних засобів. Наведемо приклади англійські неологізмів, що утворилися шляхом телескопії:

VirtuReal = **Virtual** + **Reality**,
greenflation = **green** + **inflation**,
tipflation = **tip** + **inflation**,
beautility = **beautiful** + **utility**

В українському перекладі цих неологізмів спостерігається різноманіття засобів. Для *VirtuReal* застосовується вже відоме калькування повного терміну *віртуальна реальність*. *Tipflation* та *beautility* відтворюються через тлумачення понять: *зменшення суми чайових* та *красота та практичність* відповідно. Для *greenflation* фіксуємо 3 варіанти відтворення в українських ЗМІ, а саме: адаптоване транскодування (*грінфляція*), калькування (*зеленофляція*) та змішаний метод, що поєднує застосування в тексті адаптованого транскодування

та пояснювального перекладу (*ведення екологічного бізнесу значно дорожчим способом*).

Список використаних джерел

1. Волченко О.М. Індивідуально-авторські неологізми як перекладознавча проблема. Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Філологія (Мовознавство): збірник наукових праць. Випуск 27. Вінниця: ТОВ «фірма Планер», 2018. С. 116-124.

2. Cambridge Dictionary. Режим доступу:

<https://dictionary.cambridge.org/>

3. Longman Dictionary of Contemporary English. Режим доступу:

<https://www.ldoceonline.com/>

УДК 811.111

Bohdan Yaremchuk

5th-year/MA student of the Philology Department,
Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine

Tetyana Zhyvotovska,

PhD, assistant professor,
Department of English Philology and Translation,
Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine

SEMANTIC FEATURES OF METAPHORS IN KENDRICK LAMAR'S SONGS

Metaphor is one of the most widely used stylistic devices because it allows us to convey complex ideas and emotions through symbolic language. This stylistic device compares two objects that are seemingly unrelated but share common characteristics to create a vivid image in the reader's mind. For many centuries, metaphor has been studied by various foreign and domestic linguists including K. Wales, M. Abrams, A. Richards, M. Black, V.A. Kukhareno and others. Moreover, metaphor is not limited to fiction, but is also used in cinema, art and the work of musicians. Among the scholars who have studied metaphor in songs are N. Danyliuk, L.V. Odynetska and O. Koziy. Metaphor is an important technique in rap music, and Kendrick Lamar, who is one of the most prominent representatives of this genre, often uses metaphor to express his views on various social and political topics, which helps his listeners to better understand his ideas. The relevance of this

work lies in the fact that not many scholars have studied metaphor in songs, especially in the rap genre. In addition, Kendrick Lamar has been one of the most popular artists in the world for more than a decade, and the themes of his songs remain relevant, as the performer speaks about social issues that are important to the community.

The aim of the study is to investigate the metaphor and the peculiarities of its functioning in Kendrick Lamar's work. In accordance with the aim, the following tasks were identified and completed: the definition of metaphor given by foreign and domestic scholars; the main classifications of metaphor as a stylistic device; the main directions of Kendrick Lamar's creative activity and analysis of the semantic features of metaphors in his songs; analysis of linguistic, stylistic and functional features of the use of metaphors in Kendrick Lamar's songs.

The subject of the study is linguistic and functional features of the use of metaphors in the lyrics of Kendrick Lamar's songs. The essence of the work is an in-depth study of metaphors as a stylistic device in Kendrick Lamar's songs, as well as the identification of linguistic and functional aspects of these metaphors. In addition, the semantic features of metaphors in Kendrick Lamar's songs have been analysed.

The theoretical basis of the work has been formed by the works of domestic and foreign scholars devoted to the study of the definition, classification and functions of metaphor: George Lakoff and Mark Johnson, L.P. Yefimov, V.K. Kharchenko and others.

The practical significance is determined by the possibility of using this analysis to study the relationship of Kendrick Lamar's lyrics with cultural, social and historical contexts, as well as to study metaphor as an artistic tool in the work of other artists.

The examples of the metaphor were grouped by semantics, resulting in 11 semantic groups (from the most used to the least used): personal struggle and development, the importance and greatness of creativity, feelings, poverty and violence in the native area, criticism of state policy, racism and other social problems, the culture of the Black community, bad habits, human relationships, religion and spirituality, and money.

The theme of personal struggle and development is central to Kendrick Lamar's work. For example, the metaphor «The feelin' is toxic, I feel like I'm boxin' demons» describes the author's emotional state. He feels as if he is in a constant battle, similar to a boxing match, with his inner demons. This indicates a feeling of being overwhelmed and consumed by negative thoughts and emotions.

Also, in his song "FEAR." there is a metaphor "If I could smoke fear away". Kendrick Lamar talks about his fear of death at a young age,

especially against the backdrop of unrestrained gang activity and police brutality in Compton, as well as his lack of confidence in himself and his abilities, the fear of losing the life he built for himself at the age of 27, which is an allusion to the “Club 27”, a group of famous musicians who died at that age.

An equally popular theme in Kendrick Lamar’s songs is the importance and greatness of his work. In our opinion, the most striking metaphor from this semantic group is “I penetrate the hearts of good kids and criminals”. The word “penetrate” conveys a sense of deep connection, indicating that the author’s words can affect the emotions of people from different backgrounds or from different walks of life.

Another semantic group that can be distinguished from Kendrick Lamar’s work is feelings. For example, the performer refers to the feeling of love in the metaphor “Love’s gonna get you killed, but pride’s gonna be the death of you”, depicting this feeling from a negative point of view, because love can lead to physical vulnerability and emotional pain. At the same time, the second part of the metaphor emphasises the destructive nature of pride, which can blind a person to their own shortcomings, hinder personal growth and lead to a moral downfall.

Kendrick Lamar pays a lot of attention to the story of poverty and violence in his native neighbourhood. A metaphor that vividly describes his native Compton is “you still rose from that dark place of violence” because life in his neighbourhood was characterised by poverty, crime and other social problems.

The metaphor “Shots hit the enemy, hearts turn brave” in his song “m.A.A.d city” describes life in Compton in more detail. Lamar talks about another gang fight, and when a member of your gang wounds the enemy, everyone else gets a boost of confidence and is ready to kill.

The themes of poverty and violence in the neighbourhood are very closely linked to criticism of state policy. With “And everything on TV is just a figment of the imagination / I don’t want a plastic nation...” he condemns the fact that the content shown on television is fake, which makes the American nation fake and “plastic”.

Kendrick Lamar is also outraged by the country’s foreign policy. The metaphor “the great American flag is wrapped and dragged with explosives” emphasises that the American flag, which is a metaphor for reputation and a symbol of the country’s pride, depicts the aggressive foreign policy of the United States in many regions of the world.

Separate from the criticism of government policy, it is worth considering the semantic group of metaphors related to racism and other social problems. Throughout his musical career, Kendrick Lamar has said in many of his songs

that racism is a very serious problem in the United States, which is confirmed by his metaphor “Racism is still alive”.

The problem of racism is closely linked to police brutality against black Americans, and Kendrick Lamar confirms this with his metaphor “Heart racin’, racin’ past Johnny because he’s racist”. The heart of a black man beats hard and “races” because he is afraid of a white policeman named Johnny, who has racist beliefs and can imprison or even kill a person just because of the colour of his skin.

Kendrick Lamar himself is very proud of being black and repeatedly says so in his songs. Therefore, during the analysis of metaphors, a semantic group of metaphors about the culture of the African American community was created.

For example, in the song “DNA.”, Kendrick Lamar uses the line “I got power, poison, pain, and joy inside my DNA”, where his DNA is a metaphor for the culture of the African American community, which is filled not only with strength, inner resilience and joy, but also with pain and suffering for many centuries, which emphasises the diversity of the culture.

The rap industry is associated with bad habits, which Kendrick Lamar also speaks about in his songs. Unlike many in the industry who promote the use of drugs and alcohol, Kendrick Lamar is often sceptical about this, although he does not deny that he uses drugs.

In the song “Swimming Pools (Drank)”, the title of which is already a metaphor for excessive alcohol consumption, there are several metaphors, including the metaphor in the line “Now, I done grew up round some people livin’ their lives in bottles”, which indicates that in his childhood the author grew up around people who lived their lives “in bottles”, drinking so much alcohol that it could fill a swimming pool.

Also, some of the analysed metaphors can be grouped into the semantic group “religion and spirituality”. The singer has repeatedly emphasised the fact that the devil exists in everyone’s life, tempting them to sin.

In the song “Alright”, he calls the devil “Lucy”, who tries to make friends with the author in order to gain his trust, but the author says: “I can see the evil, I can tell it, I know it’s illegal”. He can see all that is evil and unclean and will not succumb to sinful deeds.

The last semantic group is the group of metaphors about money. In the song “Money Trees”, Kendrick Lamar repeatedly repeats the line “Money trees is the perfect place for shade”. This means that having a lot of money is the most comfortable place to live, because money protects him from the difficulties he faced as a child and that many people face today.

Thus, the analysis of metaphors in Kendrick Lamar's songs illustrates the wide use of this stylistic device and depicts central themes that comprise the essence of his creative works.

References

1. Єфімов Л. П., Ясінецька О. А. Стилїстика англійської мови і дискурсивний аналіз. Вінниця : Нова Кн., 2004. 240 с.
2. Козій О. Б. Особливості вживання художніх засобів у сучасних пісенних англійських текстах (на матеріалі текстів гурту «Manowar»). *Наукові записки. Серія: філологічні науки*. 2016. № 145. С. 421–427.
3. Black M. Metaphor. *Proceedings of the Aristotelian society*. 1954. Vol. 55. P. 273–294.
4. Kukhareno V. A. A Book of Practice in Stylistics. Vinnytsia: Nova Knuga, 2010. 160 с.
5. Lakoff G. *Metaphors We Live By*. Chicago : University of Chicago Press, 1980. 242 p.
6. Wales K. *Dictionary of Stylistics*. 3rd ed. New York : Taylor & Francis Group, 2014. 497 p.

УДК 81.255.4

Зацепіна А. В.,
викладач кафедри англійської філології та перекладу
ЧНУ імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна

ON THE PROBLEM OF AUDIOVISUAL TRANSLATION: TYPES AND PECULIARITIES

Since ancient times, translation has performed a mediating function in intercultural communication. Translation has made it possible to establish and develop contacts between cultures and peoples of different civilisations and epochs. Today, a global culture is being formed in the course of active mutual exchange and integration of cultures. One of the driving forces behind globalisation is mass culture – cultural products created on a commercial basis and distributed to the masses, regardless of social status, gender, age or nationality. Due to its specificity, mass artistic culture has a significant impact on the consciousness of nations, which justifies the growing interest of researchers in global trends in this area. Globalisation has also contributed to English-language films becoming an integral part of Ukrainian cinema distribution. This has led to a relatively new area of translation studies –

audiovisual translation (AVT) – gaining popularity, and an ever-growing need for high-quality Ukrainian-language translation.

Despite the fact that audiovisual translation has existed since the emergence of cinema itself, it is still not sufficiently covered in scientific works as a special type of translation activity. The first research attempts in the field of audiovisual translation were made in 1960 and were mainly concerned with the limitations associated with subtitling films. Understanding the obvious importance of film production in today's globalised world, the problems of improving audiovisual translation and ensuring effective audiovisual communication require the search for the most advanced translation solutions, which would be impossible without a detailed theoretical and practical study of this issue.

Some literary critics and researchers define audiovisual translation as “a branch of translation studies that deals with the reproduction of multimodal and multimedia texts in another language and/or culture”. According to British scholars, “translation describes the means by which a film or television programme is made comprehensible to a target audience that is not familiar with the source language”.

As the definition by L. P. Gonzalez suggests, an audiovisual text is a multi-channel (acoustic (audio) channel and visual channel) and multi-semiotic text, consisting of signs such as speech, music and images, while also incorporating linguistic, extralinguistic and paralinguistic elements.

Moreover, the meaning of a particular text does not lie only in words and phrases, but also stems from the parameters of the context and elements outside the text. Thus, audiovisual translation involves not only simple translation from the source language into the target language, but rather the replacement of the source message with the target message, or, as it was later proposed, the transmission of the source text with the target text.

There are three main types of audiovisual translation: dubbing, voice-over and subtitling.

Dubbing involves replacing the original soundtrack with actors' dialogues with a recording in the target language that reproduces the original message. The complexity of dubbing as a type of audiovisual translation lies in the need to prepare an adequate text in the target language to ensure synchronisation of the actor's pronunciation with the video footage, while maintaining the speed of speech and the duration of a single line.

Two classifications of dubbing are identified: by the number of languages (intralingual and interlingual dubbing) and by the number of voice actors (multi-voiced, two-voiced and one-voiced dubbing).

In a voice-over translation, the volume of the original audio track is slightly reduced so that the viewer can focus on the translation, which is

added over the original audio track. As a rule, the original utterance begins a few seconds before the translation, and the voice-over translation ends a few seconds before the end of the original utterance so that the viewer can hear the voice of the speaker. Unlike dubbing, voice-over translation does not preserve the correspondence of the actors' lip movements in the translation to the original – lip sync. In voice-over translation, there may be deviations in the length of lines by several syllables, which is another distinctive feature compared to dubbing, where the number of syllables of each statement must be preserved.

The following types of voice-over translation are distinguished: dual, when two actors perform the voice-over: a man for male voices and a woman for female voices; multi, when each actor is voiced by a separate voice actor; recorded and simultaneous.

Subtitling is a transcription of film or television dialogue that is shown on the screen simultaneously with it. Subtitles are probably the most common form of audiovisual translation. They are usually located at the bottom of the screen in two lines, on the horizontal axis, aligned in the centre or on the left in the case of dialogue. Each dialogue line should be preceded by a dash. Subtitles usually contain 35-38 characters per line and are displayed for 5-7 seconds. Helvetica and Arial fonts are most often recommended for subtitles. Letters should be pale white (not bright white) so that the viewer's eyes do not strain while watching. Letter outlines are usually grey, not black.

Two ways of distinguishing subtitles are indicated. According to the linguistic feature, there are two types: intralingual and interlingual subtitles. On the basis of technical processes, there are open and closed subtitles, as well as hard and soft subtitles.

Thus, audiovisual translation is a separate specific field of translation research, because when working on the translation of a film production, a translator deals with an audiovisual text of complex structure and syntax: it is at least two-channel (acoustic and visual channels) and multi-semiotic. Its multi-semiotics includes linguistic, extralinguistic and paralinguistic elements such as language, music, images, etc. There are three main types of audiovisual translation: dubbing, voice-over and subtitling. There exist many conflicting opinions about which kind of audiovisual translation is better. In addition, the choice of the type of AVT depends to a large extent on the technical and financial capabilities of a customer and a translator.

References

1. Chiaro D. Issues in Audiovisual Translation. The Routledge Companion to Translation Studies / ed. by J. Munday. London : Routledge, 2009. P. 141–165.

2. Díaz Cintas J., Anderman G. Audiovisual Translation : Language Transfer on Screen. Great Britain : Palgrave Macmillan, 2009. 271 p.
3. Gonzalez L. P. Audiovisual Translation. Routledge Encyclopedia of Translation Studies. London : Routledge, 2011. P. 13–20.
4. Gottlieb H. Subtitling. Routledge Encyclopaedia of Translation Studies / ed. by M. Baker. London : Routledge, 1998. P. 244–248.
5. Luyken G.-M., Herbst T., Langham-Brown J., Reid H., Spinhof H. Overcoming language barriers in television : Dubbing and subtitling for the European audience. Manchester, UK : European Institute for the Media, 1991. 232 p.
6. Tomaszewicz T. Przekład Audiowizualny, Warszawa : Wydawnictwo Naukowe PWN, 2006. 233 p.

УДК 378

Зубенко Т. В.,
канд. пед. наук, доцент
кафедри англійської філології,
ЧНУ імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна
Барашко Ю. А.,
магістр філології
ЧНУ імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна

НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ ЛЕКСИКИ ЗАСОБАМИ АВТЕНТИЧНИХ ВІДЕОМАТЕРІАЛІВ

Дослідження ґрунтується на комунікативному підході до викладання мови, який підкреслює важливість використання автентичних аудіовізуальних матеріалів для навчання англійської лексики. Актуальність роботи полягає у використанні автентичних відеоматеріалів для подолання відсутності культурного та вербального контексту.

Яскраві приклади використання автентичних відеоматеріалів платформи TED Talk на заняттях з англійської мови можна знайти в роботах зарубіжних авторів (А. Дубаков, О. Боцірча, М. Карунакар, Т. Петель, М. Рейносо та ін.). Українські вчені (Е. Шагіахметова, О. Бігич, Н. Пшеняникова та ін.) також вивчали ефективність використання автентичних відеоматеріалів. Однак у вітчизняній педагогічній науці цей напрям досліджень є недостатньо розробленим. Лише деякі освітяни знайомі з цими дослідженнями і ще менше практикують такий

підхід. Це потребує належного аналізу переваг та недоліків розвитку лексичних навичок учнів засобами TED Talk, а також систематизації етапів опрацювання таких виступів, що допоможе вчителю побудувати ефективний урок англійської мови.

У статті пропонується широкий погляд на різноманітні особливості використання відеоматеріалів на уроках англійської мови, а також аналіз позитивних та негативних аспектів платформи TED. Оскільки основною метою вивчення іноземної мови є підготовка до міжкультурної комунікації, то нові слова повинні уточнюватися контекстом. Ми дійшли висновку, що теми виступів TED є різноманітними та актуальними, тому їх можна використовувати для створення навчального середовища із зануренням. Вимова спікерів обов'язково чітка та зрозуміла, що призводить до значних позитивних змін у сприйнятті англійської мови учнями. Однак викладачеві необхідно витратити значний час на підготовку завдань, адаптованих до реалій української освіти.

У цьому кейсі ми розглянули особливості етапів роботи з відео TED Talk та описали три з них: підготовче опитування, введення активної лексики, перегляд та обмін думками.

Для всебічного опису методики використання TED Talk ми проаналізували сучасну психолого-педагогічну, а також лінгвістичну, освітню та методичну літературу. Після порівняльного аналізу університетських програм та узагальнення досвіду викладачів ми з'ясували стан досліджуваної проблеми в навчальному процесі.

Професор Б. Сайлун стверджує, що основною метою вивчення будь-якої мови є спілкування. У цьому відношенні говоріння є елементом будь-якої вербальної взаємодії, оскільки логічний підбір слів, фраз і виразів передає погляди та наміри співрозмовника. Зокрема, підтримання розмови іноземною мовою вважається центральною навичкою, яку прагнуть розвинути викладачі та студенти. За її словами, спілкування англійською мовою є життєво важливою здатністю, яка приносить користь мовцю в класі та поза ним, оскільки це мова, прийнята для міжнародного спілкування в усьому світі. Крім того, професорка зазначає, що серед чотирьох мовних навичок говоріння здавна називають найважливішою.

Використання відеоматеріалів для викладання та вивчення англійської мови отримало широке визнання. Відео як навчальний інструмент є корисним для учнів, оскільки забезпечує автентичне використання мови та відповідний культурний контекст. Науковці з Чженчжоуського університету вважають, що при створенні контексту для покращення вивчення англійської лексики слід більше уваги

приділяти використанню нових медіа-технологій, впроваджуючи автентичні аудіо-, відеоматеріали та інші додаткові ресурси для забезпечення більш інтуїтивного та комплексного сприйняття лексичної інформації.

Завдяки автентичним відео, створеним носіями мови для носіїв мови з неосвітньою метою, студенти вивчають не лише іноземну мову, а й культуру, отримують чітке уявлення про побут, традиції та реалії англосмовних країн. Ще однією перевагою є те, що відео можна в будь-який момент поставити на паузу і повторити. Під час перегляду учні можуть не лише слухати акценти, інтонацію та темп мовлення, а й звертати увагу на невербальні знаки. Використання відео стало одним з основних принципів сучасної освіти. О. Боцірча стверджує, що паралінгвістичні характеристики надають цінні семантичні підказки та допомагають студентам глибше інтерпретувати текст.

Відеоматеріали, які можна використовувати для навчання англійської мови, доступні на відомих інтернет-ресурсах та платформах. У своєму дослідженні Є. Басва рекомендує використовувати платформу TED (Technology, Entertainment, Design), яка належить некомерційній організації, що публікує онлайн-промови та звіти з конференцій. Цей ресурс був заснований у 2006 році. Девіз усіх виступів TED Talks – ідеї варті того, щоб ними ділитися. На сайті конференції зібрано понад 2500 публічних виступів. Середня тривалість виступів – 18 хвилин. Серед спікерів TED – політик Д. Кемерон, підприємець Б. Гейтс, вчений Р. Докінз, письменник Дж. Ця платформа корисна як для викладання, так і для навчання.

За словами Є. Басвої, однією з переваг використання TED Talks у викладанні англійської мови є зручність. Усі записи можна завантажити для офлайн-доступу. Також є додаток TED для смартфонів, який студенти можуть встановити. На сторінці легко орієнтуватися, адже можна шукати виступ за ключовим словом або фразою (наприклад, політика, права людини, поезія, транспорт). Також можна встановити тривалість виступу, мову та дату запису. Відео TED відображають живу сучасну мову, яку не завжди можна знайти в підручниках.

Більшість виступів мають субтитри більш ніж сорока мовами. А. Дубаков та Є. Кузьменкіна стверджують, що це допомагає вчителю створити список необхідних лексичних одиниць і використовувати їх у вправах до, під час та після перегляду відео. Для розвитку лексичних навичок дослідники пропонують такі завдання, як вибір потрібного слова в контексті та порівняння слова з його перекладом. Вдосконалення останніх невіддільне від аналізу граматичної структури.

Викладач повинен звернути увагу на використанні структури, навести відповідне правило, пояснити особливості граматичного явища.

Робота на TED Talks дозволила А. Дубакову та С. Кузьменкіній не тільки зробити висновок про переваги, але й виокремити недоліки. Перш за все, потрібно багато часу на адаптацію ресурсів до конкретного класу. Велика кількість відеофрагментів, незважаючи на їх відповідність темі та оптимальний рівень мовної складності, можуть не підходити за часом, будучи занадто довгими для звичайного уроку. Перед їх використанням викладач повинен ретельно переглянути матеріал і зробити висновок про можливість подальшого використання.

Викладач повинен контролювати прогрес студентів та обирати ефективні стратегії для його покращення. М. Карунакар стверджує, що TED Talks змінюють традиційну роль викладача. Необхідно контролювати якість і кількість відео, що переглядаються на уроці. Науковець зазначає, що створення мовленнєвих вправ вимагає відданості з боку викладача. Тільки творчий викладач може інтегрувати автентичний інструмент вивчення мови в навчальну програму.

Створення завдань вимагає системного підходу. Дослідники вважають, що вивчення будь-якого виступу TED на уроці можна розділити на кілька етапів. Ми підтримуємо ідею науковців А. Іванової та Є. Малигіної. Вони описують перший етап, що передує введенню нового матеріалу, як підготовче опитування: учням пропонується коротка інформація про лекцію та лектора, а також кілька запитань для запуску дискусії.

Наступним етапом, який передбачає розширення знань студентів з теми, є введення активної лексики у вигляді переліку нових лексем або контекстів їх вживання. Закріплення нової лексики рекомендується проводити у форматі комунікативних завдань, наприклад: обговоріть у парах...; використайте якомога більше нових слів у реченні.

Дослідники виділяють третій етап, який передбачає прослуховування виступу TED Talk. Вправи мають бути спрямовані на розвиток навичок аудіювання та контроль правильності сприйняття інформації: чи згадується в розмові...; виберіть правильне твердження...; дайте відповідь на запитання...

На четвертому етапі роботи з матеріалом TED Talk, як пропонують А. Іванова та Є. Малигіна, студенти знайомляться з коментарями до виступу, залишеними користувачами Інтернету, і висловлюють свою згоду або незгоду, пропонуючи відповідні аргументи та використовуючи стійкі мовні формули на кшталт «I can't fully agree with. ... / Цей аргумент здається мені не дуже переконливим... / Я сумніваюся, що... / З моєї точки зору... / Є дані, які свідчать про те, що... / А що, як

ми спробуємо інший підхід...». Він розвиває критичне мислення за допомогою вдумливого аналізу та скептичного ставлення до інформації, що надходить, запропонованих інтерпретацій та оцінок, а також формулювання студентом власних обґрунтованих висновків. У нашому дослідженні цей етап поєднується з попереднім.

Методисти стверджують, що на завершальному етапі роботи з матеріалом TED Talk студенти повинні активно використовувати набуті знання, вміння та навички з теми під час загальної дискусії. Цю методику можна застосовувати до різних виступів незалежно від їхньої тематики.

На думку Т. Патель, існує п'ять способів використання TED Talks у навчальному процесі:

1. Попросити студентів зробити презентації на ту саму тему, що й відео, яке вони переглянули.

2. Робота в групах та оцінка одного-двох виступів: записати сильні та слабкі сторони виступу.

3. Попросить проаналізувати роботу двох-трьох спікерів і підготувати порівняльний аналіз.

4. Попросить студентів записати ключові ідеї з вибраних відео.

5. Попросить їх підготувати список ресурсів до промови, яку вони переглянули. Це покращить їхні пошукові навички та навчить організовувати зміст власних виступів.

Ми також пропонуємо використовувати вправу під назвою «Vocabulary Collection». Студентам слід роздати аркуші паперу з написаними на них цифрами від 1 до 10. Переглядаючи відео, вони повинні записати десять слів, які здалися їм найбільш цікавими або незрозумілими, або десять слів, які, на їхню думку, є найважливішими в сюжеті. Після перегляду учні мають поділитися словами, які вони зібрали, і розповісти один одному, чому ці слова привернули їхню увагу.

До значних переваг платформи TED можна віднести велику кількість корисного матеріалу, різноманітність тем для виступів, цікаву добірку спікерів, можливість офлайн-перегляду та наявність сценаріїв. Однак є й недоліки, такі як час, необхідний для пошуку матеріалу, тривалість відеороликів, складність засвоєння матеріалу. З вищесказаного випливає, що для ефективного використання цього ресурсу вчителі повинні бути добре ознайомлені з його можливостями.

Лощенова І. Ф.,
канд. пед.наук, доцент кафедри
англійської філології та перекладу,
ЧНУ імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна

НАЦІОНАЛЬНА ОСВІТА ЯК СКЛАДОВА МУЛЬТИКУЛЬТУРНОЇ ПАРАДИГМИ В КОНТЕКСТІ СВІТОГЛЯДНИХ ПРОТИСТОЯНЬ

Розмірковуючи над освітніми процесами, які в усі часи зазнають трансформацій, за формою або за змістом, – від нагальних і успішних, до миттєвих і блискавичних, на які впливають політичні шторми, а останнім часом – епідеміологічні катастрофи, найжорстокіша з часів II-ої Світової війни – ми дійшли висновку, що для орієнтації у навчальному середовищі необхідно визначити домінуючу освітнього процесу, яка, на наше переконання, полягає у культурному і духовному розвитку студентської молоді. Розвинення культурних і духовних характеристик особистості найкраще відбувається на ґрунті національної ідеї, а саме – системі поглядів, переконань, ідеалів, традицій, багатовікових звичаїв, що уможливорює формувати світоглядні позиції та ціннісні орієнтири молоді у пріоритетному напрямку розвитку цивілізації.

На своєму нелегкому шляху до зближення європейської та світової спільноти Україна стикається із серйозною проблемою національних гармонійних довгострокових відносин. В умовах нестабільного миру проблема видається складнішою і актуальнішою, ніж будь-коли. Це особливо важливо в крихкому світі, в якому ми живемо сьогодні. Діалог і взаєморозуміння є універсальною функцією освіти, яка може значною мірою якісно вирішити проблему передачі соціокультурного досвіду підрастаючому поколінню, тим самим забезпечити засвоєння ними загальнолюдських і національних цінностей.

Забезпечення розвитку культурної основи особистості є фундаментальною функцією освіти, оскільки дає можливість створити надійну культурну основу нації та її народу, спрямовану на входження у світове мультикультурне суспільство та утвердження його культуротворчої функції. Питання мультикультурної освіти час від часу стає проблемою, що жваво обговорюється науковцями різних країн і континентів.

В Україні мультикультурна освіта ніколи не була пріоритетом. Вперше тематика потрапила до сфери наукових знань у грудні 1998 р.,

коли поняття «мультикультуралізм» було сформульовано [Т.Клінченко, 1998] учасниками наукової конференції «Проблеми полікультурної освіти в Україні», що проходила в Києві. Ініціативна група освітян, філософів, соціологів, культурологів була сформована для подальшого розвитку основ мультикультурної освіти в Україні, але важливе рішення зрештою так і залишилося на папері.

Педагогічна теорія і нескінченні антропологічні дані доводять, що загальнолюдські цінності глобальної культури краще засвоюються через їх єдність з національною культурою. Це означає, що національна культура, зливаючись зі світовою, значно поглиблює і вдосконалює її. Остання, будучи безперервно розвиненою, сприяє розквіту загальнолюдської культури.

Кожна нація -- велика, цей факт є незаперечним, а через свої національні риси і якості оригінально виражає характери всього людства. У зв'язку з цим мету виховання слід зосередити на формуванні емпатичної і толерантної особистості. Будь-яка людина має асоціюватися зі своєю національною чи етнічною ідентичністю, інакше можна лише про абстракцію, а не особистість, тому людині важливо розвивати почуття національної гідності та любові до Батьківщини.

Взаємодія національних і загальнолюдських форм створює основу національної психології. Людина, яка знає і поважає етичні та духовні цінності власного народу, може легко сприймати і поважати культурні цінності інших народів. Національна культура розкривається насамперед через духовність народу, яка пов'язана з національною культурою і традиціями, відбивається у свідомості людей. Вона є інструментом міри культурних цінностей.

Кожен етнос має свою самобутню свідомість, менталітет, який залежить не тільки від спільної мови, території та економічного розвитку, а й від загальної психологічної структури. Релігійні, моральні та естетичні цінності кожного народу виявляють прагнення людей до вищих ідеалів; Вони мають багато спільного і передаються з покоління в покоління. Заглиблення в коріння живить і зміцнює культури, а крім того, взаємодія національних культур збагачує їх.

Ізоляція від інших національних культур загрожує зникненням. Психологія національної відокремленості, етнічної винятковості є серйозною перешкодою для розуміння інших культур. Така психологія небезпечно руйнівна. У кожного народу є звичаї, манери і форми поведінки, в яких він був вихований і до яких він звик. Чужі звичаї часом здаються не тільки дивними, але і неприйнятними, і це так само природно, як і самі відмінності між етносами і їх культурами, які сформувалися під впливом неоднакових історичних і природних умов.

Проблема виникає лише тоді, коли ці несхожості зводяться до фундаментальної характеристики і трансформуються у вороже психологічне ставлення до певного етносу на створеній теоретичній основі, спрямоване на створення умов для світоглядного протистояння в суспільстві між людьми різних етносів, націй і національностей.

Україна – унікальна європейська країна, на території якої проживає понад 100 національностей. Серед них -- українці, росіяни, євреї, білоруси, молдавани, болгары, поляки, угорці, грузини, азербайджанці, вірмени, дагестанці, татари, румуни, чехи, курди, корейці та багато інших. І всі вони так чи інакше представлені в системі освіти. Тому, коли йдеться про освіту, ми розуміємо, що вона є і національною, і мультикультурною за змістом і формою водночас.

За роки незалежності в країні відбулося багато змін та політичних потрясінь. Третій рік поспіль Україна переживає складні часи, борючись за свою життя відповідно до норм демократичної країни та непереможного прагнення до соціально-правових стандартів та цінностей об'єднаної Європи. Багато істин доводиться пізнавати в результаті безповоротної жертви, втрачених ідеалів і вічних сумнівів. Все це демонструє непереможне прагнення людей бути вільними та незалежними у демократичному світовому співтоваристві. Але сучасний вектор українського розвитку доводиться визначати кулями і розривними снарядами, захищаючи і відстоюючи наші національні цінності, рішуче відкидаючи перевагу іншої нації, її національний егоїзм і шовінізм.

Слід згадати ще одну важливу річ – питання національної ідентичності громадян України в сучасних умовах. З кожним новим днем, через драми та помилки, люди усвідомлюють свою роль у становленні державності та майбутніх реалій України на шляху до глобальної демократичної спільноти.

З огляду на це, ми вважаємо, що національно орієнтована освіта з елементами мультикультуралізму сприятиме формуванню національної свідомості, відновленню та оновленню національної культури та необхідності збереження самобутності кожної культури на території України. Стан відчуття і осмислення культурної, політичної історії нації переростає в ідеологію цієї нації як єдиної і органічної сутності її буття.

Список використаних джерел

1. Клищенко Т.В. Багатокультурність: громадянський та освітнянський аспекти // 36. статей за матеріалами конференції «Полікультурна освіта в Україні: навчальні плани та підручники». – К., 1998. – С.3-5.

Лимар М. Ю.,
канд. політ. наук., ст. викладач
кафедри англійської філології та перекладу,
ЧНУ імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна

ДО ПИТАННЯ ПЕРЕКЛАДУ БЕКРОНІМІВ ТА РЕКУРСИВНИХ АКРОНІМІВ У СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ

Бекроніми та рекурсивні акроніми є найбільш незвичними та нечисленними категоріями акронімів, що зустрічаються не лише у суспільно-політичному, але й у інших видах дискурсу. Власне, бекронімом (backronym) називають вже існуючий акронім, який набуває нового тлумачення (*TEAM* → *time, energy and money; together everyone achieves more*). Рекурсивний (recursive) акронім – це скорочення, яке є частиною власної розшифровки (*Farm Animal Rights Movement* → *FARM; Visa International Service Association* → *VISA*). Зазначені види скорочень (акронімів), зазвичай, не формуються природнім чином або шляхом абрєвіації вихідного словосполучення, а навпаки: вони самі є вихідними словами, із літер яких беруть початок слова для нових словосполучень-дешифровок. Іншими словами, якщо звичайний акронім є скороченим варіантом словосполучення, то бекронім та рекурсивний акронім є словами, від яких формують словосполучення, спеціально добираючи потрібні за змістом слова [1]. Більше того, рекурсивний акронім є більш складним за будовою, оскільки він не просто дає початок новому словосполученню, але й «посилається» сам на себе.

Переклад бекронімів та рекурсивних акронімів за своїм принципом подібний до перекладу інших видів скорочень у суспільно-політичному дискурсі. Відповідно до класифікації, запропонованої українською дослідницею А. Прокопенко, можна виділити такі способи перекладу скорочень у текстах суспільно-політичного дискурсу: еквівалентний переклад, транскодування (транслітерація або транскрипція), переклад іноземного скорочення відповідною повною формою абрєвіатури в іншій мові; описовий (deskриптивний) переклад або експлікація; запозичення іноземного слова [3].

У суспільно-політичній лексиці, яка за своєю специфікою спрямована на збереження інформативності та політичного забарвлення повідомлень у максимально ефективний для сприйняття суспільством спосіб, такі види скорочень є, скоріше, винятком. Наприклад, ми знайшли їх серед назв законодавчих актів США, які були зареєстровані

переважно у 2013 році. У медіа-виданнях такі назви законодавчих актів назвали «безглуздими» та піддали жорсткій критиці [2]. Офіційного перекладу українською мовою знайдені нами акроніми не мають, проте ми згадаємо декілька з них, запропонувавши власні варіанти перекладу.

Приклади бекронімів:

1) *ABLE (Achieving a Better Life Experience) Act* (“S.313”) – *ЕЙБЛ Акт; Закон про «Здобуття кращого життєвого досвіду»*. Способи перекладу: транскрипція; повний переклад. Бекронім «ABLE» є лаконічним та легким для вимови, тому його скорочений переклад виконано способом транскрипції (за аналогією до перекладу широківідомого акроніму «NATO»). Проте, транскодування не передає змісту скороченої назви, тому нами здійснено повний переклад бекроніма з урахуванням стилістики української мови.

2) *CHURCH (Congressional Hope for Uniform Recognition of Christian Heritage) Act* (“H.R. 1586”) – *Закон про «Визнання християнської спадщини» 2013*. Спосіб перекладу: еквівалентний. Транскодування бекроніма «CHURCH» є незручним з точки зору вимови та стилістики української мови. При перекладі ми опускаємо слова, які не несуть змістовного навантаження, залишаючи ті, що передають зміст документу. Тож, створюється еквівалентна спрощена назва, з якої можна далі сформувати аббревіатуру: *ВХС Акт*.

3) *DIPLOMA (Developing Innovative Partnerships and Learning Opportunities that Motivate Achievement) Act* (“H.R. 2637”) – *ДІПЛОМА Акт; Закон про «Розвиток інноваційного партнерства та можливостей мотиваційного навчання»*. Способи перекладу: транслітерація, еквівалентний переклад. Скорочений переклад виконано способом транслітерації через те, що бекронім «DIPLOMA» створено зі слова латинського походження, яке є зручним для вимови. Окрім того, здійснено еквівалентний переклад оригінальної назви (із частковим опущенням слів) з огляду на те, що транслітерований скорочений переклад не пояснює зміст документа.

4) *DREAM (Development, Relief, and Education for Alien Minors) Act* (“S.774”) – *ДРІМ Акт, Закон про «Розвиток, допомогу та освіту для неповнолітніх іноземців»*. Способи перекладу: транскрипція, повний переклад. Скорочений переклад виконано способом транскрипції з огляду на лаконічність та легкість вимови новоутвореного акроніму «ДРІМ». Також, здійснено повний переклад оригінальної назви для передачі змісту документа.

5) *PLANT (Protecting Lands against Narcotics Trafficking) Act* (“H.R. 7018”) – *ПЛАНТ Акт, Закон про «Захист земель від наркотрафіку»*. Способи перекладу: транслітерація, повний переклад. Скорочений

переклад виконано способом транслітерації. Україномовний акронім «ПЛАНТ» є простим у вимові, проте не пояснює змісту законодавчого акту. Тому, окрім скороченого перекладу, ми повністю перекладаємо оригінальну назву закону.

Приклади рекурсивних акронімів:

1) *DISCLOSE (Disclosure of Information on Spending on Campaigns Leads to Open and Secure Elections) Act 2012* (“H.R. 4010”) – *ДИСКЛОУЗ Акт 2012, Закон про «Інформацію щодо витрати на агітаційну кампанію» (ІНФОВАК) 2012*. Способи перекладу: транскрипція, еквівалентний переклад. Для скороченого перекладу рекурсивного акроніму було використано транскрипцію задля збереження його стилістики. Потреба у повному перекладі назви, на наш погляд, відсутня, оскільки суть документу передає лише перша частина речення, з якої читач розуміє, що мова йде про розкриття інформації, яка стосується витрат на кампанію. При перекладі ми опускаємо другу частину речення, – «Leads to Open and Secure Elections», – яка просто відображає причинно-наслідковий зв'язок. Проте, саме слово «elections» дає зрозуміти, що мова йде про передвиборчу або агітаційну кампанію, що і відображено у скороченому перекладі назви – «витрати на агітаційну кампанію». Зі скороченої назви законодавчого акту можна сформулювати зручний у використанні акронім «ІНФОВАК».

2) *TRUST (Trust Returned to the United States Taxpayer) Act* (“H.R. 291”) – *ТРАСТ Акт, Закон про «Довіру платника податків», Закон про довіру*. Способи перекладу: транскрипція, еквівалентний переклад. Для скороченого перекладу рекурсивного акроніму «TRUST» було застосовано спосіб транскрипції, оскільки акронім є лаконічним та легким для вимови. Назва законодавчого акту була перекладена з опущенням слів, які не несуть принципового змістовного навантаження. Таким чином, вона стала більше відповідати офіційному стилю. Оскільки «trust» у перекладі з англійської означає «довіра», скорочену назву документу можна еквівалентним способом звести до словосполучення «Закон про довіру», додавши рік реєстрації акту.

Перекладаючи бекроніми та рекурсивні акроніми ми переконалися у тому, що зберегти їх структуру при перекладі без спотворення змісту вихідної назви не видається можливим через різницю у стилістичних, семантичних та інших особливостях англійської та української мов. Найкращим способом скороченого перекладу, на нашу думку, є транскодування, яке має супроводжуватися повним перекладом назви документу, коли він згадується вперше. Окрім того, специфіка суспільно-політичного дискурсу практично виключає художній підхід до перекладу скорочень, через необхідність максимально лаконічно та

точно передати їх зміст (зокрема, назв документів). Тому, переклад рекурсивних акронімів та бекронімів, так само як і переклад інших видів акронімів, здебільшого зводиться до перекладу їх повної дешифровки та спробі зберегти їх вимову як єдиного цілісного слова, що є більш бажаним, аніж використання при еквівалентному перекладі простих алфавітних абрєвіатур.

Список використаних джерел

1. Ніколаєва Т. Лексико-семантичні особливості акронімів і методи їх перекладу в сучасній англійській мові. *International Journal of Philology*. 2020. Vol. 11, № 2. P. 107–110.
2. Bump Ph. All the Silly Legislative Acronyms Congress Came Up with This Year. *The Atlantic*. 2013. August 3. URL: www.theatlantic.com/politics/archive/2013/08/congress-acronyms-reins/312565/ (last accessed: 29.04.2024).
3. Prokopenko A., Kaminina A. Interlingual Rendering of Political Terminology. *Філологічні трактати*. 2018. Т. 10, № 2. С. 101–106.

УДК 81'25

Лютянська Н. І.,

канд. філол. наук, доц. б.в.з.

кафедри англійської філології та перекладу,
ЧНУ імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ЛІНГВОКРАЇНОЗНАВЧОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ У МАЙБУТНІХ ПЕРЕКЛАДАЧІВ

Підготовка майбутніх перекладачів неможлива без отримання фонових знань про країну, мова якої вивчається. Цьому сприяє відносно нова галузь лінгвістики під назвою «лінгвокраїнознавство». Основним завданням останньої є виявлення зв'язків між мовою та культурою народу, що є носієм цієї мови. Лінгвокраїнознавство має теоретичний і прикладний напрям. У першому випадку йдеться про історію народу, його традиції, обряди та звичаї у мовній системі й текстах шляхом вилучення та систематизації фонових знань. У другому ж випадку йдеться про практику перекладу, методику навчання мові як іноземній.

Лінгвокраїнознавчу компетенцію визначають як цілісну систему уявлень про національно-культурні особливості певної країни, володіння особливостями мовленнєвої та немовленнєвої поведінки

носіїв мови у процесі життєдіяльності, а також комунікації. Для формування лінгвокраїнознавчої компетенції важливим компонентом є так звані фонові знання (background knowledge), зміст яких відомий мешканцям цієї країни (на відміну від загальнолюдських або регіональних). Наприклад, британська реалія *Tory Cabinet Minister*, що позначає члена Ради міністрів від Консервативної партії Великої Британії та американська реалія *the White House*, що використовується на позначення резиденції президента Сполучених Штатів Америки тощо.

Лінгвокраїнознавчу компетенцію розглядають як складову частину професійної комунікативної компетенції і включають у це поняття знання географії, історії, державного устрою, культури країни, мова якої вивчається, особливостей соціокультурного розвитку країни на сучасному етапі, володіння особливими характерними проявами мовленнєвої та немовленнєвої поведінки носіїв мови (міміка, жести, що супроводжуються певними висловлюваннями) в певних ситуаціях спілкування, вміння підпорядковувати свою мовленнєву поведінку цим особливостям, тобто сформованість цілісної системи уявлень про національно-культурні особливості країни, що дає змогу асоціювати з мовною одиницею ту саму інформацію, що й носії мови, і досягти в такий спосіб мети комунікації.

Інтерес науковців до лінгвокраїнознавчої проблематики зумовлений, перш за все, тими завданнями, які дозволяє розв'язати лінгвокраїнознавчий підхід у формуванні комунікативної компетенції. Цей підхід забезпечує знання про культуру, історію, соціально-політичний устрій, реалії, традиції та звичаї країни, мова якої вивчається. Йтиметься в першу чергу, власне, про англійську мову. Знання мовних одиниць з національно-культурним компонентом розвиває здатність сприймати англійську мову в її культурноносії функції, сприяє залученню до діалогу культур, усвідомленню сутності мовних явищ, ролі мовних одиниць у комунікативних процесах. Слід зазначити, що англійська мова поширена в багатьох країнах світу як основна державна. Крім того, англійська мова є мовою міжнародного спілкування та бізнесу. Знання норм і цінностей, звичаїв та традицій країн англосмовного світу позитивно впливає на формування особистісних якостей поведінки майбутніх перекладачів, культури усного і писемного мовлення, необхідних для продуктивного спілкування в міжкультурному середовищі.

Лінгвокраїнознавча компетенція перекладачів тісно пов'язана із соціокультурною та комунікативною компетенціями. Вона включає формування знань та навичок використання соціокультурної інформації

щодо географічних, історичних, національно-культурних особливостей розвитку країни, що сприяє адекватному перекладу в умовах міжкультурного спілкування. У ході формування лінгвокраїнознавчої компетенції студенти-перекладачі отримують знання:

- мовної системи, особливості її функціонування (граматика, лексика, синтаксис, фонетика);
- культурологічні знання (культурні норми, літературні традиції та звичаї, цінності);
- країнознавчі знання (знання про країну, мова якої вивчається, в т.ч. історії: основні події та персоналії; знання варіантів мови, діалектів, місцевих акцентів);
- жанрово-стилістичні особливості мови країни, регіону (наприклад, особливості британського чи американського гумору);
- професійна етика (дотримання етичних та професійних нормативних вимог у країні, мова якої вивчається).

До вмінь, які включає лінгвокраїнознавча компетенція, належать:

- здатність до виявлення характерних історичних, географічних, національно-культурних особливостей мовних спільнот країни, мова якої вивчається;
- здатність оперувати іншомовною лексикою з національно-культурною семантикою;
- здатність використовувати в професійній діяльності знання з історії мови;
- аналізувати її діалектні та соціальні варіанти, описувати мовну ситуацію;
- здатність до аналізу та інтерпретації мовних, літературних, історичних, фольклорних фактів;
- здатність виявляти розуміння галузевого предмета, структури і ролі сфери людської діяльності у формуванні сучасної наукової картини світу для здійснення фахового перекладу у цій галузі.

До засобів формування лінгвокраїнознавчої компетенції у майбутніх перекладачів належать розтлумачення безеквівалентної лексики, усвідомлене її використання в процесі комунікації, ознайомлення з фразеологічними одиницями, що позначають певні національні риси, специфіку побуту країни, звичаї і традиції тощо. Ці знання студенти-перекладачі отримують в ході вивчення курсу «Лінгвокраїнознавство». Для цього застосовуються різноманітні англійські джерела (енциклопедії, тлумачні словники, словники з перекладу). Наприклад, *Encyclopedia Britannica*, *Oxford Learner's Dictionaries*, *Cambridge Dictionary* тощо. Іншим способом отримання лінгвокраїнознавчого матеріалу є читання автентичних текстів різних стилів та жанрів

(літературних творів, текстів із газет, реклами тощо), вивчення відповідних текстів під час аудиторних занять та самостійної роботи, перегляд кінофільмів англійською мовою (з субтитрами або навіть без них). Отримання такого матеріалу стає можливим завдяки вивченню студентами-перекладачами відповідних дисциплін (Наприклад, *«Література англомовних країн»*, *«Практичний курс перекладу»*). Слід зазначити, що лінгвокраїнознавчий матеріал є запорукою створення і підтримки інтересу до вивчення англійської мови та слугує опорою для забезпечення мотивації.

Таким чином, лінгвокраїнознавча компетенція поєднує вивчення мови та культури народу, мова якого вивчається. Вона є складовою професійної комунікативної компетенції. Формування же лінгвокраїнознавчої компетенції у студентів-перекладачів відбувається через опанування лінгвокраїнознавчого матеріалу, який майбутні фахівці отримують на заняттях з дисциплін *«Лінгвокраїнознавство»*, *«Література англомовних країн»* та *«Практичний курс перекладу»*. Засвоєння же лінгвокраїнознавчого матеріалу впливає на розвиток комунікативної компетенції, яка дозволяє забезпечити повноцінну комунікацію з представниками іншомовної культури.

Список використаних джерел:

1. Рибачок С.М., Дуда О.І. Лінгвокраїнознавча компетенція перекладача. Наукові записки Національного університету «Острозька академія» : серія «Філологія». Острог: Вид-во НаУОА, 2023. Вип. 17(85). С. 234-237.

2. Цвях Л.В. Значення лінгвокраїнознавства для формування іншомовної комунікативної компетенції майбутнього офіцера-прикордонника. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Педагогіка, соціальна робота». Випуск 34. С.200-203.

Москвітіна Д. А.,
канд. філол. наук, доцент,
Запорізький державний медико-фармацевтичний університет, м.
Запоріжжя, Україна

ГАМЛЕТІВСЬКІ АЛЮЗІЇ В АНОНІМНОМУ ВІРШІ «THE PAUSING AMERICAN LOYALIST»

В інтелектуально-духовному просторі глобалізованого світу Вільям Шекспір виступає своєрідною «священною фігурою», яка не має собі рівних у впливі на культурний розвиток цивілізації взагалі та формування національних культур зокрема. В літературному каноні багатьох країн його ім'я стоїть поруч з іменами національних класиків. Творча свідомість багатьох з них зазнавала його потужного впливу, а літературна майстерність удосконалювалась з орієнтацією на його досягнення. Для народів, що намагаються подолати наслідки тоталітарного синдрому або перебувають у постколоніальному стані, звернення до літературної спадщини Великого Барда, як правило, є потужним культуротворчим та націєтворчим фактором, який сприяє звільненню від комплексу етнокультурної неповноцінності і провінціалізму, а також допомагає відчути важливість власної присутності на культурній карті світу.

Культура США є однією з тих, чие становлення відбувалося в атмосфері магнетизму шекспірівського слова. «Шекспір – творець людини в Америці», – так відгукнувся про Великого Барда поет і філософ Ральф Вальдо Емерсон. Цю відкрито апропріаційну апологетику довів до найвищого рівня Джеймс Фенімор Купер, назвавши Шекспіра «видатним американським письменником». Велика популярність таких культурних практик, як шекспірівські театральні фестивалі, традиція щорічного їх проведення, яка була закладена в США у 1935 році, присутність його творів у обов'язковій частині шкільного курсу, потужна наукова шекспірознавча діяльність, постійна актуалізація шекспірівського компонента у творах американських письменників і в артефактах масової культури – усе це свідчить про постійну присутність англійського генія в гуманітарній аурі американської нації.

Відгомін творчої рецепції Шекспіра відчутно проявляється в поезії художніх творів того часу, що відображається як у їх композиційно-стилістичній організації, так і в системі образів. У цьому контексті, передусім, варто згадати ранню американську драматургію (твори Т.

Годфрі, В. Данлепа, Р. Тайлера, Дж.Н. Баркера та ін.), романи Н. Готорна і Г. Мелвілла, поезію Е.А. По і Е. Дікінсон. Проте початковий етап творчого сприйняття шекспірівського канону припадає на кінець XVIII століття, і його характер визначений специфікою соціокультурної ситуації того часу. Тоді перед північноамериканськими колоніями виникла складна дилема – або продовжувати терпіти податкові та економічні обтяження з боку британської корони, або зробити спробу скинути ярмо монополії. У цьому контексті в американському суспільстві особливого значення набував рефлексивний монолог данського принца. Проте інтерпретація відомого солілоквія «To be or not to be...» у свідомості американців того періоду здійснювалась не стільки у площині пошуку смислу життя індивідуума, скільки з урахуванням надзвичайно напруженої політичної ситуації в країні. У 1776 р. у «Журналі Мідлессекса» було опубліковано вірш «The Pausing American Loyalist», написаний анонімним автором-лоялістом з приводу підписання акта вірності Континентальному Конгресу, який збирався саме для того, щоб вирішити питання незалежності колоній від британського панування. Безперечно, цікавою є тут питання авторства. Зокрема, американський шекспірознавець Дж. Шапіро вважає, що цей вірш був написаний британцем-торі [1].

Анонімний автор вщерть наситив вірш алюзіями на найвідоміший солілоквій Гамлета, починаючи вже з першого рядка: « To sign, or not to sign? That is the question». Окрім того, бачимо наступні прямі цитати: «'Tis a consummation Devoutly to be wished. <...> Ay, there's the rub! <...> And never come to action» [2]. Вірш також наслідує шекспірівський ямбічний пентаметр та синтаксичні конструкції оригінального монологу:

*And, by that flight, t' escape
Feathers and tar, and thousand other ills
That loyalty is heir to: 'Tis a consummation
Devoutly to be wished. To fly – to want –
To want? Perchance to starve: Ay, there's the rub! [2]*

Якщо Гамлет артикулює в цьому монолозі вічні проблеми вибору й вагання, то ліричний герой цього вірша розмірковує над злободенними проблемами сучасного йому політикуму. Цікаво, що точка зору, підтримана в цьому вірші, була досить нетиповою для тогочасного американського суспільства, оскільки пробританські, лоялістські погляди не користувалися великою популярністю серед революційно налаштованих американських колоній. Залучення асоціацій з Гамлетом, одним з найвідоміших персонажів англійської літератури, наділений великим моральним авторитетом, мало на меті створити позитивний

імідж лоялізму, представити цю позицію як єдину можливу в умовах «безумства патріотів». Мотив складного морального вибору реалізується тут через опозицію «труднощі – можливість уникнути труднощів» («To fly – I reckon Not where: / And, by that flight, t' escape / Feathers and tar, and thousand other ills / That loyalty is heir to: / 'Tis a consummation / Devoutly to be wished» [2]). Лоялізм, по суті, зображується як мученицький вінець: таким чином актуалізуються також певні алюзії до християнських заповідей, зокрема, до закликів до покори та «підставляння лівої щоки» («There's the respect / That makes us trim, and bow to men we hate» [2]).

Цікаво, що тональність цього політично заангажованого монолога відчутно відрізняється від шекспірівського оригіналу. Якщо Гамлет розглядає боротьбу та підкорення як два рівноправно можливих варіанти і розмірковує про людську нерішучість в абстрактному ключі, то наратив в «The Pausing American Loyalist» передбачає неминуче фіаско лоялізму («But that the dread of something after flight / In that blest country, where, yet, no moneyless / Poor wight can live) puzzles the will, / And makes ten thousands rather sign – and eat. / Than fly – to starve on loyalty» [2]).

Використовуючи стратегію транспонування актуальних проблем в сферу «вічних» питань, автор цього вірша створив специфічний контекст, в якому тимчасові проблеми американського політичного середовища виглядали такими ж серйозними, як екзистенційні сумніви Гамлета.

Список використаних джерел

1. Shakespeare in America. An Anthology from the Revolution to Now / ed.: J. Shapiro. New York: The Library of America, 2013. 764 p.
2. The Pausing American Loyalist. URL: http://www.digitalhistory.uh.edu/learning_history/revolution/pausing_american_loyalist.cfm. (дата звернення: 29.04.2024).

Пархоменко Е. О.,
викладач,
кафедри англійської філології та перекладу,
ЧНУ імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна

USING THE MEDIA RESOURCE TED-ED AS AN EDUCATIONAL TOOL FOR TEACHING VOCABULARY TO ADVANCED LEVEL LEARNERS OF ENGLISH

In the ever-evolving landscape of language education, educators are continually exploring innovative methods to enhance vocabulary acquisition among advanced level learners of English. With the rapid advancement of technology, digital resources have become invaluable assets in the classroom. One such resource gaining prominence is TED-Ed, a platform that offers a diverse array of educational videos.

TED-Ed serves as an exceptional resource for language educators due to its rich and engaging content. The platform hosts a vast collection of animated lessons, curated talks, and interactive quizzes, covering a wide range of topics spanning science, literature, history, and more. Each video is meticulously crafted to captivate viewers' attention while delivering valuable educational content. This inherent engagement factor makes TED-Ed an ideal medium for teaching vocabulary to advanced learners of English.

One of the primary advantages of using TED-Ed for vocabulary instruction is its authenticity. The videos feature native English speakers delivering content in a natural, conversational manner. Learners are exposed to authentic language usage, including idiomatic expressions, collocations, and nuanced vocabulary. This exposure to real-world language enhances learners' ability to comprehend and use vocabulary in context, a crucial skill for advanced proficiency.

Moreover, TED-Ed offers a diverse range of topics, allowing educators to cater to learners' interests and preferences. Whether learners have a passion for science, technology, literature, or art, there is a TED-Ed video to capture their attention. By selecting videos aligned with learners' interests, educators can create a personalized and meaningful learning experience, fostering intrinsic motivation and engagement.

TED-Ed's interactive features further enhance its effectiveness as an educational tool for teaching vocabulary. Each video is accompanied by comprehension questions, discussion prompts, and interactive quizzes, providing learners with opportunities to engage with the content actively. These interactive elements reinforce vocabulary acquisition by prompting

learners to reflect on the meaning and usage of new words within the context of the video.

TED-Ed also allows educators to customize lessons according to learners' proficiency levels and learning objectives. Educators can select videos with vocabulary appropriate to learners' proficiency levels, ensuring that the content is challenging yet comprehensible. Additionally, educators can design supplementary activities and exercises to consolidate vocabulary learning, such as word lists, flashcards, and word association games.

Incorporating TED-Ed into vocabulary instruction also promotes autonomous learning and self-directed study. The platform's user-friendly interface and accessibility empower learners to explore and engage with content independently. Learners can browse TED-Ed's vast library of videos, select topics of interest, and navigate at their own pace. This autonomy fosters a sense of ownership over the learning process, motivating learners to take initiative and responsibility for their vocabulary development.

Furthermore, TED-Ed facilitates collaborative learning opportunities through its discussion forums and community features. Learners can engage in meaningful discussions with peers, share insights, and exchange ideas related to the videos they watch. Collaborative learning not only enhances vocabulary acquisition but also promotes communication skills, critical thinking, and cultural awareness.

While TED-Ed offers numerous benefits as an educational tool for teaching vocabulary, it is essential to consider potential challenges and limitations. Educators must critically evaluate the suitability of TED-Ed videos for their learners' needs and learning objectives. Additionally, educators should supplement TED-Ed videos with a variety of instructional materials and activities to ensure a well-rounded vocabulary acquisition.

In conclusion, TED-Ed is a valuable resource for teaching vocabulary to advanced level learners of English. Its authentic content, engaging format, and interactive features make it an effective and versatile tool for vocabulary development. By harnessing the power of TED-Ed, educators can create dynamic and engaging learning experiences that foster vocabulary acquisition, critical thinking, and lifelong learning skills.

O. Zharonkina,
5th year/MA student of the
Philology Department,
Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine
O. Rybachuk,
senior lecturer,
Department of English Philology and Translation,
Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine

STYLISTIC DEVICES IN FEMINIST LITERATURE: ANALYSIS OF SIMILES IN KATE CHOPIN'S PROSE

Simile is a powerful tool of expression. It allows us to show similarities, contrasts, and associations between different objects, phenomena, and ideas. For several decades, linguists have been studying and enhancing their knowledge of similes, including notable figures such as O.O. Potebnya, G. Bredin, C. Wiles, L. Efimov, V.A. Kukharenko, and others. Many writers use this literary technique to create expressive images, deepen the plot, and reveal the emotional states of the characters. An example of such a writer who skillfully uses similes is Kate Chopin, an American classic feminist writer. The relevance of this work lies in the interest of modern linguistics in the study of similes and the lack of analysis of this stylistic device in the context of Kate Chopin's collection "The Awakening and Selected Short Stories" in Ukrainian school of linguistics.

The aim of the study is to investigate simile and the peculiarities of its functioning within Kate Chopin's collection "The Awakening and Selected Short Stories". In accordance with the aim, the following tasks were identified and accomplished: defining simile according to both domestic and foreign scholars; exploring the main classifications of simile as a stylistic device; examining the functions of simile as a stylistic device; analyzing the semantic and functional features of simile in Kate Chopin's collection "The Awakening and Selected Short Stories".

The subject of the study is simile, its types and functions in Kate Chopin's collection "The Awakening and Selected Short Stories". The theoretical basis of the work has been formed by the works of domestic and foreign scholars devoted to the study of simile: N. Kirvalidze, L.P. Efimova, P. Pierini, H. Bredin, Y. Halperin, and others. The practical significance is determined by the fact that this analysis of simile in Kate Chopin's "The Awakening and Selected Short Stories" provides tools for analyzing other literary works.

According to the semantic classification principle proposed by Professor of English and American Studies Nino Kirvalidze, similes are divided into extensional, intensional, panoramic, and generalizing. The ratio of similes according to this principle of classification in Kate Chopin’s collection “The Awakening and Selected Short Stories” is shown in the diagram (Fig. 1).

The ratio of similes according to the semantic principle of classification

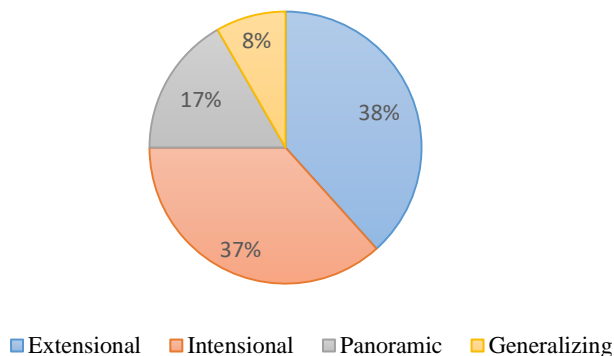

Fig. 1. – The ratio of similes according to the semantic principle of classification

The leading type of simile found in the collection “The Awakening and Selected Short Stories” is an extensional simile. The essence of an extensional simile is to describe the target object by comparing it to other objects or phenomena that share common features. It facilitates the reader’s ability to imagine and understand the described object or situation by comparing it to familiar and visually accessible images. For instance, in the simile “The lovers were just entering the grounds of the pension. They were leaning toward each other as the water oaks bent from the sea,” Kate Chopin employs this comparison to emphasize the couple’s pose, conveying a sense of intimacy and harmony within the relationship.

The peculiarity of intensional simile is that it describes the target object by its internal state. In this context, the term ‘internal state’ refers to both the enduring mental characteristics of a person and the situationally determined variable emotions experienced. For example, the simile “The conditions of her life were in no way changed, but her whole existence was dulled, like a faded garment that seems to be no longer worth wearing,” describes Edna’s state of mind after her lover departs for Mexico. By likening her entire

existence to a faded garment, the author conveys the notion that Edna's life has lost its vibrancy and no longer brings her joy.

Panoramic simile is used to depict various natural phenomena, events, or situations against which the plot develops. It helps to convey the atmosphere, mood, and context of the story, expanding the understanding of the situation in which the characters are. For example, the author compares the twisting movement of foamy sea waves to slow white serpents: "...little foamy crests that coiled back like slow, white serpents." This simile creates a vivid visual image and adds elegance to the description of the waves, emphasizing their gentle movement.

Generalizing simile anaphorically refers the reader back to previously described events in the text. Its primary function is to summarize and provide a generalization of the situation that has been presented. In the short story titled "A Pair of Silk Stockings," there is a simile: "It was like a dream ended." In this case, "it" refers to the play described in the preceding paragraph. The author compares the end of this play to the end of a dream, as if to summarize it.

If we classify the similes in the collection according to their functions, O.V. Uarova suggests dividing them into the following types: depictive, evaluative, and those creating a satirical effect.

The ratio of similes according to their functions

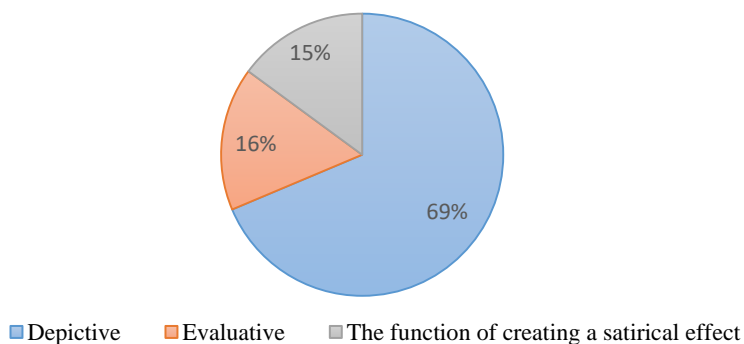

Fig. 2. – The ratio of similes according to their functions

The largest number of examples is related to the depictive function, as it implies the primary purpose of simile: to enable the reader to create a complete mental image of the object or a character in the mind. This applies to both external and internal features of the characters and objects that are

conveyed to the reader. In the short story “A Pair of Silk Stockings,” the simile in the sentence “But she went on feeling the soft, sheeny luxurious things—with both hands now, holding them up to see them glisten, and to feel them slide serpent-like through her fingers” vividly enhances the description of the luxurious sensation experienced by the protagonist as she touches these items. The simile serves a depictive function by evoking a specific tactile image for the reader, enabling them to imagine the smooth and sinuous movement of the objects as they glide through the character’s fingers.

The evaluative function of simile also plays a significant role. In literature, the evaluative function serves to express the subjective author’s attitude towards characters or objects by assigning them a negative or positive evaluation. For example, the use of the epithet ‘faultless’ in the simile “Mrs. Pontellier liked to sit and gaze at her fair companion [Madame Ratignolle] as she might look upon a faultless Madonna” indicates a high appreciation of Adele’s appearance, emphasizing her attractiveness and significance to those around her.

The function of creating a satirical effect allows for the introduction of a satirical tone in certain moments of a work that would be challenging to achieve through other methods. A striking example of such a simile, which carries a satirical commentary from the author, is found in the line, ““You are burnt beyond recognition,” he added, looking at his wife as one looks at a valuable piece of personal property which has suffered some damage.” Here, the comparison of a wife to property mocks the unequal dynamics of the relationship between a man and a woman in marriage.

Analysis according to the semantic classification showed that the most common type of similes in this collection is the extensional ones, which allow describing the target object by comparing it to other objects or phenomena. Intensional, panoramic, and generalizing similes were also identified, each of which has its characteristics and is used to convey a particular effect or information. Intensional similes convey the internal states of an object, including the mental constants and emotions of characters. Panoramic similes are used to expand the picture of the situation in which the action takes place. Generalizing similes serve to summarize and generalize the previously described situation. In the course of the work, all four types of semantic classification were studied in detail based on the most striking examples from the collection. Additionally, similes in Kate Chopin’s collection “The Awakening and Selected Short Stories” were analyzed based on their functions. It was found that the most prevalent type of function is depictive, allowing the portrayal of an object or character through comparison, thus creating a vivid and vibrant visual representation in the reader’s mind. The evaluative function of similes contributes to the revealing of the author’s

position and also holds significant presence in the collection. The function of creating a satirical effect allows the author to add a satirical tone into the work and ridicule social issues and shortcomings in society.

References

1. Chopin K. *The Awakening and Selected Short Stories*. Pennsylvania : Electronic Classics Series, 2008.
2. Gargani A. Poetic comparisons. How similes are understood. Salford : School of Arts and Media of University of Salford, 2014. 352 p.
3. Hussain R. Metaphors and similes in Literature. *International Journal of Humanities and Social Science Invention*. 2014. Vol. 3, no. 9. P. 1–2.
4. Kirvalidze N. Three-dimensional world of similes in English fictional writing. *Sino-US English Teaching*. 2014. Vol. 11, no. 1. P. 25–39.
5. Pierini P. Simile in English: from description to translation. *CÍRCULO de Lingüística Aplicada a la Comunicación (clac)*. 2007. No. 29. P. 21–43.

УДК 811.111:81.42

Ніколайчук В. О.,
студентка 541 групи факультету філології,
ЧНУ імені Петра Могили, м. Миколаїв. Україна
Передерій Г. М.,
канд. філол. наук, доцент
кафедри англійської філології,
ЧНУ імені Петра Могили, м. Миколаїв. Україна

THE CONCEPT OF PRIDE IN JANE AUSTEN'S NOVEL 'PRIDE AND PREJUDICE': LINGUOSTYLISTIC AND LINGUOPRAGMATIC ASPECTS

One of the current challenges in modern linguistics is the study of the connections between language, human thought, and culture. These connections serve as a crucial link for expressing cultural concepts as part of national consciousness. The relevance of the study lies in the examination of the concept of «PRIDE» in Jane Austen's novel «Pride and Prejudice» which allows for the exploration of complex relationships between characters, their internal conflicts, and the socio-cultural context of the times in which the events of the work unfold. The purpose of the research is to uncover the linguistic stylistic and linguo-pragmatic aspects of the «PRIDE» concept in the novel «Pride and Prejudice» by Jane Austen. The object of the study is

Jane Austen's novel «Pride and Prejudice» and its linguistic expressions related to the concept of «PRIDE» The subject of the research is the linguistic stylistic and linguo-pragmatic aspects of the «PRIDE» concept in Jane Austen's novel «Pride and Prejudice»

The concept of «pride» is one of the components representing people's perception of a personal and emotional trait – pride. The term «concept» has been explored by scholars such as Peter Abelard, Olha Kubriakova, Sofiiia Zhabotynska, Dmytrij Likhachov, Olha Selivanova, Zinaida Popova, and others. The concept of «pride» delineates the morality of an individual and is closely tied to their spirituality. This notion is present in every language and culture for centuries. Pride serves as a form of expressing one's consciousness, prompting individuals to contemplate its origins and characteristics continually.

The concept of «pride» is polysemous, encompassing various meanings. According to the Oxford Advanced American Dictionary, the term «pride» entails the following definitions:

1. A feeling of pleasure or satisfaction derived from one's or others' achievements or qualities that are widely admired.
2. Pride in something that evokes a sense of satisfaction or self-satisfaction in people.
3. A sense of respect that one feels for oneself.
4. A feeling of being superior or more important than others.

On one hand, the feeling of pride seems almost universally perceived as negative; on the other hand, it is often regarded as a positive trait of character. To distinguish between these two concepts, different words are used: “pride” signifies positive qualities, while “arrogance” denotes negative ones.

Therefore, the semantic properties of the lexeme «pride» encompass predominantly negative qualities, interpreted as vanity, haughtiness, arrogance, self-love, selfishness, conceit, and more. Positive attributes, on the other hand, include a sense of dignity, self-respect, and satisfaction derived from something. This duality reflects the two main components of pride. The first has a positive character, while the second reveals the negative aspect of the concept, where a person elevates oneself without valid reasons, thereby demeaning others.

V. Dahl differentiates the following words effectively: “pride” is considered as self-respect; “haughtiness” is based on self-confidence, foolish self-satisfaction, attributing to oneself titles, ranks, external signs, wealth, noble lineage, etc.; “conceit” stems from ambition; “vanity” signifies pride in one's intellect; “boastfulness” embodies pride in knowledge, wealth, etc.; “vainglory” implies vanity, an obsession with praise.

Jane Austen's novel «Pride and Prejudice» stands as a testament to her keen insight into human nature and social dynamics. At the heart of this literary masterpiece lies the intricate exploration of the concept of PRIDE. Through Austen's meticulous language choices and the interactions among her characters, PRIDE is depicted in its various shades, giving readers a glimpse into the complexities of this emotion.

Austen's linguostylistic choices play a pivotal role in conveying PRIDE. Through the careful selection of words, she crafts dialogues that reveal the characters' prideful attitudes. The use of eloquent language, subtle sarcasm, and pointed remarks underscores the characters' sense of superiority and self-importance. Austen employs irony and wit to highlight the folly of excessive pride, creating a nuanced portrayal of this emotion.

Linguopragmatic aspects further enrich the exploration of PRIDE in the novel. Social norms and expectations govern the characters' behaviour, leading to intricate politeness strategies and speech acts. PRIDE often manifests through characters' reluctance to compromise their social standing, leading to conflicts and misunderstandings. Austen skillfully exposes the consequences of prideful behaviour, demonstrating how it hampers genuine communication and impedes the formation of meaningful relationships.

A compelling aspect of Austen's exploration of PRIDE is the juxtaposition of characters who embody different facets of this emotion. Elizabeth Bennet, the novel's protagonist, challenges traditional gender roles and societal expectations. Her independence and refusal to succumb to the pressures of pride highlight the strength of character. In contrast, Mr. Darcy initially embodies excessive pride and arrogance. However, his journey of self-discovery and transformation showcases the possibility of overcoming pride and embracing humility.

Austen's portrayal of PRIDE resonates with readers across generations due to its timeless relevance. The novel serves as a mirror reflecting the human tendency towards pride and the societal repercussions of this emotion. Through linguostylistic and linguopragmatic analysis, readers gain a deeper understanding of the characters' motivations and the underlying social fabric of Austen's world.

In conclusion, Jane Austen's «Pride and Prejudice» stands as a literary marvel, dissecting the concept of PRIDE with unparalleled depth and precision. Through her mastery of linguostylistic devices and pragmatic subtleties, Austen crafts a narrative that continues to captivate audiences worldwide. The novel's exploration of PRIDE serves as a timeless commentary on human behaviour, making it a literary treasure that remains relevant and thought-provoking to this day.

Список використаних джерел:

1. Austin J. L. How to do things with words. – Cambridge / Mass. : Harvard Univ. Press, 1962. – 166 p.
2. Carston R. Linguistic Meaning, Communicated Meaning and Cognitive Pragmatics // Mind and Language. – 2002. – Vol. 17. – № 1–2. – P. 127 – 148.
3. Lakoff G. More than Cool Reason : A Field Guide to Poetic Metaphor. – Chicago ; London, 1989. – 230 p.

УДК 81'25

Сидоренко Ю. І.,

канд. пед. наук, доцент б.в.з.

кафедри англійської філології та перекладу,
ЧНУ імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна

ГРАФІЧНИЙ РОМАН В СИСТЕМІ МЕДІАПРОСТОРУ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЙОГО ПЕРЕКЛАДУ

Дослідження природи тексту та його категорій завжди мало велике значення у розвитку сучасного мовознавства. Інтерес лінгвістів до цієї категорії сприяв виникненню нової галузі мовознавства – лінгвістика тексту. На думку мовознавців, завдання лінгвістики тексту полягає в тому, щоб знайти й побудувати систему категорій тексту зі специфічними для нього змістовими одиницями, а також описати умови людської комунікації.

Креолізований текст є ілюстрованим текстом, де вербально виражена інформація, яка комбінується із зображенням; вербальні й зображувальні компоненти утворюють візуальне, структурне, змістове і функціональне ціле, що забезпечує комплексний, прагматичний вплив на адресата (Загнітко).

Сучасні вчені пропонують класифікації КТ, беручи за основу різні критерії, а саме: 1) за мірою злитості в них вербальних і невербальних компонентів (гомогенні вербальні/іконічні тексти, паралінгвістично активні тексти, тексти з частковою/повною креолізацією); 2) за характером іконічного компонента (статичний/динамічний, двомірний і тривимірний); 3) за характером вербального компонента (усний/письмовий; такий, що включає знаки однієї або декількох природних мов); 4) за співвідношенням обсягу інформації, яка передається різними знаками, і за роллю зображення: (репетиційні,

адаптивні, видільні, опозитивні, інтеграційні, образотворчо-центричні); 5) за характером зв'язків, що об'єднують вербальний і образотворчий компоненти (експліцитно виражені/експліцитні невиражені (імпліцитні)); 6) за соціокультурною орієнтованістю (інтеркультурно орієнтовані, транскультурно орієнтовані). Таким чином, зображення різною мірою бере участь в організації тексту.

Графічний роман (graphic novel) – термін зазвичай використовується для творів, що виходять несерійно. Автори часто використовують це поняття, щоб показати, що їхня творчість розрахована на дорослу аудиторію. Вважають, що термін з'явився в 1970-х, коли комікси вперше почали розглядати в наукових колах, і для їх вивчення стала потрібна відповідна термінологія (Murray).

Графічний роман – один із найбільш нестандартних видів коміксу, що позиціонує себе як серйозний жанр, який не має нічого спільного з веселими картинками та штампованими історіями. Незважаючи на це, неможна заперечувати, що багато в чому графічний роман схожий на ті жанри, з якими його автори не хочуть мати нічого спільного. Їх поєднує саме поняття коміксу, до якого всі вони відносяться.

Принципова різниця між коміксом та графічним романом у тому, які теми досліджує автор і як їх подає. Поняття коміксу широке і не завжди дозволяє чітко охарактеризувати твір, саме тому і було запроваджено термін “графічний роман”. Проте ми можемо впевнено стверджувати, що особливості перекладу для них однакові, оскільки графічний роман за своєю сутністю є продовженням коміксу і одним з його видів.

Комікс, як і будь-який інший вид мистецтва, можна класифікувати за різними критеріями. Комікс включає в себе як текстову, так і образотворчу складову, а отже, може класифікуватися за застосованими художніми прийомами, місцем, де він був створений, темами та форматами, в яких був опублікований.

Необхідно брати до уваги під час перекладу, що комікс, отже і графічний роман, не є літературним жанром, а окремим незалежним видом мистецтва. Подібності та відмінності між перекладом коміксів, літератури та кінофільмів можна розділити на дві категорії: текстові (що стосуються самого тексту), і технічні (скоріше пов'язані з формою, ніж із змістом). Перекладачів зазвичай стосується перша категорія.

Переклад літературного твору, як і графічного роману, пов'язаний насамперед із роботою з текстом: це і пошук лексичних відповідників, і лексико-граматичних трансформацій, і структурні перетворення. Ці ж моменти виявляються під час субтитрування та дублювання фільмів, але у випадку з графічним романів вони наочніші, оскільки, як і літературні твори, графічний роман існує у письмовій формі. При

перекладі і одного, і другого має зберігатися когерентність тексту, хоча у графічному романі вона не так очевидна, проте текст повинен сприйматися загалом, а не окремими блоками. Однак у літературних творах відсутні неперекладні елементи, і немає обмежень рамками та малюнками. Неперекладні елементи – це частина незмінного дискурсу, яка повинна залишатися недоторканою у будь-якому виданні будь-якою мовою. Для графічного роману це зображення, розкадрування та художній стиль. Вони створюють контекст для історії, з якою працює перекладач (Jankowski).

З аудіовізуальним перекладом графічний роман пов'язує і необхідність пошуку динамічного еквівалента (підбір найбільш точної одиниці, виходячи з того, як вона впливає на реципієнта) замість формального (максимально близький і точний переклад). Динамічний еквівалент потрібен через вже згадані просторові обмеження, а також для перекладу жартів та гри слів.

Проблема перекладу коміксів українською пов'язана насамперед із недостатньо розвинутою культурою читання коміксів в Україні. На даний момент аматорський переклад, як і раніше, за своїми масштабами значно перевершує професійний, що позначається на якості та адекватності перекладу та викликає труднощі у виявленні закономірностей перекладу коміксів українською мовою.

Іншими словами, адекватний переклад відповідає вимогам реципієнта і не порушує норми мови та перекладу, а прагматичне завдання вважається виконаним під час створення ефекту прочитання рідною мовою перекладеного тексту.

Список використаних джерел

1. Загнітко А. П. Лінгвістика тексту: теорія і практикум: наук.-навч. посібник/ А. П. Загнітко. – Донецьк: ДонНУ, 2006. – 289 с., с.159-160
2. Jankowski, J. *Tłumaczenie komiksu jako fenomen osobny*. Łódź: S.T. Contur, 2012.
3. Murray C. *Graphic Novel* – <http://global.britannica.com/art/graphic-novel>

Удовіченко Г. М.,
канд. пед. наук, доцент
кафедри англійської філології та перекладу,
Сліпченко Ю. В.,
студентка 4 курсу факультету філології
ЧНУ імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна

ІНТЕРПРЕТАЦІЯ КАЗКОВИХ МОТИВІВ У ЛІТЕРАТУРІ ФЕНТЕЗИ НА ПРИКЛАДІ РОМАНУ Д. В. ДЖОНС «МАНДРІВНИЙ ЗАМОК ХАУЛА»

Фентезі розглядають як жанр, що виник як відгалуження фантастики, однак він має ряд характерних особливостей. Насамперед, це приналежність творів фентезі до вигаданих, однак потенційно можливих світів (Secondary worlds - за Толкієним, 15). По-друге, зазвичай присутньою є середньовічна обстановка. Ще однією рисою, притаманною фентезі, є неможливість наукового обґрунтування фентезійної реальності, якій властива ірраціональність, обумовлена побутуванням магії та її закономірностей: «fantasy ... is fiction about the impossible» (the Encyclopaedia of Fantasy).

Фольклорна казка є жанром літератури, що своїм корінням сягає міфопоетичної творчості первісного суспільства. Події, описані у казці, мають містити елементи магії, бути дотичними чи відбуватися у хронотопі казкової країни (Чарокрай, описаний Толкієним). Магія в казці повинна сприйматися як обов'язковий елемент (Толкієн, 15).

С. Томпсон займався вичленування фольклорних мотивів та опублікував «Індекс мотивів фольклорної літератури», що є одним із найкращих збірників фольклорних мотивів європейської народної казки та дає чіткий порядок і нумерацію казкових мотивів за категоріями.

Структурну класифікацію народної казки вперше розробив радянський вчений В. Пропп, робота якого «Морфологія казки» досі вважається актуальною серед кола науковців та застосовується при дослідженні структурної організації казки та інших жанрів літератури. Пропп перший заявив, що у будь-якій фольклорній казці кількість функцій персонажів є величиною сталою (31). Також він виділив кола функцій персонажів (тобто функції, які є притаманні певному типу героїв (7)), а також елементи зв'язки.

Говорячи про міфопоетичне походження жанру казки, ми не можемо оминати структуру мономіфу, розроблену Дж. Кемпбеллом у його книзі «Тисячолікий герой». При порівнянні схеми Кемпбелла та функцій

Проппа, ми дійшли висновку, що в основних віхах вони не протирічать одне одному (Пропп, 29-61; Кемпбелл, 27-75).

Оскільки “At the extreme fantasy end [...] the imaginary worlds tend [...] to be conceptually static; [...] the narrative form is almost always the quest for an emblematic object or person; the characters are [...] most commonly of a dualistic system where good confronts evil; [...] the protagonists are trapped in pattern” ми можемо говорити, що фентезі (ключова фраза - “extreme end”) схильне запозичувати елементи фольклорної казки.

Проте постмодерністська література переосмислює літературну традицію (Shmoor), і література фентезі не виняток. Зразком останньої виступає роман Д. В. Джонс «Мандрівний замок Хаула» (1986), на прикладі якого ми можемо говорити про інтерпретацію фольклорних мотивів та структури фольклорної казки.

Розглядаючи побудову роману, ми дійшли висновку, що функції Проппа присутні в ньому майже в повній мірі на прикладі сюжетних ліній Софі Хаттер та Хаула Пендрагона, хоча прослідковуються певні відхилення від їх стандартної послідовності. Кола функцій здебільшого відповідають описаним Проппом, однак присутні й абсолютно нетипові для казки способи їх розподілу. Новаторством письменниці є те, що головна героїня роману Софі одночасно виступає і героєм-шукачем, і постраждалим героєм.

Ми також можемо прослідкувати проходження головною героїнею «шляху героя» за Дж. Кемпбеллом, що не може не свідчити про запозичення традиційного фольклорно-міфологічного сюжету письменницею.

Розглядаючи мотиви за «Індексом мотивів фольклорної літератури» С. Томпсона, ми можемо переконатися, що роман містить у собі чималу кількість фольклорних мотивів (69). Найбільшу частку з них складають мотиви магії (30), поворотів долі (9) та про велетнів-людожерів (7).

Наведені вище данні дають підставу говорити про можливість проникнення структурних елементів та образів з фольклору до сучасної літератури фентезі та їх модифікацію відповідно до естетичної та морально-філософської мети, яку ставить перед собою письменник. Вчена О. М. Кібалка у своєму дослідженні наводить типізацію видів модифікацій фольклорних елементів у фантастичній літературі та значення цих семантичних перетворень.

Розглядаючи модифікації структурних елементів фольклорної казки в літературі фентезі на прикладі роману Д. В. Джонс «Мандрівний замок Хаула», ми можемо виділити наступні види модифікацій:

1. Зміна оцінної домінанти:

А. демон Кальцифер (істота лиха за своєю суттю (мотив G302)) заперечує кліше лиходія, виконує функції дарувальника та помічника (H1233.4.4)., володіє віщою мудрістю (атрибут помічника за Проппом, 75). За схемою Дж. Кемпбелла, він виконує роль охоронця порогу, помічника (як пояснювалося вище) і ментора (Кемпбелл, 43);

В. місіс Сачеверелл-Сміт — (начебто) зла мачуха для Софі (мотив S31): «Другим шлюбом старого до казки вводиться лиходій» (Пропп, 78), свою рідну доньку, Марту, мала б обожнювати (L51), однак Фанні набуває ролі люблячої матері для всіх трьох дівчат;

С. Летті та Марта Хаттер — (начебто) жорстокі зведені сестри (мотив S34), оскільки доньки, які народжуються від другої дружини, також лиходійки або псевдогерої (Пропп, 78), проте вони допомагають і піклуються одна про одну, а особливо про свою старшу сестру, таким чином руйнуючи казковий стереотип про ворожість між дітьми, народженими від різних матерів.

2. Роздвосня значення казкового образу.

Чарівник Хаул справляє враження злого чаклуна (мотив D1711) через свою лиху славу, проте, на відміну від псевдогероя (Пропп, 73), є псевдоантагоністом, який намагається навпаки «очорнити своє ім'я». Віддає серце Кальциферу (G224.4); залишає сироту Майкла жити в своєму замку і навчає його магічному ремеслу (D1711.0.1 і D1866.1); дозволяє Софі залишитися у замку й намагається зняти з неї закляття. В кінці рятує її від Відьми Пустирищ, тому що встиг покохати героїню за її характер. Його недоліки - частина його характеру, а не наслідок угоди з демоном.

3. Психологізація та індивідуалізація казкових образів.

Софі Хаттер має складну початкову ситуацію «приреченої на невдачу» як найстарша з трьох сестер; сирота (мотив L111.4.2) і важко працює на мачуху (S31); пасербиця (L55), яку заклала Відьма Пустирищ (M411.12), що робить її неперспективною героїнею у вигляді старої діви (L101.1), яка вирушає на пошуки власної долі/щастя (H1281), потрапляє у замок нібито лихого чарівника, в якого закохується і якого рятує від смерті (E121.7). Таким чином, Софі — це постраждала героїня, яка набуває рис героїні-шукачки власного щастя й долі (визначення *B* за Проппом, Поклик до мандрів за Кемпбеллом). Трансформація образу (визначення *T* за Проппом) проходить імпліцитно: із розвитком сюжету впевненість Софі зростає, а сором'язливість та вдавана пристойність полишають її, що перетворює її на протилежність пасивній казковій героїні, яка через свою скромність та покірність отримує винагороду (L200). Наприкінці стає «володар_кою двох світів» за Кемпбеллом, яка

отримує «свободу жити» незалежно від суспільної думки, адже, повіривши в себе Софі звільняється від прокляття Відьми Пустирищ і своїх власних чарів (M411.0.1).

4. Осучаснення казкових образів:

А. образ мага Хаула (мотив D1711) - науковець з Вельсу, що навчився використовувати стародавні заклинання і таким чином проник до Ингарії (все ще навідує свій рідний край, грає у регбі, водить авто та створює відеоігри);

В. мандрівний замок (D1131 і F771.2.1), ідея якого перетворюється на відеоігру;

С. одяг Хаула (D1052.1) та його компаньйонів змінюється під тогочасну моду, коли вони прибувають до Вельсу.

5. «Зменшення» образів чарівних казок:

А. голем чарівника Салімана (D1635), який замість звичного нашої яви чудовиська зображається у вигляді городнього опудала;

В. Кальцифер — вогняний демон, що прикований угодою до простого вогнища (G225.0.5.1).

6. Комічний ефект, що засновується на несумісності й спорідненості казкового та реалістичного:

А. чарівна «паличка» Софі, яка насправді виглядала як палиця для ходьби (D1254.1);

В. Софі смажила обіди на голові Кальцифера (G225.0.5.1);

С. коли Софі потрапляє до Вельсу, то телебачення, комп'ютери й автомобілі здаються їй казковими механізмами (D1520.14 і D1610.21).

7. Пародійне, сатиричне й гумористичне прочитання:

А. образ Хаула ожіночнюється. За системою функцій Проппа Хаул виконує дію царівни, коли впізнає в старій жінці дівчину, яка сподобалась йому з першого погляду (визначення *Vn*). Ця ж сама дівчина рятує його від прокляття, немов би вона є могутнім чарівником (E121.7);

В. Софі намагається підкупити Кальцифера шкірками від бекону (G582.1);

С. Чарівний плащ надає Софі вигляду коня (D1368.3).

Підбиваючи підсумки, можемо сказати, що в процесі інтеграції до сюжетного полотна твору модифікуються такі структурні елементи фольклорної казки як функції (трансформація *T*, впізнавання *Vn*, клеймування *K*, покарання *Пк*, переслідування *Пр*, спасіння *Сп*); спосіб їх розподілу за персонажами, фольклорні мотиви (47 із 69 виявлених). Відбувається психологізація та роздвоєння образів через ускладнення їх мотивувань (Софі Хаттер та Хаул Пендрагон). Прослідковується осучаснення і «відчуження» образів із реального життя.

Список використаних джерел

1. Кібалка, О. Модифікація чарівно-казкових елементів у американській і російській науково-фантастичній літературі 1950-80-х рр. (Р. Бредбері, К. Саймак, А. і Б. Стругацькі та К. Буличов). 2005. Дніпропетр. нац. ун-т ім. Олеся Гончара, дис. канд. філол. наук.
2. Пропп, В. Я. Морфология (волшебной) сказки. Исторические корни волшебной сказки. Лабиринт, 1998.
3. Campbell, Joseph. Hero With a Thousand Faces. HarperCollins Publishers Limited, 2010.
4. Jones, Diana Wynne. Howl's Moving Castle (Howl's Moving Castle, #1). Collins, 2000.
5. Postmodern Literature Characteristics. Shmoop, www.shmoop.com/study-guides/postmodern-literature/characteristics.html.
6. SFE: Fantasy. SFE: SF Encyclopedia Home Page – Friday 13 October 2023, sf-encyclopedia.com/entry/fantasy.
7. Thompson, Stith. Motif-Index of Folk-Literature: J - K. Rosenkilde and Bagger, 1957.
8. Tolkien J. R. R. On Fairy Stories. Houghton Mifflin, 1965.

УДК 811.111'38:070(043.2)

Шерстюк Л. В.,

канд. пед. наук, доцент,

в.о. зав. кафедри англійської філології та перекладу

Радутна А. В.,

студентка 4 курсу філологічного факультету,

ЧНУ імені Петра Могили, Миколаїв, Україна

СТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ *ЕЛІПТИЧНИХ* КОНСТРУКЦІЙ У ЗАГОЛОВКАХ СТАТЕЙ АНГЛОМОВНОГО ВИДАННЯ EDUCATION TODAY

Газети відіграють надзвичайно важливу роль у нашому житті, адже вони створюють зв'язок із усім навколишнім світом – новинами, тенденціями та змінами. Газетні заголовки – це перше із чим стикається читач і перше, що інформує про зміст статті, яка його ще чекає попереду, натякає про суб'єктивне ставлення журналіста до висвітленої теми та цим самим викликає інтерес для подальшого ознайомлення. Заголовок постає одним із найефективнішим засобом впливу на читача

та місцем встановлення віртуального каналу між автором та аудиторією.

Еліпсис – стилістичний прийом на різних мовних рівнях, який полягає в опущенні певного елемента в реченні, який не викривлює змісту повідомлення. Мовознавці стверджують, що таке явище відбувається через можливість зрозуміти всю інформацію із контексту.

Мета роботи полягає у виокремленні та систематизації сучасних заголовків, які містять у собі еліптичні конструкції, що функціонують у онлайн-газеті *Education Today*, визначенні основних видів присутнього еліпсису у зазначених одиницях.

Першим термін «**еліпсис**» використав швейцарський мовознавець Шарль Баллі, який розглядав це явище з семантичної точки зору, як спосіб розуміння змісту без наявності усіх мовних компонентів. Вчений визначає, що пропущення певного елемента не порушує єдності речення, адже зміст може бути зрозумілим з контексту. Найчастіше еліпсис зустрічається на синтаксичному рівні, породжуючи унікальну синтаксичну одиницю – еліптичні конструкції. Нині еліпсис широко використовується в різних стилях мовлення – науковому, публіцистичному, діловому, художньому.

В. А. Кухаренко розглядає **еліпсис** як стилістичний засіб, який наближає текст до розмовного стилю, стверджуючи, що еліпсисом можна вважати навмисний пропуск хоча б одного члена речення. У сучасній прозі еліпсис використовується переважно в діалогах, де він навмисно застосовується автором для відображення пропусків, характерних для усного мовлення.

Укладач третього видання словника термінів «*Dictionary of Stylistics*» Каті Уельс визначає **еліпсис** як граматичний пропуск, а не як фонологічну елізію. Таким чином пропуск частини висловлювання або граматичної структури є легко зрозумілим слухачеві або читачеві в контексті, і може бути «відновлений» експліцитно. Еліпсис використовується, щоб уникнути надмірності, надлишковості та передбачуваності значення. Він є поширеним засобом імпліцитного зв'язку між реченнями та висловлюваннями, маючи на меті уникнути непотрібних повторень.

Через великий корпус дослідження еліпсису та еліптичних структур існують різні класифікації, відповідно до досліджуваного мовного рівня.

Згідно із Майклом Халлідейом, австралійським мовознавцем, який досліджував системно-функціональну граматику, еліпсис може бути класифікованим наступним чином:

1) **Номінальний еліпсис** (Nominal ellipsis) використовується в межах номінальної групи, у якій головна частина іменника опущена та замінена іншими модифікуючими елементами (іменники, числівники, прикметники). Предметом номінального еліпсису є загальні іменники. Якщо загальний іменник опускається, іменна група втрачає своє ядро, а інший із згаданих вище елементів повинен виконувати свою функцію. Із чотирьох інструментів дуже часто числівник може виконувати функцію ядра, набагато рідше прикметники чи інші іменники.

2) **Вербальний еліпсис** (Verbal ellipsis) відбувається в межах словесної групи структура якої не повністю виражає її системні особливості. Він характерний для всіх текстів, усних та письмових, і забезпечує надзвичайно зручний засіб для створення різноманітного дискурсу. Схоже до іменної групи, еліптична вербальна група передбачає еліпсацію одного або кілька слів із попередньої словесної групи. У порівнянні з номінальним еліпсисом, існує лише один лексичний елемент (саме дієслово), як це пропонує Халлідей.

3) **Клозальний еліпсис** (Clausal ellipsis) передбачає опущення другорядного члена речення. Найпоширенішими елементами, на які впливає клозальний еліпсис являються означення та додаток.

Еліпсис є одним із найефективнішим стилістичним засобом на синтаксичному рівні, який знімає надлишковість інформації завдяки тому, що протистоїть громіздким конструкціям, які невластиві газетним заголовкам. В. М. Савченко у своїй статті «Особливості вживання еліпсису у заголовках англomовної періодики» наводить наступні еліптичні конструкції, які притаманні газетним заголовкам:

- Опущення артиклів;
- Інфінітивні форми спонукання;
- Прості номінативні конструкції;
- Еліпсація відносних займенників, таких як *that, who, which, whom, where, why*, які поєднують частини складного речення;
- Пропуск форм дієслова *to be* у пасивному стані.

Для проведення дослідження нами було обрано британську онлайн-газету *Education Today*. Спочатку вона була заснована як журнал у 1991 році, де висвітлювалися новини присвячені освітньому сектору, як державному, так і приватному, охоплюючи початкові класи, а також середню та вищу освіту. Журнал пропонує новини, думку експертів та важливу інформацію про освітні продукти, покликану забезпечити читачів необхідною інформацією і тримати їх в курсі подій.

Проаналізовано 80 заголовків статей із онлайн-газети Великобританії *Education Today*, які містять в собі еліптичні конструкції. Виявлено 4 типи еліптичних конструкцій, а саме –

номінативне речення, номінальний еліпсис, вербальний еліпсис та клозальний.

Номінативне речення у складі заголовку можемо проілюструвати у наступному прикладі: «Impressive GCSE Results at DLD College London» (25.08.23), де ядром повідомлення є результати іспиту у коледжі Лондона. У заголовку: «New Eco-Friendly Logo Mats: Perfect for Schools, Nurseries, and Colleges» (01.08.23) акцент падає на екологічних килимках, які ідеально підходять для різних типів навчальних закладів.

Першим типом вербального еліпсису ми розглянемо пропущення дієслова-зв'язки для утворення пасивної конструкції у складі заголовка. Наприклад, «Woodmancote Primary School recognised by leading child trauma organisation, Headsight, for its therapeutic approach» (21.07.23), де пропущене дієслово-зв'язка is. Це зумовлено функцією еліпсису у даному випадку, а саме – зробити заголовок більш лаконічним та менш нагромадженим.

Наступним чисельним способом утворення вербального еліпсису, який був досліджений в онлайн-газеті *Education Today*, є пропущення дієслова у складі присудка активного стану. Наприклад, «Commonwealth Games legacy among hot topics for Active Primary Schools Conference 2022» (01.11.22) – у цьому заголовку простежується опущення дієслова is.

Номінальний еліпсис – це вид еліпсису, що полягає в опущенні підмета у реченні, який легко встановлюється із контексту, а отже він не перешкоджає розумінню тексту повідомлення. Наприклад, у заголовку «Experience a school trip to remember at the National Memorial Arboretum with free KS2-4 activity days» (25.09.23) можемо простежити еліпсацію підмета, але нам легко встановити, що потенційний підмет може бути «you», «your kids», «students». Опущення підмета зумовлено встановленням логічного наголосу у заголовку та фокусі на дії.

Продемонструємо клозальний еліпсис відносних займенників у наступних прикладах: «New gymnastics programme (that is) available to UK schools will make gymnastics more accessible to young children» (18.01.22), «New initiative launched by Wirral Met College to support students (who are) interested in starting a business» (21.10.22).

Виявлені еліптичні конструкції у відсотковому співвідношенні складають: номінативні речення – 14%, номінальний еліпсис – 9%, вербальний еліпсис – 75% та клозальний – 2%. Ще однією особливістю є опущення артиклів та відносних займенників для поєднання частин складного речення у багатьох заголовках, що зумовило додатково дослідити еліпсацію артиклів та вказівних займенників у складі заголовків.

Список використаних джерел

1. Савченко В. М. Особливості вживання еліпсису у заголовках англomовної періодици. Студентський вісник. 2013. С. 1-3.
2. Якобсон Р. О. Лінгвістика і поетика. Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст. / за ред. М. Зубрицької. Львів : Літопис, 2001. 2-е вид., допов. 465–487 с.
3. Bally С. *Traité de stylistique française*, Paris. 1951. 416 p.
4. Halliday M.A. K. Some Grammatical Problems in Scientific English. *Australian Review of Applied Linguistics: Systemic Functional Studies*. 1999. Series 5, 6. P. 13–37.
5. Wales K. *Dictionary of Stylistics*. 3rd ed. London : Routledge, 2014. 496 p.
6. News - Education Today: [Веб-сайт]. London, 2023. URL: / <https://education-today.co.uk/category/news/> (дата звернення: 22.10.2023).

СЕКЦІЯ

НОВІ ВИКЛИКИ У НАВЧАННІ ПРОФЕСІЙНОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ СТУДЕНТІВ-НЕФІЛОЛОГІВ

УДК 378.147:81'243](043.2)

Гришкова Р. О.,

д-р пед. наук, професор,
завідувачка кафедри іноземних мов,
ЧНУ імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна

КОНСТРУКТИВІСТСЬКА МЕТОДИКА КОМБІНОВАНОГО НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

Останніми роками у вітчизняній методиці викладання іноземних мов використовуються різні підходи: комунікативний, культурологічний, компетентнісний, контекстний, конструктивістський та ін. Однак, у зв'язку з переведенням навчання в онлайн-формат через пандемію COVID-19 і запровадження воєнного стану, розрекламований і поширений в усіх типах навчальних закладів комунікативний підхід опинився під загрозою, оскільки налагодити повноцінну усну іншомовну комунікацію виявилось досить проблематично. З огляду на те, що вже четвертий рік школярі і студенти навчаються переважно онлайн і не мають змоги не опосередковано спілкуватись, ефективність комунікативного підходу викликає певну занепокоєність.

Наразі в сучасній методиці викладання іноземної мови за професійним спрямуванням широко використовується компетентнісний підхід, який передбачає поєднання знань, умінь і навичок студентів щодо мови і мовлення з практикою їх застосування у власній діяльності. Цей підхід уможливує формування й розвиток мовних і мовленнєвих компетенцій у процесі опанування іноземної мови, тобто, дозволяє навчити студентів-нефілологів свідомо вживати різні іншомовні конструкції у власному усному й письмовому мовленні та розуміти їх при читанні чи сприйнятті мовлення на слух. При цьому на формування й розвиток іншомовної компетенції студента впливає його загальна навчальна компетенція: чи здатен студент самостійно розподіляти свій час, планувати послідовність виконання різних за складністю завдань, користуватись інтернетом, двомовними словниками тощо. Компетентнісний підхід до навчання вже довів свою

ефективність у викладанні багатьох академічних дисциплін, у тому числі й у навчанні англійської мови за професійним спрямуванням.

Поняття **конструктивістської методики комбінованого навчання** ввів у науковий обіг О. Б. Тарнопольський, уперше використавши його в підручнику «Методика викладання іноземних мов та їх аспектів у вищій школі», виданому в 2019 році університетом імені Альфреда Нобеля у Дніпрі.

Автор ідеї разом зі співавторкою М. Р. Кабановою обстоюють думку щодо необхідності подальшого розвитку комунікативного підходу до викладання іноземної мови студентам нефілологічних спеціальностей у поєднанні з культурологічною спрямованістю навчального курсу з професійно спрямованої англійської мови. Конструктивізм запропонованої методики полягає в тому, що вона дає можливість студентам самостійно «конструювати» власні знання, автоматизми, навички та вміння шляхом навчальної діяльності, що відтворює або моделює позамовну діяльність, заради якої вивчається мова. «Конструювання» власних знань багато в чому здійснюється завдяки роботі студентів в інтернеті, коли ця робота перетворюється на органічну й невід’ємну частину навчального процесу, не менш важливу, ніж звичайні заняття (*комбіноване навчання – blended learning*). Кардинально нове спрямування комунікативного навчання іноземної мови О. Б. Тарнопольський та М. Р. Кабанова вбачають у використанні *CLIL (Content & Language Integral Learning)* та запровадженні *CALL (Computer Assisted Language Learning)*.

На думку О. Б. Тарнопольського, основу конструктивістської методики комбінованого навчання складають три положення, що обумовлюють її інноваційний характер:

1. експерієнційно-інтерактивне навчання (*experiential and interactive learning – досвід плюс взаємодія*). Це навчання через виконання реальних практичних дій, пов’язаних із майбутньою професією, що виконуються засобами іноземної мови в процесі іншомовної професійної комунікації;

2. навчання іноземної мови та спілкування нею через зміст спеціальності (*content-based instruction*): побудова навчального курсу на змістовому матеріалі спеціальних дисциплін, що становлять основу фахової підготовки майбутнього спеціаліста;

3. включення *Internet technologies* для пошуку фахової інформації в освітній процес як регулярної навчальної діяльності в курсі іноземної мови для спеціальних цілей.

Оскільки в науковому середовищі ведеться дискусія щодо неефективності використання комунікативного підходу в умовах воєнного

стану, О. Б. Тарнопольський, як активний прибічник навчання студентів спілкування виучуваною іноземною мовою, запропонував зробити комунікативний підхід культурологічно спрямованим, розробивши конструктивістську методiku комбінованого навчання іноземної мови за професійним спрямуванням.

Уточнюючи загально дидактичні принципи навчання іноземної мови, зокрема принцип зв'язку з життям, автори згаданої методики зазначають, що організація процесу навчання іноземної мови має ґрунтуватися на предметному змісті й матеріалах, пов'язаних з іншомовною дійсністю й культурою, а не з дійсністю й культурою рідної країни, як це десятиріччями відбувалося в радянських підручниках з іноземних мов. Конструктивізм цієї методики полягає також в урахуванні викладачем специфічних професійних інтересів студентів при складанні навчального плану й відборі іншомовних тем і текстів для роботи. Сконструйований таким чином дидактичний матеріал дозволяє залучати всіх студентів до опрацювання тем і текстів, незалежно від їх рівня володіння іноземною мовою. Зважаючи на те, що методика – це відповідь на питання «як навчити?», викладач відбирає з усього арсеналу способів і прийомів навчальної діяльності такі, що є посильними й ефективними для кожної окремо взятої групи студентів. Це дозволяє навіть слабким студентам досягати успіхів у роботі й бачити власні перспективи щодо успішного оволодіння іноземною мовою.

Комбіноване навчання передбачає врахування всіх можливих викликів, правил і перспектив вивчення професійної іноземної мови у змішаному форматі. Поєднання аудиторної онлайн роботи з посиленням значущості самостійної роботи студентів створює умови для прояву креативності кожного здобувача вищої освіти, демонстрації його здібностей та вмінь використання інтернет-ресурсів для пошуку необхідної інформації, дає впевненість у власних силах удосконалення навичок використання іноземної мови на практиці.

Культурологічна спрямованість процесу навчання професійної іноземної мови, тобто навчання мови через культуру і культури через мову, проявляється у вивченні законів ведення бізнесу в різних країнах, специфіки заповнення ділових документів іноземних фірм, дотриманні правил етикету у спілкуванні з представниками іноземних організацій.

Ми поділяємо й підтримуємо ідею О. Б. Тарнопольського щодо необхідності запровадження конструктивістської методики комбінованого навчання іноземної мови в освітній процес вищої школи. Однак зазначимо, що поєднання вивчення власне іноземної мови з професійною спрямованістю дидактичного матеріалу мало місце

завжди, інакше студентам старших курсів не цікаво вивчати те, що не знадобиться їм у подальшій професійній діяльності. Тож дякуємо авторам ідеї конструктивістської методики комбінованого навчання і продовжуємо працювати, сприяючи втіленню цієї методики в академічний процес іншомовної підготовки студентів нефілологічних спеціальностей.

Список використаних джерел

1. Заболотська О. О. 2010. Методика викладання іноземних мов у ВНЗ / Херсон: Айлант. 288 с.
2. Малихін О. В., Павленко І. Г., Лаврентьева О. О., Матукова Г. І. 2014. Методика викладання у вищій школі / К., КНТ. 262 с.
3. Методика навчання іноземних мов у загальноосвітніх навчальних закладах: підручник / кол. авторів: Л. С. Панова, І. Ф. Андрійко, С. В. Тезікова та ін. К.: ВЦ «Академія», 2010. 328 с.
4. Тарнопольський О. Б., Кабанова М. Р. 2019. Методика викладання іноземних мов та їх аспектів у вищій школі. Дніпро, Університет ім. Альфреда Нобеля. 256 с.

УДК 159.944

Лисенкова І. П.,
д-р психол. наук, професор кафедри психології,
Буровицька А. І.,
викладач кафедри іноземних мов,
ЧНУ імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна

ФОРМУВАННЯ РЕЗИЛЬЄНТНОСТІ СТУДЕНТІВ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ

У часи воєнного конфлікту студенти стикаються з низкою випробувань, які можуть призвести до стресу та психологічних складнощів. Це включає евакуацію зі своїх місць проживання, втрату близьких, випадки насильства та інші труднощі. Дослідження показують, що постійний стрес стає невід'ємною частиною студентського життя. Цей стрес впливає на навчання та може заважати академічному успіху, особливо в умовах війни, коли зростають загрози та небезпека для життя. Проблеми з успішністю також збільшують загальний рівень стресу, що стає важким для студентів. Необхідно, щоб студенти адаптувалися до нових умов навчання, подолали перешкоди та

змінили свої соціальні ролі. З урахуванням ситуації в Україні та світі, питання психологічної стійкості, зокрема, психологічної стійкості студентів у часи війни, стає надзвичайно актуальним.

Резильєнтність визначена як здатність до нормального функціонування в умовах стресу та відновлення після травмування, є предметом активного вивчення у світовій психології з 70-х років минулого століття. Ця концепція не лише передбачає подолання труднощів, а й позитивний результат у майбутньому.

Термін «резильєнтність» (від лат. *re* – назад, *salire* – стрибати; буквально означає «відскочити») широко застосовують психологи, розглядаючи його в контексті впливу на людину несприятливих чи загрозливих умов та її здатності до нормального, здорового функціонування в майбутньому.

Також резильєнтність часто розглядають у контексті подолання психологічних травм, визначають резильєнтність як здатність людини повертатися до нормального стану після або під час потрясінь. Резильєнтність стосується динамічного процесу, який приводить до адаптації в умовах значних негараздів.

Визначення поняття резильєнтності неможливе без розуміння поняття стресу, відображає реакцію організму на зовнішні чинники, що потребують змін. Ця реакція може бути як позитивною (еустресом), так і негативною (дистресом). Фактори, які сприяють переходу стресу в дистрес, включають емоційно-когнітивні аспекти, такі як почуття безпорадності та негативний прогноз ситуації, а також недостачу необхідної інформації. Крім того, тривалість та інтенсивність стресу також можуть впливати на те, чи перетвориться він на дистрес. Розуміння стресу і його впливу допомагає людині управляти ним та розвивати стратегії адаптації.

Різні характеристики резильєнтних людей включають менталітет уцілілого, ефективну емоційну регуляцію, відчуття контролю, навички вирішення проблем, співчуття до себе та наявність соціальної підтримки. Резильєнтність має форму континууму, тобто кожна людина є резильєнтною у певній мірі, і її рівень резильєнтності може змінюватися впродовж життя.

Перевагами дії резильєнтності є висока адаптивність, психологічне благополуччя та успішність у діяльності індивіда. Психологічними факторами розвитку резильєнтності є націленість життя на певну мету, почуття узгодженості життя, перевага позитивних емоцій, життєстійкість, висока адекватна самооцінка, активні копінги, самоєфективність, оптимізм, наявність соціальної підтримки та спроможність звертатись за підтримкою до інших, когнітивна гнучкість, висока духовність особистості. Період навчання у закладі

вищої освіти є найбільш сприятливим для формування та розвитку не лише професійних компетенцій, а й особистісних якостей. Крім того, період навчання це вік 17-22 років, якому характерне інтенсивне формування характеру та становлення особистості.

Формуванню факторів можна сприяти в процесі навчання студентів, на заняттях з психології, етики та естетики, культурознавства та релігієзнавства, англійської мови, соціології, правознавства та інших, будуючи структуру заняття так, щоб включити мотиваційні завдання, кейси вирішення проблемних ситуацій, обговорення вирішення складних питань, з чим студенту можливо буде важко впоратися самостійно. На заняттях також варто сприяти формуванню позитивне ставлення до себе та власних можливостей, тренуванню здатності розробляти реалістичні плани та втілювати їх у життя, плекання особистих цінностей і розвитку навичок розв'язання проблем та комунікативних навичок.

Детальне дослідження психологічної резильєнтності студентів під час війни може виявити конкретні фактори, які впливають на цей рівень та допомагати у вдосконаленні програм та стратегій та спеціальних програм для забезпечення психологічного благополуччя студентів. Такі дослідження можуть розкрити ефективні методи психологічної підтримки та розвитку психологічної стійкості студентів, що допоможе їм подолати психологічні труднощі в умовах війни та покращити їх психічне здоров'я.

Список використаних джерел

1. Грішин Е. Резилієнтність особистості: Сутність феномену, психодіагностика та засоби розвитку. Вісник ХНПУ імені Г.С. Сковороди. 2021. Вип. 64. С. 62-81.

2. Мартиненко Є. О. Важливість формування резильєнтності для майбутніх психологів. Теоретичні та практичні дослідження молодих вчених, зб. Тез доп. 16-ї Міжнар. наук.-практ. конф. магістрантів та аспірантів, 14-16 грудня 2022 р. / ред. Є. І. Сокол ; Нац. техн. ун-т, Харків. політехн. ін-т [та ін.]. – Харків : НТУ ХПІ, 2022. – С. 349-350.

3. Чиханцова, О. Життєстійкість та її зв'язок із цінностями особистості. Збірник наукових праць «Проблеми сучасної психології», 2018, (42). С. 211-231. URL: <https://doi.org/10.32626/2227-6246.2018-42.211-231>

Burovytska Yuliia,

Senior lecturer, Department of Foreign Languages,
Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine

CHALLENGES OF DISTANT TEACHING OF THE ENGLISH LANGUAGE IN THE CONDITIONS OF DIGITAL TRANSFORMATION

Globalization, which is defined as the process of increasing and deepening economic, social, cultural and political ties among different countries of the world, has a significant impact on modern education. One of the main aspects of this impact is the increase in demand for distance learning of the English language. In today's world, globalization leads to an increase in the number of international communications, trade, migration and other types of international activity. This requires people to be able to communicate effectively in English, which is considered the international language of communication. The growing international competition in the labor market creates a need for English language proficiency to succeed in various industries. Business relations, trade, marketing, engineering, medicine, and other fields require a high level of English proficiency to communicate with international partners and clients.

At the same time, the development of technologies and the widespread use of the Internet create unique opportunities for distance learning of the English language. Online courses, webinars, interactive platforms, and other digital resources enable students from all over the world to receive quality education and learn English without even leaving their homes. People with excellent knowledge of the English language have better opportunities to get a well-paid job, advance in their careers, and participate in international projects and exchange programs. Therefore, education in the digital environment becomes a key factor in ensuring global competitiveness.

The use of cutting-edge technologies such as video lessons, webinars, mobile applications and interactive platforms, revolutionizes the way of teaching and contributes to the improvement of education quality. Video lessons allow students to review the taught material in a format that is easy to learn and understand. They can watch these videos on their devices at any time that suits them, making the learning process more flexible and accessible. Webinars provide real-time interaction between the teacher and students, allowing them to discuss the material, ask questions, and get answers instantly. Mobile English learning applications allow students to study anywhere and anytime, even when they are on the go or far away from

their immediate place of study. Interactive platforms provide an opportunity for students to communicate with each other, share experiences, and interact with the teacher through forums, chats, assignments and other tools.

The revolutionization of teaching methods occurs thanks to personalization, content enrichment, and the use of analytics. Digital technologies make it possible to create individual learning paths for each student, taking into account his/her needs, level of knowledge, and pace of learning. Multimedia content, which includes video, audio, interactive tasks, and more, helps make learning more engaging and effective. Analytical tools allow teachers to track the progress of each student, identify weaknesses, and adapt the learning process to achieve better results.

When discussing the challenges and benefits of distance learning of the English language for students and teachers, it is worth noting that on the one hand, distance learning requires self-discipline, motivation, and time management skills from students, and on the other hand, it opens access to quality education for students in remote regions and allows teachers to experiment with new teaching methods. Distance learning demands a high level of self-discipline and motivation from students, as they must learn without the constant supervision of a teacher. Students need to manage their time wisely between studies, work and personal affairs to successfully complete academic tasks. However, there are also advantages of distance learning. For instance, students can study at their own pace and at time convenient for them, which allows them to combine education with work or family responsibilities. Distance learning gives students access to a variety of courses and resources that may not be available in their region, which will ultimately lead to more successful outcomes for them.

Nevertheless, it is essential to note the challenges faced by teachers in distance learning. Teachers need to adapt to the latest technologies, and master the use of digital tools and platforms for teaching, which may require time and effort. Distance teaching requires additional attention from teachers to support students, especially in the context of distance learning. However, teachers can also experiment with different teaching methods using interactive platforms and tools, which contributes to the development of their professional competence. Distance teaching allows teachers to work with students from different countries and cultures, fostering their flexibility and intercultural competence.

Development of effective methods of evaluation, monitoring, and reporting are key aspects for ensuring the quality of education in the online environment. It is important to develop standards and approaches to evaluation that meet the unique requirements of distance learning, to create a variety of forms of evaluation such as tests, short-answer assignments,

essays, projects, etc., to measure different aspects of students' knowledge and skills. The use of automated assessment systems that allow for quick and objective evaluation of students' work can greatly facilitate the process. The development of progress-tracking systems allows teachers and administrators to track student activity and progress, allowing them to quickly respond to their needs. It is important to have a reporting system that allows for adequate assessment of the quality of education and teaching work, ensuring constant improvement of processes. Assessment standards and approaches should be adapted to the unique needs of distance learning, taking into account the specifics of this format. Teachers need to constantly improve their assessment skills and be aware of modern approaches and techniques.

However, the main challenge for a teacher is to stimulate students' activity and interest. The use of formative assessment allows to stimulate the activity and interest of students in the learning process. Providing students with constructive feedback is an important element of assessment that helps them develop their skills. Therefore, ensuring the quality of distance learning of the English language requires the development and use of effective methods of assessment, monitoring and reporting, as well as the constant development of standards and approaches to assessment.

Global competition in the field of distance learning of the English language contributes to the growth of the diversity and accessibility of educational programs, the improvement of the quality of education, and also stimulates the development of innovative technologies and methods. Educational programs should be aimed at meeting the needs and expectations of modern students. This may include the development of courses that take into account current trends and requirements of the labor market. The competitive environment forces institutes of higher education and platforms to constantly improve their services, develop new approaches to learning and implement advanced technologies to attract and retain students. It is important to use innovative teaching methods such as gamification, virtual reality, interactive exercises, etc. to make learning more interesting and engaging for students. However, such conditions depend not only on the teacher himself/herself but also on the institution of higher education in which the training takes place.

In conclusion, the challenges of distant teaching of the English language in the conditions of digital transformation are multifaceted yet surmountable with proactive approaches and innovative solutions. As the world increasingly embraces digitalization, the demand for distance learning options continues to grow, driven by globalization and the need for continuous upskilling in a rapidly evolving labor market. While challenges such as maintaining student engagement, ensuring effective communication,

and preserving educational quality persist, advancements in technology offer promising avenues for addressing these issues.

Список використаних джерел

1. Канюк О. С. Науково-педагогічні аспекти викладання англійської мови у вищій школі в умовах дистанційного навчання / О. С. Канюк // Інноваційна педагогіка. – 2022. – Вип. 47. – С. 63-67. <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/52879>.

2. Лобецька І. М. Вплив глобалізації на розвиток англійської мови [Електронний ресурс] / Лобецька І. М. // Стратегії міжкультурної комунікації в мовній освіті сучасних університетів : зб. матеріалів VIII Міжнар. наук. конф., м. Київ (21 квіт. 2022 р.) / М-во освіти і науки України, ДВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана»; [редкол.: М.М. Гавриш (голова) та ін.]. – Електрон. текст. дані. – Київ : КНЕУ, 2022. – С. 121–125. – URI: <https://ir.kneu.edu.ua:443/handle/2010/37965>.

3. Rannastu-Avalos, M., Siiman, L.A. (2020). Challenges for Distance Learning and Online Collaboration in the Time of COVID-19: Interviews with Science Teachers. In: Nolte, A., Alvarez, C., Hishiyama, R., Chounta, I.A., Rodríguez-Triana, M., Inoue, T. (eds) Collaboration Technologies and Social Computing . CollabTech 2020. Lecture Notes in Computer Science(), vol 12324. Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-030-58157-2_9

УДК 378.016:811.111(043.2)

Волкова О. С.,

провідний фахівець кафедри іноземних мов,
ЧНУ імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна

ІНШОМОВНА ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА СТУДЕНТІВ НЕФІЛОЛОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Запровадження воєнного стану в Україні у зв'язку з повномасштабним вторгненням ворога привнесло зміни в усі сфери життя українців. Певною мірою це торкнулось і університетської освіти загалом та іншомовної підготовки студентів зокрема. Здобувачі вищої освіти на нефілологічних спеціальностях усвідомили необхідність практичного оволодіння як загальнонавчальною, так і професійною англійською мовою.

Узагальнення запитів роботодавців щодо компетенцій, необхідних для потенційного працевлаштування випускника ЗВО, засвідчило, що поряд із вільним володінням українською мовою, вмінням користуватися комп'ютером на просунутому рівні чільне місце посідають знання загальної та професійної англійської мови і вміння спілкуватись на професійні теми іноземною мовою.

Англійська мова за професійним спрямуванням входить до навчальних планів усіх нефілологічних спеціальностей закладів вищої освіти України, але з боку вітчизняних науковців і методистів на її вивчення звертається набагато менше уваги, ніж на вивчення мови майбутніми філологами чи перекладачами. Водночас в умовах воєнного стану постійно змінюваної економічної та політичної ситуації в країні, намірами України приєднатись до Європейського Союзу державі потрібні молоді люди, які добре володіють англійською мовою і здатні спілкуватись нею на професійні теми.

Запровадженню нових технологій у навчання професійної англійської мови присвячені наукові розвідки вітчизняних учених: О. Заболотської, Р. Гришкової, Л. Морської, О. Малихіна, Н. Сури, О. Тарнопольського та ін. Так, О. Заболотська досліджує методи формування професійної компетентності майбутніх учителів. Р. Гришкова видала посібник із методики навчання професійної англійської мови студентів нефілологічних спеціальностей, у якому висвітлюються особливості вивчення іноземної мови студентами різних факультетів. У центрі уваги Л. Морської – іншомовна підготовка спортсменів. О. Малихін, працюючи над методикою викладання у вищій школі, значну увагу приділяє навчанню професійної англійської мови студентів різних спеціальностей. О. Тарнопольський разом із С. Кожушко розробили методiku навчання англійської мови для ділового спілкування. Н. Сура пропонує власні доробки щодо навчання студентів університету професійно орієнтованого спілкування іноземною мовою. Водночас, у зв'язку з необхідністю оптимізації освітнього процесу у вищій школі на шляху до досягнення європейських стандартів, виникає потреба у специфікації вимог до змін, що мають відбутися в університетській освіті і в навчанні англійської мови в період воєнного стану цілому.

Традиційні підходи до навчання англійської мови не витримали перевірки часом, і від них мусили відмовитись: наразі студенти не перекладають «тисячі», не пишуть реферати, не читають «Kyiv Post». На зміну їм приходять інші види роботи: панельна дискусія, майстер-клас, тренінги, «круглі столи», кейс-метод, симуляції, моделювання, метод проєктів тощо.

Сьогодні студенти бажають навчитися не просто читати й перекладати професійні тексти, а й обговорювати вузькоспеціальні теми, спілкуватись англійською мовою в інтернеті, заповнювати анкети, писати резюме, повідомлення, запити, робити нотатки тощо. Вивчення запитів студентів змушує викладачів англійської мови узгоджувати навчальні плани кафедри з потребами студентів.

Аналіз існуючих методик навчання іноземної мови у вищих закладах освіти нефілологічного профілю свідчить, що переважна більшість з них декларує запровадження сучасного компетентнісного підходу, але на практиці способи навчальної діяльності залишаються здебільшого традиційними: читання й переклад текстів, переказ, виконання граматичних та лексичних вправ на підстановку, множинний вибір, складання речень із окремо поданих слів, заучування готових наведених у підручнику діалогів та розмовних тем тощо. Самостійна робота студентів, без чого неможливе опанування іноземної мови, зводиться до механічного заучування програмних тем, перекладу та виконання письмових вправ, які не мають нічого спільного з творчістю, не збуджують увагу, не сприяють розвитку креативного мислення.

Осучаснення університетської освіти в умовах воєнного стану передбачає спонукання студентів самостійно здобувати інформацію, осмислювати й критично переробляти її, відмовитись від відтворення чужих думок і поглядів і створювати свій продукт, навчатись упродовж життя, формуючи власну точку зору на проблеми, що порушуються в процесі навчання. Сучасне розуміння професійної іншомовної підготовки майбутніх фахівців передбачає формування у студентів професійної компетенції в обраній галузі знань засобами іноземної мови в поєднанні з досвідом їх використання у власній навчальній діяльності. Оскільки більше 80% інформації у світовій пошуковій системі надходить і зберігається англійською мовою, вимоги щодо певного рівня оволодіння цією мовою видаються цілком слушними.

Список використаних джерел

1. Гришкова Р. О. Методика навчання англійської мови за професійним спрямуванням студентів нефілологічних спеціальностей. – Навч. посібник. – Миколаїв: Вид-во ЧДУ ім. П. Могили, 2015. – 226 с.
2. Заболотська О. О. 2010. Методика викладання іноземних мов у ВНЗ / Херсон: Айлант. 288 с.
3. Малихін О. В., Павленко І. Г., Лаврентьева О. О., Матукова Г. І. 2014. Методика викладання у вищій школі / К., КНТ. 262 с.

4. Методика навчання іноземних мов у середніх навчальних закладах: Підручник / кол. авт. під керівн. С. Ю. Ніколаєвої. К.: Ленвіт, 1999. 320 с.

5. Методика навчання іноземних мов у загальноосвітніх навчальних закладах: підручник / кол. авторів: Л. С. Панова, І. Ф. Андрійко, С. В. Тезікова та ін. К.: ВЦ «Академія», 2010. 328с.

УДК 378.147.61/811.111

Головнюва-Коппа О. О.,

канд. філол. наук, ст. викл. кафедри іноземних мов,
ЧНУ імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна

УДОСКОНАЛЕННЯ ВИКЛАДАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ДЛЯ СТУДЕНТІВ ЕКОНОМІЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ

На сучасному етапі, головним пріоритетом якого є розширення міжнародних зв'язків та контактів України у різних сферах життя, виникає необхідність в професійно спрямованому спілкуванні економістів з іноземними колегами в ситуаціях економічної діяльності. Існують шляхи максимально ефективного вивчення іноземних мов на спеціальностях економічного спрямування. Існують актуальні проблеми удосконалення навчального процесу для досягнення максимального результату. Це питання потребує кардинально нового підходу до його вирішення, оскільки темпи розвитку економіки потребують від випускників вищих навчальних закладів високого рівня володіння іноземними мовами.

Навчання англійської мови в Україні здійснюється у двох напрямках:

- загальноосвітня підготовка,
- поглиблене вивчення предмета.

Загальноосвітня підготовка забезпечується у закладах загальної середньої освіти. Удосконалення знань і поглиблення певної галузі проходить під час навчання у ВНЗ і потребує особливої уваги, адже отримані навички зможуть підвищити можливість співпраці з закордонними фірмами і це сприятиме професійному зростанню випускника.

Головною метою навчання англійської мови, згідно з Держстандартом, є формування в учнів ІКК з урахуванням їхніх комунікативних умінь, сформованих на основі відповідних знань і навичок, розвиток умінь спілкуватися в усній та письмовій формах з

урахуванням мотивів, цілей і соціальних норм мовленнєвої поведінки у типових сферах і ситуаціях.

Методика як наука тісно пов'язана з концепцією навчального процесу, його основними компонентами, до яких відносяться:

- навчальна діяльність вчителя;
- навчальна діяльність учнів;
- організація навчання.

Будь-який процес навчання – це процес сумісної діяльності вчителя і учнів. Навчання – це акт взаємодії того, хто навчає, з тим, кого навчають, з метою передачі одним і засвоєння іншими соціального досвіду.

Обидві сторони беруть активну участь у навчальному процесі, але кожен по-своєму:

- учитель здійснює навчальні дії, спрямовуючи навчальні дії учнів;
- учитель мотивує навчальну діяльність учнів, спонукає їх до навчання;
- учитель організовує навчальні дії таким чином, щоб вони мали максимальний ефект; ця організація проходить на рівні кожного окремого учня;
- учитель дає учням матеріал для засвоєння та орієнтири для їх навчальної діяльності;
- учитель здійснює контроль за ефективністю засвоєння.

У методиці навчання іноземних мов розрізняють дві функціонально різні методики: загальну та спеціальну. Загальна методика займається вивченням закономірностей та особливостей процесу навчання будь-якої іноземної мови взагалі, незалежно від того, яка це мова (англійська, німецька чи французька). Спеціальна методика досліджує навчання конкретної іноземної мови у певному типі навчального закладу з урахуванням мовних і мовленнєвих особливостей рідної мови

Існують різні підходи до навчання англійської мови.

В сучасній методиці навчання АМ виділяють такі основні підходи:

1. Комунікативно-діяльнісний (особистісно-діяльнісний), сутність якого полягає в тому, що навчання іншомовної діяльності здійснюється через іншомовну діяльність (використання комунікативних ситуацій, рольових ігор, проектна робота, групова робота тощо);

2. Компетентнісний, який передбачає спрямованість навчального процесу на формування в учнів іншомовної комунікативної компетентності (ІКК);

3. Рефлексивний, який передбачає формування в учнів рефлексивної компетенції (здатності розмірковувати, спостерігати,

бажати розуміти власні почуття і вчинки; усвідомлювати те, як тебе сприймають партнери у спілкуванні);

4. Культурологічний, який передбачає у процесі навчання тісну взаємодію мови і культури;

5. Рівневий, згідно з яким процес навчання АМ має бути орієнтованим на рівні володіння мовою, визначені Радою Європи (відкриття, виживання, рубіжний, просунутий, автономний, компетентний).

Надійним критерієм ефективності роботи викладача англійської мови немовного вищого навчального закладу є практика застосування студентами отриманих знань у подальшій академічній та професійній діяльності.

Вирішуючи проблему відбору навчального матеріалу, слід враховувати положення про те, що найефективніший шлях вивчення іноземної мови – через контекст її застосування. Для більш ефективного вивчення англійської мови студентам пропонується підбір сучасних підручників, які вміщують вдосконалену лексику, яка наразі використовується у сфері. Теоретики та педагоги-практики вказують на необхідність використання автентичних текстів, які відповідають мовним потребам студентів. Вони надають конкретної форми структурам, функціям та ознакам мовлення, що підлягають вивченню. Під час роботи студентам пропонується статті з сучасних журналів. Під час опрацювання статей студенти знайомляться з новою лексикою, перевіряють попередньо закріплену і опрацьовують за допомогою вправ. Робота з новими словами включає в себе вибір незнайомої лексики, відпрацювання правильності вимови і знаходження українського перекладу слову чи терміну, утворення речень, відповіді на питання, складання мікродіалогів і вже на наступному етапі висловлення повної думки відносно тієї чи іншої теми. Проблема конструювання навчальної інформації у такому разі полягатиме в отриманому поєднанні вивчення фактичного матеріалу та мовних явищ.

Один зі шляхів інтенсифікації навчання лексики-використання сучасних технічних засобів, насамперед комп'ютера (ПК), що удосконалює процес вивчення іноземної мови. Кваліфіковане та раціональне застосування ПК дає можливість інтенсифікувати навчальний процес і підвищити якість засвоєння матеріалу. У викладанні іноземної мови ПК розглядається як засіб навчання, що дає змогу організувати керовану, самостійну роботу студентів. Одне з призначень ПК – допомогти викладачеві розв'язати одне з найважливіших завдань під час навчання іноземним мовам: використовувати різні способи самостійної роботи з усіх видів мовленнєвої діяльності над різним

мовним матеріалом. На парах за допомогою ПК можна навести словникове визначення того чи іншого поняття, показати, яким чином слово може бути використане у контексті, опрацювати діалоги, надані в інтернеті за даною тематикою.

Відповідно до сучасних міжнародних освітніх вимог щодо рівня володіння іноземною мовою студент ВНЗ має володіти вміннями вільно висловлюватися без суттєвої витрати часу на пошук адекватних мовних засобів у процесі досягнення ним соціальних, академічних і професійних цілей. Випускник повинен демонструвати правильне вживання мовленнєвих зразків та засобів когезії (рівні C1 або C2 за рекомендаціями Комітету Ради Європи з питань освіти). Виходячи з вищесказаного можна зробити висновок, що навчання фахової лексики студентів економічних спеціальностей виступає необхідним складником у досягненні головної мети навчання англійської мови як засобу спілкування з іноземними партнерами у професійній діяльності.

Список використаних джерел

1. Попко І. А. Сучасні тенденції у викладанні іноземних мов у вищих навчальних закладах // Збірник наукових статей учасників Всеукраїнської науковопрактичної конференції «Лінгвометодичні концепції викладання іноземних мов у немовних вищих навчальних закладах України». – Київ. – 2003. – С. 287-294.

2. Яцишин О. М. Шляхи удосконалення викладання англійської мови в торговельно-економічному ВЗО // Сучасні концепції викладання іноземних мов у середній та вищій школі: Матеріали міжвуз. наук. практ. конференції. – Вінниця, 2000. – С. 158

УДК 378.016:811.111]:316.658.4](043.2)

Gryzhenko Anna,
senior teacher of the English Language Department,
Black Sea Petro Mohyla National University, Mykolaiv, Ukraine

DEVELOPING ABILITIES TO RESIST PROPAGANDA AT ENGLISH CLASSES

Propaganda is a form of communication that is used to promote a particular point of view or to influence people's behavior. It can be used for good or bad purposes, but it is important to be able to identify propaganda and to resist its influence. In today's world, we are constantly bombarded with

information from a variety of sources. It can be difficult to know what information is accurate and what is not. Propaganda can be very effective in influencing people's beliefs and opinions, so it is important to be able to identify it and to resist its influence.

Propaganda is often used to promote a particular political ideology or to support a particular cause. It can also be used to sell products or services. Propaganda can be used in a variety of ways, including through speeches, writing, images, and videos.

There are a number of techniques that are used in propaganda. Some of the most common techniques include:

Appeals to emotion: Propaganda often appeals to people's emotions, such as fear, anger, or pride. This can be done by using images, music, or language that is designed to evoke a particular emotional response.

Bandwagon appeals: Propaganda often tries to persuade people to follow the crowd. This can be done by suggesting that everyone else is doing something or that it is the popular thing to do.

Glittering generalities: Propaganda often uses vague and positive-sounding language to make something seem more appealing than it really is. This can be done by using words like "freedom," "democracy," or "peace."

Name-calling: Propaganda often tries to discredit someone or something by using negative labels. This can be done by calling someone a "communist," a "terrorist," or a "traitor."

Straw man arguments: Propaganda often misrepresents someone's position in order to make it easier to attack. This can be done by exaggerating someone's views or by taking them out of context.

Nowadays one of the main tasks of every educator is not only to teach the subject, but, at the same time, and even more important, to teach how to resist propaganda in the current conditions of the war, when this issue has become vitally important and acute. There are a number of things that you can do to resist propaganda. First of all, students should be aware of the techniques of propaganda: Once you know how propaganda works, you will be more likely to spot it.

One of the major steps is to teach and practice in critical acceptance of the information that you receive. Students should be taught not just to accept information at face value. They should ask themselves who is providing the information and what their agenda might be. They should be taught to check the sources and make sure that the information received is coming from a credible source. It is also essential not just to rely on one source of information on the issue that they are interested in.

The basic idea teachers should deliver to their students – think for yourself, don't let someone else tell you what to think. Make up your own

mind based on the evidence that you have. For this we should develop critical thinking implementation when processing all kinds of information. The decisions that you make affect your quality of life. And if you want to ensure that you live your best, most successful and happy life, you're going to want to make conscious choices. That can be done with a simple thing known as critical thinking. For the most part, however, we think of critical thinking as the process of analyzing facts in order to form a judgment. Basically, it's thinking about thinking. For the first time critical thinking was documented is believed to be in the teachings of Socrates recorded by Plato. But throughout history, the definition has changed. Critical thinking is a domain-general thinking skill. It means that no matter what path or profession you pursue, these skills will always be relevant and will always be beneficial to your success. They are not specific to any field.

Critical thinking is the ability to think clearly and rationally about information. It involves the following skills:

Analyzing information: This involves breaking down information into its component parts and understanding how they relate to each other.

Evaluating information: This involves assessing the accuracy, reliability, and relevance of information.

Interpreting information: This involves making sense of information and drawing conclusions from it.

Synthesizing information: This involves combining information from different sources to create new knowledge.

Communicating information: This involves sharing information with others in a clear and concise way.

Critical thinking is important for a number of reasons. First of all, it helps us to make better decisions in all spheres of our life. Critical thinking allows us to weigh the pros and cons of different options and make informed decisions. Also, it helps in solving problems: critical thinking helps us to identify and solve problems effectively. The next task of critical thinking is avoiding misinformation: critical thinking helps us to identify and avoid misinformation, such as fake news and propaganda. Critical thinking helps us to be more engaged citizens by enabling us to understand complex issues and make informed decisions about them.

There are a number of things that every teacher can do to develop students' critical thinking skills. One of them is the ability of asking questions. They should get the skill of asking questions about the source of the information, the evidence that is presented, and the conclusions that are drawn. Also, they should learn to

consider different perspectives, instead of looking at any information from one perspective only. They should be taught to consider different

viewpoints and try to understand why people might have different opinions. It is very important to be open to new information, be willing to change your mind if you are presented with new information that contradicts your current beliefs or somebody else's opinion which does not coincide with yours.

At every English class we should not omit the opportunity to practice critical thinking. For instance, when practicing asking questions, students should be trained not only to ask any questions, but to ask questions to match the exact answers, which at first causes problems for them, they try to ask a question chosen by them, not depending on the suggested answer, which it should completely match. Also, it is possible to change the task a little by asking questions to the italicized parts of sentences, not simply any questions they are willing to ask. One more useful practice is doing true/false/not mentioned activities after reading a text. Of course, it is not a new idea, but it is a challenge not just to give statements to factual information present in the text, with no chance to make a mistake, but an opportunity to present such statements, where the answer is not evident, but hidden and needs attention and logical reasoning.

The next step is practicing asking questions touching the above-meaning of the text – who the story-teller might be, if it is not clear from the text, what background the story-teller might have had, what reasons he/she could have had to act the way he/she acted, and so on. Certainly, this practice also involves not only the ability of asking 'clever' questions, but also finding answers and learning other people opinions, which may differ from your own opinion. When doing the multiple-choice tasks after the text it is always desirable not simply to check the answers, but to give the students a chance to present their answers and decide collectively, which answer is the best according to the content of the text, if they do not coincide. The more you practice critical thinking, the better you will become at it as a result.

When a teacher asks a question in class, students are given the chance to answer for themselves and think critically about what they learned and what they believe to be accurate. When students work in groups and are forced to engage in discussion, this is also a great chance to expand their thinking and use their critical thinking skills. It also teaches them not just to accept somebody else's opinion, including the teacher's one, but to be able to rely on the text or some other information to prove their mind.

Our future depends on technology, information, and innovation. Critical thinking is needed for our fast-growing economies, to solve problems as quickly and as effectively as possible. In order to best express themselves, students need to know how to think clearly and systematically – meaning practice critical thinking! Critical thinking also means knowing how to break down texts, and in turn, improve our ability to comprehend. By practicing

critical thinking, we are allowing ourselves not only to solve problems but also to come up with new and creative ideas to do so. Critical thinking allows us to analyze these ideas and adjust them accordingly. Critical thinking provides us with the tools to evaluate ourselves in the way that we need to.

In order to have a democracy and to prove scientific facts, we need critical thinking in the world. Theories must be backed up with knowledge. In order for a society to effectively function, its citizens need to establish opinions about what's right and wrong (by using critical thinking!). Critical thinking is crucial for many career paths. Not just for scientists, but lawyers, doctors, reporters, engineers, historians, psychologists, accountants, and many others - all have to use critical thinking in their positions.

In fact, according to the World Economic Forum, critical thinking is one of the most desirable skills to have in the workforce, as it helps analyze information, think outside the box, solve problems with innovative solutions, and plan systematically. There is no shortage of information coming at us from all angles. And that's exactly why we need to use our critical thinking skills and decide for ourselves what to believe. Critical thinking allows us to ensure that our opinions are based on the facts, and help us sort through all that extra noise and not to become propaganda victims.

One of the most inspiring critical thinking quotes is by former US president Thomas Jefferson: "An educated citizenry is a vital requisite for our survival as a free people." What Jefferson is stressing to us here is that critical thinkers make better citizens, as they are able to see the entire picture without getting sucked into biases and propaganda. Students should realize the idea that being a critical thinker can allow them to better understand the perspective of others, and can help become more open-minded towards different views. Critical thinkers are constantly curious about all kinds of things in life, and tend to have a wide range of interests. Critical thinking means constantly asking questions and wanting to know more, about why, what, who, where, when, and everything else that can help them make sense of a situation or concept, never taking anything at face value. When we think critically, we think on our own as we trust ourselves more. Critical thinking is key to creating independence, and encouraging students to make their own decisions and form their own opinions and in such a way avoid any kind of propaganda.

Список використаних джерел

1. Дудолодова А. В. Формування емоційної культури майбутніх перекладачів у фаховій підготовці : дис. канд. пед. наук: 13.00.04 / Дудолодова Альона Василіївна; Харк. нац. пед. ун-т ім. В. Н. Казаріна. – Харків, 2010. – 224 с.

2. Петько Л. В. Філософсько-лінгвістичні ідеї розуміння між людської комунікації у соціальному середовищі/ Л. В. Петько // Наукові записки Національного ун-ту «Острозька академія». Серія «Філологічна»: зб. наук. пр./ укл. І. В. Ковальчук, Л.М. Коцюк, С. М. Новоселецька. - Острог: Вид-во Національного ун-ту «Острозька академія», 2015. – Вип. 53. – с. 309 – 312.

3. Ковалевський С. Цінності людини / С. Ковалевський, О. Медведєва, Г. Хаєт // Підручник для директора. – 2008. – С. 44 – 51.

4. Hofstede G. S. Culture consequences: comparing values, behaviors, institutions and organizations across countries / G. S. Hofstede. – Thousand Oaks: Sage publications. – 2001. – 216 p.

УДК 378.12:81'243

Димова І. В.,

ст. викладач кафедри іноземних мов,
ЧНУ імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна

ІНШОМОВНІ ЗМІ ЯК ЗАСОБИ РОЗВИТКУ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ

Результатом бурхливого розвитку медіа стає насичення ринку глядацьких інтересів, а наслідком – поділ каналів за тематикою, аудиторною, адресною, національною, територіальною, тимчасовою та інших ознак. З'являються нові телевізійні канали, періодичні друковані видання, інтернет-сайти. Мас медіа діють як фільтр, що відбирає, компонує та інтерпретує інформацію, беруть він навчальні, просвітницькі функції, будучи своєрідною «паралельною школою» для підростаючого покоління.

Незважаючи на простоту і доступність інформації, що здається людині, здавалося б, досить легко управляє, він часом, сам того помічаючи, стає об'єктом впливу інформаційного світу. Інформація, що передається каналами мас-медіа, стає в сучасних умовах «продуктом» індустрії свідомості, але, разом з цим, далеко не завжди є всебічною і достовірною. Одностороння або спотворена інформація (яка передається, наприклад, телебаченням, що має велику силу пропагандистського навіювання), безсумнівно, потребує осмислення. Виникнення глобальної та інтерактивної системи комунікації, широке проникнення медіа в життя багатьох верств суспільства породжують нові проблеми в освіті, спрямовані на розвиток самостійного,

критичного мислення, що включає вміння аналізувати та оцінювати медіа інформацію, протистояти її можливому маніпулятивному впливу.

При всій різноманітності визначень критичного мислення, у них можна побачити загальний зміст. Критичне мислення означає мислення оцінне, рефлексивне, що передбачає здатність ставити нові, повні сенсу питання, виробляти різноманітні аргументи, що підкріплюють, приймати незалежні продумані рішення.

Предмет «критичне мислення» вперше був запроваджений грецькими філософами і використовується з епохи Грецької імперії досі, отримавши значний, впливовий статус під час своєї подорожі з історії. Багато істориків вважають, що коріння критичного мислення можна простежити з часів Сократа 2500 років тому.

Метою навчання критичного мислення в рамках будь-яких навчальних дисциплін є покращення навичок мислення студентів, а також підготовка їх до існування у складному світі. Ми повинні вчити студентів думати. Використання критичного мислення на заняттях з іноземних мов має велике значення з кількох причин. По-перше, якщо студенти можуть взяти на себе відповідальність за власне мислення, вони можуть більш ефективно відстежувати та оцінювати свої методи навчання. По-друге, критичне мислення розширює навчальний досвід учнів та робить мову більш значущою для них. По-третє, критичне мислення має високий ступінь кореляції з добутками студентів.

Оскільки навчальні програми з англійської мови продовжують використовувати більше контенту для навчання англійської мови, стратегії критичного мислення дають студентам можливість аналізувати та обробляти інформацію більш підходящими способами.

Дж. Бремсфорд розробив стратегію вирішення проблем, яка може бути застосована у роботі з текстами та аналізі ситуацій. Ця стратегія називається

«ІДЕАЛ»:

I – Identify a problem

D – Debate a problem

E – Essential solutions

A – Activity

L – Logical conclusions

I – Ідентифікуйте проблему. Проблема визначається у найзагальнішому вигляді.

D – Доберіться до її суті. Школярі формулюють проблему як питання. Він має бути гранично точним, конкретним, починатися зі слова «як» (How), і в ньому повинні бути відсутні заперечення (частка «не»).

Е – Є варіанти розв’язання. Генерування якомога більшої кількості варіантів вирішення проблеми здійснюється за допомогою мозкової атаки. Будь-яка критика тут заборонена. Важлива кількість: чим більше рішень, тим краще (для графічної організації ідей можна використовувати кластер).

А – А тепер за роботу! Вибір оптимального варіанта (варіантів). Тепер учні зваживши всі «за» і «проти», обирають найкращий варіант вирішення проблеми.

Л – Логічні висновки. Аналіз дій, вжитих для вирішення проблеми, логічні висновки. На останньому етапі учні аналізують виконану ними роботу.

Список питань для аркуша вирішення проблем може бути наступним:

1. What is the main problem? Яку головну проблему мають вирішити герої?

2. What important information have you found? Який важливою інформацією забезпечив нас автор?

3. What do you know усі про це питання? Що ще знаєте, що допомогло б вирішити проблему? Що ще потрібно знати героям?

4. Find 3 main solution of the problem? Які три Основні методи вирішення проблеми?

5. What is the most suitable solution? Why? Котрий з вибраних вами способів найкращий та чому? (Стеценко, 2018: 153).

Дебати / форум / дискусія можуть також використовуватися для розвитку навичок критичного мислення.

Дебати можуть спонукати студентів критично розглядати теми з різних точок зору. Дебати можуть принести оптимальні результати за умови, що:

- a) теми є переважно спірними;
- b) теми стосуються заняття та предмета;
- c) теми є цікавими та мотивуючими;
- d) студенти дізнаються заздалегідь теми;
- e) студентам дається достатньо часу, щоб обміркувати тему з різних сторін;

f) студенти мають достатньо можливостей для вільного та критичного самовираження (Шумейко, 2020: 350).

Таким чином, слід підтримувати і вдосконалювати використання критичного мислення серед тих, хто вивчає мову, оскільки воно впливає на ефективність щодо мови. Розвиток мови та процес мислення тісно взаємопов’язані, і навчання навичкам мислення вищого порядку має бути невід’ємною частиною навчальної програми. Студенти, які мають

навички критичного мислення, здатні мислити критично та творчо для досягнення цілей навчальної програми; здатні приймати рішення та вирішувати проблеми; здатні використовувати свої навички мислення та розуміти мову або її зміст; здатні розглядати навички мислення як навчання протягом усього життя; і, нарешті, інтелектуально, фізично, емоційно та духовно розвинені.

Список використаних джерел:

1. Белкіна-Ковальчук О. В. Формування критичного мислення учнів початкових класів у процесі навчання : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : 13.00.09. Луцьк, 2006. 21 с.
2. Бондарук І. П. Формування критичного мислення дев'ятикласників у процесі навчання історії : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Київ. Ін-т педагогіки НАПН України, 2012. 276 с.
3. Вовк Т. В. Технологія розвитку критичного мислення як засіб формування особистості учня. *Педагогічна майстерня*. 2012. № 2 (14).

УДК 378.315:811.111

Диндаренко О. А.,

ст. викладач кафедри іноземних мов,
ЧНУ імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна

ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ НАВЧАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ МАЙБУТНІХ ЮРИСТІВ

Іноземна мова у системі професійної освіти, зокрема у вищих закладах освіти, вже давно вийшла за рамки загальноосвітньої дисципліни. Сьогодні вона розглядається як одна із складових професійної підготовки поряд зі спеціальними предметами. В сучасних умовах знання іноземної мови є засобом успішної професійної та наукової діяльності, а рівень володіння нею виступає одним з показників становлення професійної культури особистості.

Новітня концепція викладання іноземних мов вимагає нової орієнтації цілей, принципів, змісту, методик, оцінювання набутих знань відповідно до визначених в освітньо-кваліфікаційній характеристиці фахівця типових завдань та вмінь їх застосування у практичній діяльності. Доцільною і методично виправданою є професійна, комунікативно-спрямована підготовка з іноземної мови, кінцева мета якої відповідає окресленим уявленням студентів-юристів про їх

майбутню професійну діяльність (предметність діяльності), стимулює відповідними заходами потребу у вивченні іноземної мови (вмотивованість діяльності), призводить у співзвуччя навчальну діяльність іноземною мовою з особистою метою (цілеспрямованість діяльності), а також сприяє актуальному усвідомленню необхідності вивчення іноземної мови як запоруки стати освіченою, культурною, професійною, конкурентоспроможною та успішною людиною (усвідомленість діяльності).

Організація навчального процесу на інтегрованій основі та побудова інтегрованих моделей навчання професійно-орієнтованому спілкуванню тривалий час привертає увагу дослідників. Перспективність цього напрямку не потребує доказів, що підтверджує величезна кількість наукових праць, присвячених різним аспектам інтеграції (В. Н. Максимова, Н. С. Антонов, І. Д. Зверев, Г. Ф. Федорець, Г. Ю. Вишневська, Т. В. Кускунова, та ін.). Інтеграційний потенціал іноземної мови зазвичай розглядався виключно з позиції міжпредметних зв'язків, але наразі перевага надається визначенню специфіки інтегрованого навчання іноземної мови на тих чи інших етапах викладання.

Поняттю інтеграції передувало поняття «міжпредметні зв'язки». Найвичерпніше психолого-педагогічне обґрунтування дидактичного значення міжпредметних зв'язків запропонував К.Д. Ушинський. На його думку, міжпредметні зв'язки мають світоглядну цінність та сприяють формуванню чітких і цілісних уявлень про реальний оточуючий світ. Міжпредметні зв'язки він виводить із трьох різних асоціативних зв'язків, що відображають об'єктивні взаємозв'язки предметів та явищ.

Згідно з визначенням Т.Б. Вепревої, інтеграція – це природний взаємозв'язок наук, навчальних дисциплін, розділів і тем різних предметів на основі провідної ідеї та провідних положень, що супроводжуються глибоким, послідовним, багатограним розкриттям процесів і явищ, які вивчаються. Інтегроване навчання орієнтоване на подолання недоліків традиційної предметної системи, зближення і взаємозалежність дисциплін. Саме тому, як слушно писав І. Г. Песталоцці, необхідно «поєднати в нашій свідомості схожі та споріднені предмети, аби внести більшу ясність у наші уявлення, і після повного їх з'ясування підвищити до чітких понять». Як справедливо відзначає М. С. Багарядцева, своєрідність іноземної професійно-орієнтованої мови полягає у наявності міжпредметного підґрунтя для інтеграції (іноземна мова + спеціальні дисципліни), але згодом, завдяки органічному переплетінню мовного та професійного аспектів, відбувається трансформація у внутрішньопредметну інтегровану

дисципліну. Таке перетворення сприяє ефективнішому формуванню міжкультурної комунікативної компетентності майбутніх фахівців. У процесі інтегрованого навчання професійно-орієнтованої іноземної мови на немовних факультетах важливо дотримуватись адекватних педагогічних умов, сукупність яких призводить до гармонійного синтезу лінгвістичного та професійного компонентів.

Методологічний елемент пов'язаний з оволодінням студентами раціональними дидактичними прийомами, виробленням здатності самостійно інтерпретувати автентичні тексти. Сформованість умінь та навичок, отриманих в ході інтегрованого навчання, визначається здатністю розуміти весь обсяг значень іншомовних термінів, зіставляти поняття з українськими еквівалентами. Згідно з влучним спостереженням Н. П. Хомякової, ідея підготовки фахівців з розвинутою іншомовною міжкультурною комунікативною компетентністю – однієї з визначальних складових загальної професійної компетентності – дає підстави говорити про появу нового поняття, що корелює з поняттям вторинної мовної особистості для випускників мовних ЗВО – вторинної комунікативної професійної особистості. Актуальність формування такої особистості за умов глобалізації очевидна. Кількість компонентів інтегрованого курсу дослідники визначають по-різному. Оптимальним видається підхід О. Н. Щукіна, згідно з яким інтегрований курс включає такі складові: мовний матеріал, мовленнєві вміння та навички, знання мовних засобів та правил їх вживання, навчальні та компенсаційні вміння, культура країни мови, що вивчається, сфери, теми, ситуації спілкування, автентичні тексти. Іншомовні автентичні тексти, завдяки яким полегшується засвоєння професійної термінології, використовуються для реалізації змістового аспекту інтеграційних процесів. Натомість діяльнісний аспект інтеграції виявляється в оволодінні іноземною професійно-орієнтованою мовою з метою вирішення конкретних професійних завдань. Окрім принципу новизни, іншим провідним дидактичним принципом вважається принцип наочності, запропонований Я. А. Коменським у XVII столітті.

Доречність використання принципу наочності при викладанні англійської мови на юридичних факультетах не викликає сумнівів попри те, що специфіка дисципліни впливає на організацію навчального процесу. В професійно спрямованому спілкуванні юристів до таких засобів наочності відносяться таблиці й схеми, що складають основу для порівняння й зіставлення процесів та явищ. Доведено, що ці засоби розвивають уміння, які визначаються психологами як провідні для рецепції та репродукції. Звичка працювати з таблицями та схемами як

допоміжним засобом інтегрованого навчання англійської професійно орієнтованої мови паралельно виробляє вміння користуватись графічною наочністю при читанні юридичної літератури українською мовою та шукати значущу правову інформацію. До найпопулярніших схем відносять розгалужені багаторівневі схеми-класифікації, в яких зручно систематизувати розділи права та інші юридичні нюанси. Якщо в автентичних текстах відсутні засоби графічної наочності, є сенс створювати їх у дидактичних цілях.

Організація навчального матеріалу відповідно до цілей та умов інтегрованого навчання є запорукою формування лексичних умінь і навичок, необхідних для оволодіння іншомовною професійно орієнтованою лексикою та її вільного використання в ситуаціях міжкультурного спілкування. Як засвідчують більшість досліджень, вагомим фактором оптимізації інтегрованого навчання виступає модульний принцип, який включає спеціально відібрані вправи та завдання для засвоєння професійно-орієнтованої лексики. О. О. Вербицький вводить поняття «діяльнісний модуль» як одиниці, що здійснює перехід від професійної діяльності до навчальної. За його теорією, модуль – це не просто сукупність знань, умінь та навичок, а певна системна властивість фахівця, яка дає йому змогу успішно реалізовувати професійні завдання. Для інтегрованого навчання професійно-орієнтованої іноземної мови студентів немовних факультетів цінність модульного підходу полягає в інтенсифікації самостійної роботи, врахуванні індивідуальних особливостей студентів, можливості обирати певний набір модулів та порядок їх засвоєння залежно від рівня сформованості лексичних умінь та навичок. Тематичні модулі зручно ділити на блоки, які складаються з іншомовного лексичного матеріалу та відповідних вправ. Зокрема, модулі інтегрованого курсу для студентів-юристів містять автентичні тексти юридичної спрямованості і комплекс вправ. Окрім цього, до кожного модулю прикріплено словник нових термінів та вправи для повторення й закріплення вивченого матеріалу. Всі відібрані вправи та завдання базуються на принципах доступності, новизни, інтерактивності, мотивації, поступового зростання складності, врахування індивідуальних особливостей студентів, сформованості їх професійного англійського тезаурусу, комунікативних здібностей та творчого потенціалу. Як демонструють результати анкетування, студенти юридичних спеціальностей мають недостатній рівень сформованості умінь сприймати приховані смисли іншої культури, розпізнавати слова-реалії та культуроспецифічні конотації у зв'язку зі слабкою підготовкою до професійно спрямованого спілкування в

полікультурному просторі. Усунення цих недоліків стає одним із пріоритетних завдань інтегрованого навчання англійській професійно-орієнтованій мові шляхом підсилення ролі лінгвокраїнознавчої складової, що передбачає зіставлення не лише мовного, а й національно-культурного вимірів.

Англомовні матеріали, від яких відштовхується інтегроване навчання, мають викликати зацікавленість студентів доступом до актуальної професійної та культуроспецифічної інформації з царини права. Рекомендовано узгоджувати роботу викладачів обох дисциплін задля координації навчального процесу. В ідеалі матеріали інтегрованого курсу можуть бути придатними як для підготовки до занять з англійської мови, так і з юридичних спеціальностей. Формування лексичних навичок і вмінь в інтегрованому курсі відбувається за умови взаємопов'язаного навчання всіх видів мовленнєвої діяльності: читання, говоріння, аудіювання та письма. Зазначені цілі підпорядковані основній меті – формуванню англомовної професійно спрямованої лексичної компетентності як ключової складової в структурі загальної міжкультурної комунікативної компетентності. Лінгводидактична модель, що спирається на інтегрований курс англійської професійно орієнтованої мови, дає змогу визначити рівні практичного використання отриманих знань під час професійної комунікації спеціалістів з різних лінгвоправових спільнот. Одним із головних методичних прийомів інтегрованого навчання англійської професійно-орієнтованої мови є безпосереднє спілкування двох та більше студентів-юристів англійською мовою в процесі передачі професійної та культуроспецифічної інформації, обміну знаннями та спільної творчої діяльності на кшталт рольових ігор. Моделювання комунікативних ситуацій з професійним ухилом, відтворення англомовного середовища дидактичними засобами позитивно позначається на активізації сприйняття та засвоєння матеріалу, що дає студентам потужний стимул розвиватись в цьому напрямку й позбавляє страху перед реальним професійним спілкуванням. З урахуванням вивчення всіх практичних аспектів курсу «Англійська мова», «Англійська мова за професійним спрямуванням», студенти-нефілологи (юристи) отримують належний рівень підготовки для подальшого використання здобутих знань як у фаховій підготовці, так і для складання тестів різного рівня володіння англійською мовою як іноземною для нефілологічної спеціальності «Право».

Список використаних джерел

1. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / [наук. ред. українського видання доктор пед. наук, проф. С. Ю. Ніколаєва]. – К.: Ленвіт, 2013. – 273 с.
2. Baker, Thomas E. *Effective Police Leadership*. – NY: Looseleaf Law Publications, 2015. – 277 p.
3. Ніколаєва С. Ю. *Методика викладання іноземних мов у вищих навчальних закладах: підручник*. – Вид. 2-е, випр. і перероб. – К.: Ленвіт, 2013. – 328 с.
4. Educa-Publications [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://online-educa.com/publications>
5. Крючков Г. *Болонський процес – як гармонізація Європейської системи вищої освіти* / Г. Крючков. – К.: Педагогічна преса, 2014.
6. Пометун О. *Інтерактивні технології навчання: теорія, практика, досвід*. / О. Пометун, Л. Пироженко. – К., 2012.

УДК 378.147.016:811-057.875](043.2)

Косарєва Г. С.,
канд. філол. наук, доцент кафедри
української філології та міжкультурної комунікації,
ЧНУ імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна

МЕТОДИ НАВЧАННЯ У МЕНТОРСТВІ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ-ФІЛОЛОГІВ

На сьогодні менторство є ефективним інструментом для зростання впевнених та досвідчених фахівців у різних галузях знань, зокрема, у професійній підготовці майбутніх студентів-філологів. Особливого значення менторство набуває у контексті компетентнісного підходу як у системі середньої, так і вищої освіти. Як відомо, компетентнісний підхід посилює практикоорієнтованість освіти, її професійний аспект. Результатом такого підходу є синтез знань, умінь і навичок з отриманням нового досвіду у розв'язанні актуальних для студентів соціальних та життєвих проблем. Практичною реалізацією компетентнісного підходу є *результатоспрямоване навчання* (outcome oriented learning). У зв'язку із освітніми реаліями підготовка нового вчителя в суспільстві знань, яке навчається упродовж життя, є одним із важливих пріоритетів менторства.

Про актуалізацію осмислення проблеми явища менторства та методів

навчання у ньому в теоретичному плані свідчать розвідки українських (Т. Григоренко, Ю. Короткова, А. Печерна, Г. Малахова) та зарубіжних дослідників (М. Булут, М. Коллінгс, С. Ніксон). Однак на сьогодні бракує саме практичних методик та технологій для проведення менторами освітніх тренінгів для ментів та тьюторів у системі підготовки майбутніх учителів-філологів, чим і зумовлена актуальність нашої доповіді.

У доповіді пропонуємо з'ясувати ключові типології методів навчання у менторстві, а також надати для студентів-філологів своєрідний методичний гайд щодо використання різноманітних інтерактивностей. Передовсім зауважимо, що наш досвід викладача-ментора у Чорноморському національному університеті імені Петра Могили пов'язаний передусім із практичною підготовкою: викладанням дисциплін «Методика навчання української мови та літератури», «Педагогічна практика – 2» для студентів спеціальності 014 «Середня освіта», а також участю у міжнародному проєкті ЄС Еразмус+ 101082696-PROMENT «Сприяння професійній освіті та активній участі студентів через становлення комплексної системи менторства та тьюторства у ЗВО». Також у межах наукової діяльності в університеті роль наставника пов'язана з діяльністю Голови Студентського наукового товариства факультету філології від викладачів. До того ж, у контексті позашкільної освіти я є науковим консультантом гуртка «Журналістика» Миколаївського територіального відділення Малої академії наук. Варто наголосити, що ці види наукової, викладацької, діяльності дозволяють успішно імплементувати різні методи навчання у менторстві.

У такий спосіб, ефективність процесу співпраці між ментором та менті залежить від методично виправданого вибору методів навчання. Методи навчання – це шляхи, підходи способи роботи ментора та менті із активними учасниками певного освітнього продукту.

Використання тренером різноманітних методів навчання залежить від мети та кінцевого прогностичного результату, а також усвідомлення того, які саме навички плануємо сформувати або розвинути, мотивувати до подальшої діяльності.

Методи навчання у менторстві можуть бути типологізовані за такими ознаками:

- за формою викладу матеріалу та ознакою активності долучення слухачів до прикладних аспектів менторингу (активні і пасивні методи);
- за ознакою активної взаємодії (інтеративні методи);
- за рівнем пізнавальної діяльності та умінням критично аналізувати інформацію та її обробляти (методи критичного мислення);
- за характером вирішення ситуативних завдань (кейс-метод);

– за характером розвитку інформаційної та медіаграмотності (методики та технології проведення ігор з медіаграмотності).

З метою ілюстрації методів навчання у менторстві у межах проекту нами було створено освітню інфографіку, яка допомагає студентам-філологам ефективно засвоїти та систематизувати знання через візуальні компоненти.

Рис.1. – Методи навчання у менторстві

На сьогодні пасивні методи у навчанні (лекції, мінілекції, розповіді, бесіди) є доволі традиційними, позаяк активні та інтерактивні методики у менторстві сприяють професійному росту та мотивації майбутніх студентів-філологів.

Водночас у практику освітнього менторства активно впроваджуються інтерактивні методи та прийоми з метою організації спільного простору взаємодії між ментором/менті, тьютором / тьюті. При цьому менті/тьюті можуть бути студенти 1–3 курсів спеціальності 014 «Середня освіта», а також 035 «Філологія» тощо. Серед сучасних інтерактивних методів навчання, які є універсальними (за методологією Олени Пометун [2]), стимулюють процес навчання такі: «Метод проєктів», «Велике коло», «Аналіз дилеми (проблеми)», «Мозковий штурм», «Броунівський рух», «Джигсо», «Займи позицію», «Акваріум» «Прес», «Ток-шоу», «Ажурна пилка», «Безперервна шкала думок», «Бліц-дискусія», «Вітер дме», «Дебати», «Дерево рішень», Коло ідей», «Концентричні кола», «Круглий стіл», «Мікрофон», «Навчаючи – вчуся», «Незакінчені речення», «Обговорення проблеми в загальному колі», «Обміркуйте/об'єднайтеся в пари/обміняйтеся думками», «Письмові дебати», «Пошук інформації», «Публічний форум», «Рефлексія», «Робота в малих групах», «Робота в парах», «Ролі в груповому навчанні», «Ролі під час обговорення», «Рольова гра (розігрування ситуації за ролями)», «Симпозіум», «Ситуативне моделювання (імітаційні або ділові ігри)», «Спільний проєкт» та інші.

Охарактеризуємо найбільш ефективні інтерактивні методики, які можемо застосовувати у практиці ментора, спрямовані на усвідомленні учасниками специфіки парної та групової взаємодії:

Мозковий штурм – це метод для збору найбільшої кількості ідей, фактів. Може бути використаний на початковому етапі роботи для орієнтації групи або для «просування» групи в проблему / завдання в процесі роботи.

Основні принципи мозкового штурму: кожен внесок є цінним: навіть дивні та екстравагантні ідеї; навіть складні та заплутані ідеї; і особливо ідеї, які здаються безглуздими.

Охарактеризуємо при цьому стратегію так званого безоціночного сприймання: ми не будемо оцінювати ідеї один одного; ми не будемо рецензувати власні ідеї; ми збережемо ці ідеї для майбутнього обговорення. Ми можемо змінити цей процес до його початку або після його завершення, але не в процесі.

Окреслимо алгоритм проведення:

Мозковий штурм – 1 (для онлайн-навчання):

- формулюємо тему мозкового штурму
- кожен індивідуально фіксує свої ідеї в зошиті / електронному документі / в чаті в індивідуальні повідомлення;
- відкриваємо інтерактивну дошку зі стікерами jamboard.google.com, migo.com • кожен / або ментор фіксує певну кількість ідей;

- далі відбувається групування ідей / визначення найбільш доцільних / прийняття рішень.

Мозковий штурм – 2:

- Формулюємо тему мозкового штурму;
- 10 ідей від кожного учасника індивідуально;
- робота в групах – обговорення ідей – вибір 5-7 спільних від групи;
- відкриваємо інтерактивну дошку зі стікерами jamboard.google.com, migo.com;
- один представник від групи / або викладач фіксує певну кількість ідей;

- далі відбувається групування ідей / визначення найбільш доцільних / прийняття рішень «Простір» мозкового штурму можна забезпечити через підготовлену презентацію, наприклад за шаблоном на canva.com.

Ефективним в аспекті менторства є метод «Світове кафе». Авторами цього методу є Х. Браун і Д. Ісаакс. Розглянемо алгоритм проведення (для онлайн-взаємодії учасників): 1. Заздалегідь визначте й узгодьте основну тему обговорення і підтеми / питання обговорення на столах. 2. Розподіліть учасників на групи, представте тему і підтеми. 3. За кожним столом визначіть одного учасника – «господаря стола», який буде приходити «гості» до інших груп. 4. Озвучте ще раз, хто в якій групі, зазначте таймінг і переведіть учасників в сесійні зали. «Господар стола» фіксує всі озвучені ідеї на дошці padlet.com або в документі, який розшарює для кожної групи. По завершенню часу переводите учасника в іншу групу. 5. Коли господар прийшов в іншу групу, коротко розповідає, що було і які ідеї озвучила попередня група (и). Далі учасники спілкуються на заявлену тему, а господар все фіксує. 6. Наприкінці господар повертається в свою групу. Підводяться підсумки. Обирається, хто буде презентувати від групи.

Практикоорієнтованими є також є інтерактивні методи та прийоми розвитку медіаграмотності. Ці методики можуть застосовувати тренери із медіаграмотності, а також ментори, які впроваджують в освітній діяльності медіаосвіту та навички критичного споживання інформації. Серед найбільш поширених методів за програмою освітньої тренерки Т. Іванової [1] виділимо такі: методи відбору та пошуку інформації, методи систематизації та ранжування інформації, методи, спрямовані на формування аналітичного мислення у роботі з інформацією, методи формування навичок оцінки та декодування інформації, методи толерантного переконання та формування навичок толерантності, методи, які формують навички медіагігієни та life-менеджменту, методи та вправи, які розвивають навички фактчекінгу та перевірки інформації.

Отже, менторство відіграє важливу роль у підготовці майбутніх учителів-філологів Застосування різноманітних інтерактивних методів навчання у менторстві сприятиме успішному розвитку конкурентноспроможних фахівців.

Список використаних джерел

1. Иванова Т. Як не стати гейміфікатором: методики і технології проведення ігор із медіаграмотності : навчальний посібник. К. : Центр вільної преси, 2021 . 96 с.
2. Пометун О. Енциклопедія інтерактивного навчання. Київ : [Б. в.], 2007. 141 с.
3. Bulut M. Basic principles of mentoring pre-service EFL teachers: An evidence-based approach. *The Teacher Trainee*. 2017. 31(2). P. 22–24.
4. Nixon S. Giving back and getting on with my life: Peer mentoring, desistance and recovery of ex-offenders. *Probation Journal*. 2020. 67(1). P. 47–64.

УДК 37. 211.24

Остафійчук О. Д.,
викладач кафедри іноземних мов,
ЧНУ імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна

LEXICAL APPROACH IN ENGLISH LANGUAGE INSTRUCTION FOR IT STUDENTS

In the dynamic landscape of Information Technology (IT), language proficiency plays a pivotal role in bridging communication gaps, fostering collaboration, and ensuring the success of IT professionals in a globalized world.

While traditional language teaching methods have often focused on grammatical structures and rules, the lexical approach emerges as a game-changer in IT education. This part delves into the significance of the lexical approach for teaching IT students, highlighting its potential to enhance communication skills and empower future IT professionals.

The core idea of the lexical approach is to prioritize the teaching and learning of vocabulary as a fundamental aspect of language acquisition. This approach emphasizes the significance of words, phrases, and collocations in understanding and producing language. Rather than focusing solely on grammar rules or isolated language skills, the lexical approach recognizes

that language learners benefit from a deep understanding of how words work in various contexts, including their meanings, collocations, and grammatical patterns. The goal is to build a rich and naturalistic lexical knowledge base, facilitating more effective communication and language use.

The lexical approach to language teaching emerged in the 1990s as a response to traditional language teaching methods centered around grammar-based approaches. Michael Lewis, a British applied linguist, popularised the lexical approach. It marked a shift in language teaching philosophy, advocating for a focus on teaching in chunks, including collocations, fixed expressions, and patterns, rather than isolated words or grammatical structures. Michael Lewis's work significantly contributed to the formulation where he argued for the centrality of lexis in language learning, asserting that the teaching of vocabulary should take the first place over the teaching of grammar. Lewis proposed that language learners first acquire a substantial vocabulary, and grammar naturally emerges as learners notice and internalise recurrent patterns. The lexical approach views language as a network of collocations and fixed expressions, and it encourages learners to develop a feel for how words combine in real communication. This approach values the acquisition of ready-made chunks of language that are immediately usable in various contexts.

Over time, elements of the lexical approach have been integrated into language teaching practices worldwide. While not a strict methodology, the lexical approach has influenced the development of materials, classroom activities, and language curricula, particularly in the teaching of English as a second or foreign language. The lexical approach represents a paradigm shift in language teaching, emphasising the importance of teaching vocabulary in context, recognizing the primacy of lexicon in language acquisition, and promoting a more naturalistic and communicative approach to language learning.

The lexical approach places a primary emphasis on building a robust vocabulary foundation, understanding word collocations, and recognizing phrases and expressions in context. For IT students, whose work demands precise and effective communication, the lexical approach provides a pathway to language proficiency that aligns seamlessly with the requirements of their future careers.

Thereby, these are the major points of the importance of lexical approach while teaching IT students.

1. In the IT sector, a specialized lexicon is crucial for effective communication. The lexical approach tailors language instruction to incorporate the specific terminology, acronyms, and jargon that prevails in

the IT industry. By immersing students in IT language context, they acquire the vocabulary needed to articulate ideas and collaborate within the field.

2. It is clearly stated that communication mistakes are costly in IT projects. The lexical approach focuses on real scenarios and equips IT students with the ability to express ideas clearly and concisely. Whether engaging in team discussions, writing technical documentation, or presenting solutions, a well-developed lexicon enhances the overall effectiveness of communication.

3. IT professionals often encounter recurring patterns of language use, particularly in coding, troubleshooting, and system documentation. The lexical approach emphasizes collocations and common language patterns and helps students navigate these linguistic intricacies effortlessly. This enables students to produce language with a natural fluency.

4. Real-world IT scenarios are multifaceted and demand an agile language proficiency that goes beyond isolated grammar rules. The lexical approach encourages students to engage with language in diverse contexts, mirroring the complexity of IT projects. By immersing students in realistic language use, they develop an intuitive understanding of how words and phrases operate within the intricate IT communication.

5. In an era where IT projects often involve international teams, effective communication transcends linguistic borders. The lexical approach equips IT students with a versatile language toolkit that enables them to collaborate seamlessly with colleagues from different linguistic backgrounds.

As the demand for highly skilled IT professionals continues to grow, the lexical approach emerges as an invaluable tool for educators seeking to prepare students for success in the field. By prioritizing the acquisition of specialized vocabulary, fostering enhanced communication skills, and emphasizing contextual language application, the lexical approach proves to be a catalyst for empowering the next generation of IT experts. Embracing the lexical approach in IT education is not merely an enhancement; it is a strategic investment in the linguistic competence and professional success of future IT professionals.

References

1. Crystal, David. 2001. *Language and the internet*. Cambridge: Cambridge University Press.

https://books.google.com/books/about/Language_and_the_Internet.html?hl=ru&id=cnhnO0AO45AC#v=onepage&q&f=false

2. Fuchs, R. (2015). *The language of information technology: Figurative use of computer terms*.

3. Lewis, M. (1993). "The Lexical Approach: The State of ELT and a Way Forward." Hove, England: Language Teaching Publications.

4. Thornbury, S. (2002). "How to Teach Vocabulary." Harlow, UK: Pearson Education Limited.

УДК 37.041-047.22:33-051-057.875

Постикіна Є. Г.,

ст. викладач кафедри іноземних мов,
ЧНУ імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна

ФОРМУВАННЯ РЕФЛЕКСИВНО-КОНТРОЛЮЮЧОГО КОМПОНЕНТУ САМООСВІТНЬОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ РЕАБІЛІТОЛОГІВ

Одним з елементів самостійної пізнавальної й професійної діяльності майбутніх реабілітологів є своєчасний контроль за ходом виконання поставлених задач з метою коригування процесу їх реалізації. Рефлексія має особливе значення для саморозвитку студентів у зв'язку з необхідністю аналізу результатів пізнавально-пошукової діяльності та самооцінки власних можливостей як майбутнього професіонала. Це зумовлює необхідність розгляду проблеми формування вмінь самоконтролю студентів медично-реабілітаційного профілю.

Теоретико-методологічні засади формування вмінь студентів здійснювати самооцінку і контроль самоосвітньої діяльності активно розробляються такими науковцями, як: С. Літовкіною, О. Ножовніком, Н. Сімаєвою, Г. Чередніченко та Т. Яковець. Більшість досліджень з цієї проблеми присвячено саме методам, засобам, педагогічним умовам формування вмінь самоконтролю студентів в процесі самоосвітньої діяльності студентів різних спеціальностей.

Метою дослідження є виявлення особливостей формування умінь студентів щодо рефлексії у процесі здійснення самоосвітньої діяльності студентів-фахівців медично-реабілітаційного профілю.

На основі аналізу досліджень учених стає зрозумілим, що за своєю структурою самоосвітня компетентність майбутніх реабілітологів представляє єдність її складових компонентів:

- мотиваційно-стимулюючого,
- інформаційно-змістовного,
- планово-організаційного

- рефлексивно-контролюючого.

Вони забезпечують її цілісність, організаційну єдність і ефективність функціонування у професійній діяльності майбутніх реабілітологів.

С. Літовкіна, розглядаючи особливості процесу самоконтролю самоосвітньої діяльності студентів-реабітологів, виділяє наступні етапи діяльності самоконтролю, а саме: аналіз, синтез, планування, організацію, оцінку, корекцію і вдосконалення.

Рефлексивно-контролюючий компонент, виконуючи моніторингову функцію, полягає у контролі самоосвітнього процесу і критичному оцінюванні власних досягнень. Моніторинг забезпечує встановлення зворотного зв'язку викладача зі студентами та отримання інформації про рівень сформованості самоосвітньої діяльності. У даному компоненті самоосвітньої компетентності майбутніх реабітологів доцільно виділити наступні основні вміння: оціночні (аналіз отриманих результатів), коригуючі (пошук шляхів усунення недоліків і проблем) та дослідницькі (застосування отриманого позитивного досвіду у іншому професійному середовищі).

Сформованість зазначених вмінь забезпечить готовність студента вибирати методи і форми контролю за ходом вирішення навчального завдання; узагальнювати й критично оцінювати власні досягнення й результати, отримані в ході процесу саморозвитку; виявляти недоліки, знаходячи шляхи їх подолання; виконувати корекцію, уточнення поставлених цілей та їх способів досягнення; розробляти перспективні напрямки подальшого процесу самовдосконалення.

Аналізуючи методичне забезпечення процесу формування вмінь студентів до самоконтролю, слід виділити такі ефективні форми роботи, як:

- виконання кваліфікаційних робіт, проєктів,
- залучення студентів до написання методичних рекомендацій для молодших курсів,
- моделювання проблемних ситуацій,
- взаємний моніторинг навчальної діяльності,
- підготовка наукових статей,
- проходження виробничих практик з подальшим обговоренням результатів на організованих студентами конференціях.

Серед основних засобів навчання, які дозволяють організувати процес самоконтролю для майбутніх реабітологів, доцільно застосовувати тестувальні комплекси та тренажери, інтерактивні тести, картосхеми, рефлексивне анкетування, ведення щоденників власних досягнень, складання електронних портфоліо.

Таким чином, рефлексійно-контролюючий елемент займає особливе місце у загальному процесі формування самоосвітньої компетентності майбутніх реабілітологів у зв'язку з тим, що саме сформованість вмінь аналізу результатів самоосвітньої діяльності та коригування шляхів її здійснення дозволить фахівцям медично-реабілітаційного профілю в подальшому ефективно здійснювати процес самовдосконалення. Головними аспектами рефлексійно-контролюючого компоненту самоосвітньої компетентності майбутніх реабілітологів є готовність до аналізу, коригування та вдосконалення власної пізнавально-пошукової діяльності, що виявляється у сукупності оціночних, коригуючих і дослідницьких вмінь.

Список використаних джерел

1. Коваленко Н. В. Генезис поняття самоосвітня компетентність учнів. Педагогічні науки. Збірник наукових праць. Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 20018. Ч. 2. С. 67–76.
2. Пометун О. Компетентнісний підхід – найважливіший орієнтир розвитку сучасної освіти. Рідна школа. 20021. № 1. С. 65–69.
3. Гончаренко С. Український педагогічний словник. Київ : Либідь, 1997. 373 с.

УДК 378.016:[81'243:33-057.875](043.2)

Чернюк Т. І.,

викладач кафедри іноземних мов,
ЧНУ імені Петра Могили, Миколаїв, Україна

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ЕКОНОМІСТІВ У ПРОФЕСІЙНІЙ ІНШОМОВНІЙ СФЕРІ

Процес модернізації системи освіти в умовах інтенсивного розвитку соціально-економічних відношень в суспільстві передбачає актуалізацію проблем підвищення якості вищої освіти, що зумовлює не лише об'єм знань за фахом, але й здатність майбутніх випускників до їх творчого застосування у реалізації завдань фахового спрямування, спроможність здійснювати іншомовне спілкування з фахівцями інших країн, а також виконувати професійну діяльність в умовах іншомовного середовища.

Зміни позицій іноземної мови у суспільстві зумовило ряд оновлень у процесі навчання: перегляд цілей навчання та програм, введення

інноваційних методів, вдосконалення прийомів, необхідних для особистісного розвитку студента. В кінцевому результаті суспільство має бачити спеціаліста з відповідним рівнем професіоналізму не лише у своїй професійній сфері діяльності, але й достатньо високорозвинутою лінгвістичною компетентністю. Спеціаліст має володіти іноземною мовою на такому рівні, який дозволить активно та вільно використовувати її у сфері своєї професійної діяльності.

Оскільки сучасна економічна система динамічно розвивається не лише на локальному, але й на глобальному інтегративному рівнях, вагомим чинником стає мовна компетентність фахівців економічного профілю, що сприяє підвищенню ділової активності, забезпечує їх успішність.

Одна з вимог, що висувається сучасним суспільством, є високий рівень мовної компетентності фахівців економічного профілю. Лінгвістична компетентність економіста є складною інтегративною якістю, яка визначається знанням економічної термінології, здатністю здійснювати аналітичну оцінку економічної інформації. Мовна компетентність економічного профілю фіксує цінність професійної діяльності, як одного зі шляхів особистісної самореалізації та саморозвитку.

До структури лінгвістичної компетентності майбутнього економіста належать мотиваційна компетентність, яка направлена на самореалізацію та бажання самовдосконалення у процесі вивчення іноземної мови при отриманні професійних знань. До другої групи лінгвістичної компетентності входить мовно-комунікативна компетентність, яка має дві складові компетенції, мовну та комунікативну.

Мовна компетенція включає в себе володіння усного та писемного іншомовного мовлення. Комунікативна представляє собою здатність адекватно використовувати мовні та мовленнєві засоби з метою спілкування, а також базується на вмінні будувати мовленнєву поведінку враховуючи професійні ситуації спілкування та вміння здійснювати комунікативну іншомовну діяльність у сфері економіки.

Соціокультурна компетенція спеціалістів економічного профілю передбачає володіння майбутнім фахівцем певної сукупності знань щодо культури іноземної мови, яка вивчається, що допомагає у процесі іншомовного економічного спілкування.

До прагматичної компетенції входять інформаційно-технологічні і самоосвітні складові. Інформаційно-технологічні складові базуються на вмінні здійснювати пошук, отримувати іншомовну професійно значущу

інформацію з різних джерел, перекладати її з однієї знакової системи в іншу, оцінювати та передавати зміст.

Комунікативну компетенцію студента можна розглядати як здатність здійснювати мовленнєву діяльність через реалізацію комунікативної, мовленнєвої поведінки на основі фонологічних, лексико-граматичних, соціологічних і країнознавчих знань та навичок відповідно до різноманітних завдань і ситуацій спілкування.

Для розвитку комунікативних умінь необхідно створювати певні умови – це знання теми, володіння відповідним мовним матеріалом, розуміння ситуації та наявність стимулу для висловлювань. Матеріал для розвитку усного мовлення повинен засвоюватися до рівня повного автоматизму. Для досягнення цієї мети викладач повинен підготувати студентів до комунікації в реальних життєвих ситуаціях та навчити їх самостійно здобувати знання. Викладач іноземної мови повинен формувати у студентів вміння та навички іншомовного спілкування для отримання достатнього рівня комунікативної компетентності, щоб здійснювати спілкування в реальному житті та орієнтуватися у соціокультурних аспектах країни, мова якої вивчається.

На заняттях іноземної мови викладачу потрібно застосовувати особистісно-орієнтоване спілкування, створювати позитивну атмосферу для комунікацій, даючи можливість кожному студенту проявити себе та свої знання.

Соціокультурна складова – це знання іншої культури, соціальних і культурних особливостей в країні, мова якої вивчається, необхідних для здійснення міжособистісної взаємодії.

Соціально-культурне формування особистості студента, як майбутнього фахівця в інформаційному співтоваристві, здійснюється переважно в процесі вироблення в нього стійких здібностей до комунікації з певним рівнем мовної компетенції.

У процесі соціально-культурного розвитку особистості викладачем виховується загальна і професійна культура майбутніх фахівців, розширюється їхній світогляд, виховується особисте ставлення до іншої культури в процесі опанування цієї культури, виховується у студентів культура спілкування, ціннісні орієнтації, почуття, емоції, позитивне ставлення до іноземної мови, культури народу, який розмовляє цією мовою.

Навчальна складова – це здатність до освіти та самоосвіти, самовдосконалення і задоволення пізнавальних інтересів у сфері іноземної мови. Розвиток самоосвітньої компетенції економіста часто зумовлений невеликим об'ємом часу, який відводиться на вивчення іноземної мови. Тому здатність отримувати та поповнювати знання у

процесі самостійної пошукової та творчої діяльності в економічній сфері є важливою умовою неперервної самоосвіти спеціаліста з метою вдосконалення професійної діяльності. Адже самоосвіта – це процес засвоєння знань, умінь та навичок, поглиблення професійної та загальної культури, це процес розширення світогляду людини. Самоосвіта дає людині, всебічно розвиватися, працюючи над собою.

Отже, нами виявлено, що сьогодні майбутній економіст обов'язково повинен володіти лінгвістичною компетентністю, тому що в умовах жорстокої конкурентної боротьби і прискореного науково-технічного прогресу державі потрібні не лише керівники з фундаментальною підготовкою в сфері економіки, але й фахівці з високим рівнем мовної компетентності. Крім того, перехід багатьох установ і підприємств на прямі контакти із зарубіжними партнерами, робота з документацією та кореспонденцією, норми ділового етикету вимагають від економістів знання мови і вміння застосовувати її на практиці.

Вивчення іноземної мови зараз набуває особливого значення для майбутніх спеціалістів, у зв'язку із зростаючим міжнародним співробітництвом в галузі економіки. І саме викладач повинен знайти такі форми і методи, щоб цей процес був цікавим і бажаним для студентів. Для досягнення цієї мети необхідно використовувати всі види мовленнєвої діяльності, за допомогою яких студенти навчаться чітко формулювати і висловлювати свою позицію, спілкуватися, дискутувати, сприймати й оцінювати інформацію, тобто активно вживати терміни у всіх видах діяльності майбутнього економіста.

Список використаних джерел

1. Гончаренко А. А. Організація самоосвітньої діяльності вчителів гуманітарних дисциплін / А. А. Гончаренко // Таврійський вісник освіти. Науково-методичний журнал – 2016. – №3(55).
2. Зимня І. А. Ключові компетенції – нова парадигма результатів освіти. / І. А. Зимня // Вища освіта сьогодні. – 2003. – №5.
3. Федоренко Ю. Комунікативна компетенція як найважливіший елемент успішного спілкування//Рідна школа. –2002. – 1(864). – С.63-65.

Viktoriiа Chuienko,

Senior Lecturer at the Foreign Languages Department,
Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine

TOWARDS SUSTAINABILITY LITERACY THROUGH FOREIGN LANGUAGE LEARNING

Today, the Ukrainian society is extremely concerned about the global environmental issues, which since 2022 have been aggravated by the war and the appalling consequences it has brought and is still bringing to people and nature, including the destruction of natural resources, the loss of biodiversity and habitat, pollution of all kinds, energy crisis, etc. This can't but force people to reevaluate their habits, attitudes, lifestyles in favor of the responsible consumption and balanced planning to avoid worse outcomes.

To address the scope of complex global issues that mankind faces today, the United Nations 2030 Sustainable Development Agenda was adopted in 2015, with its 17 Sustainable Development Goals. The central mission for spreading and developing sustainability literacy has been given to education, and the necessity to reorienting the existing educational curricula to include more sustainability-focused learning content has been emphasized.

The term «sustainability literacy» is defined there as «the knowledge, skills, and mindset that help compel an individual to become deeply committed to building a sustainable future and allow him or her to make informed and effective decisions to this end». As E. Passerini puts it, «sustainability is a vision of a society that neither borrows from future generations nor lives at the expense of the current ones».

A. Wiek et al. (2011) categorized key sustainability competencies, essential to become responsible citizens, among which are: systems thinking, values thinking, anticipatory, strategic thinking and collaboration (interpersonal) ones.

- **Systems thinking competency** implies a person's ability to analyze problems that cross different domains and scales, from local to global ones, to show knowledge of different social groups and cultures, their values and needs, etc.

- **Values thinking** (also known as **normative competency**) means knowledge of basic norms of sustainable development, its targets, principles and ideas, the ability to apply these norms, analyze risks and hazards.

- **Anticipatory competency** is the ability to envision future results and assess possible consequences, to create own vision of the future with

alternative scenarios.

- Those who possess **strategic thinking competency** have the ability to make reasonable decisions, model and suggest different strategies to reach the desired outcomes. They are more action-oriented and motivated to carry out plans and overcome difficulties.

- **Collaboration (or interpersonal) competency** implies the ability to exchange knowledge and skills with other participants, to deal with conflict situations and seek for compromise, to respect and tolerate contradictory thoughts, to collaborate when tackling a mutual problem.

P. Eagan, T. Cook, E. Joeres, Filho, Maria J.de la Fuente, N. Chikamatsu, and M. Ferry state that all disciplines can contribute to developing the above-mentioned sustainability competencies. Moreover, interdisciplinarity is vitally important for pursuing SD goals.

Enhancing students' sustainability awareness and literacy can be achieved during a foreign language acquisition, through various language learning activities and techniques, the analysis of which is **the aim of our research**.

In fact, language acquisition goes far beyond teaching students the basics of phonetics, lexical and grammar structures. It is a powerful tool which can influence their world perception, attitudes and habits. Using it properly, language educators can develop learners' sustainability competencies, raise their ecological consciousness and motivation towards sustainable living.

Many scientists, including Maria J.de la Fuente, C. Chang, R. Lozano, Megan M. Ferry, believe this can be achieved by implementing active and interactive learning strategies like project work, case studies, group discussions and debates, simulation games and role-playing, during which students learn to perform various creative tasks and solve sustainability-focused problems, master cross-cultural skills, collaborate with each other, exchange opinions and evaluate future outcomes.

Working with various sustainability cases, which contain problems or dilemmas that must be solved (the case method), can allow students to obtain skills in critical thinking, analysis and problem-solving. Role-playing and simulation games enable students to simulate real-life situations or scenarios, teaching them to be convincing and creative in responses and decision-making.

Project-based learning can also foster students' deep engagement with sustainability issues while doing much search work and data collection, analysis and investigation. Students, individually or in a team, come up with well-grounded and innovative solutions, understanding their own contribution to making the world around a safer and more comfortable place to live.

Some educators recommend raising students' awareness about sustainability with the help of interactive TED Talks videos, which offer a rich, authentic context for language learning (for example, «Ink made of air pollution»; «Creative houses from reclaimed stuff»; «Turning trash into toys for learning»; «Old books reborn as art»; «What if buildings created energy instead of consuming it»; «Creating a world without pollution and waste»). Being versatile and quite informative, engaging and learner-friendly, they are intended to spark interest and curiosity of listeners, inspiring them to participate in class discussions or other activities.

We support the idea expressed by H. Tetiana, V. Malolitneva (2020) that it is important to discuss sustainability-related themes not only with the ecology students, but also with the students of other specialties, no matter whether they study law, finance, political or computer sciences. In Leal Filho's opinion, university students have to understand the impact their future professions can have on solving sustainability problems, so that they could better cope with these challenges in their professional fields.

Thus, a foreign language curriculum for Computer Science students has been improved to include the topics related to consumerism, cross-cultural studies and ethics, technological progress and safety, smart technologies, recycling and reuse, robotics and AI, etc. Students are encouraged to participate in problem-based discussions: for example, examine their consumption habits, think about pros and cons of the technological progress and the ways how to dispose of the outdated equipment, assess how green the IT sphere is or how energy-efficient and environmentally-friendly their new devices are. In addition, while working at start-up projects, they are asked to do environmental risks assessment. Students majoring in journalism or political sciences may get involved in writing articles or shooting videos on sustainability issues.

These content- and problem-based approaches to learning can result not only in an increase in language proficiency, but also create the atmosphere in which students are motivated to think critically and get a deep understanding of the issues they explore.

Conclusions. To sum up, the integration of sustainability ideas into foreign language learning/teaching reflects different pedagogical approaches adopted by educators. It can be efficiently realized by improving language curriculum to include sustainability-related topics or by implementing active learning strategies aimed to enhance sustainability literacy. It's recommended to introduce and discuss sustainability-related themes with the students of all specialties to make them understand the impact their future professions can have on the environment and society. Integrating sustainability ideas into foreign language teaching is not merely a trend, it is a necessary shift towards

preparing students to be informed, responsible and proactive citizens (Beibei Yu, Wu Yuan Guo and Hongpeng Fu, 2024).

References

1. Beibei Yu, Wu Yuan Guo, Hongpeng Fu. Sustainability in English language teaching strategies empowering students to achieve the Sustainable Development Goals. *Sustainability*. 2024. 16 (8). 3325. URL: <https://doi.org/10.3390/su16083325> (date of access 21.04.24)

2. Education for sustainable development in foreign language learning. Content-based instruction in college-level curricula. Edited by Maria J.de la Fuente. 2022. URL: <https://doi.org/10.4324/9781003080183> (date of access 20.04.24)

3. Tetiana H., Malolitneva V. Conceptual and legal framework for promotion of education for sustainable development: case study for Ukraine. *European Journal of Sustainable Development*. 2020. 9 (2). P. 42-54.

4. Transforming our world: the 2030 Agenda for sustainable development. URL: <https://sdgs.un.org/2030agenda> (date of access: 31.01.2024).

5. Wiek A., Withycombe L., Redman C.L. Key competencies in sustainability: a reference framework for academic program development. *Sustainability Science*. 2011. 6 (2). P. 203–218.

УДК 81'243:005.336.2]:159.9-057.875(043.2)

Шмуля Л. В.,

викладач кафедри іноземних мов
ЧНУ імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна

ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ

Сьогодні в Україні питання щодо іншомовної професійної компетентності як ніколи є актуальним. Процес модернізації системи вітчизняної освіти в умовах інтенсивного розвитку суспільства актуалізує проблеми підвищення якості вищої освіти. Це зумовлює не тільки збільшення обсягу знань за фахом для засвоєння студентами, але й формування здатності майбутніх випускників до їх творчого застосування в реалізації завдань професійного спрямування, спроможності здійснювати іншомовне професійне спілкування з

представниками інших країн та виконувати професійну діяльність в умовах іншомовного середовища.

Запровадження воєнного стану змусило викладачів англійської мови використовувати нові підходи щодо надання освітніх послуг задля забезпечення безперервного та якісного процесу підготовки майбутніх фахівців та водночас відповідати головному критерію – збереженню життя та здоров'я учасників навчального процесу.

Метою і результатом вищої професійної освіти виступає поняття «професійна компетентність». Професійна компетентність – це сукупність знань, навичок, вмінь та особистих якостей, необхідних для успішного виконання конкретних завдань або обов'язків у професійній діяльності. Це включає в себе не лише технічні знання і вміння, але і здатність ефективно взаємодіяти з іншими людьми, приймати рішення в складних ситуаціях, адаптуватися до змін і навіть креативно мислити.

Компетентність, в широкому сенсі, розуміється як ступінь соціальної й психологічної зрілості людини, яка передбачає певний рівень психічного розвитку особистості, психологічну готовність до певного виду діяльності, що дозволяє індивіду успішно функціонувати в суспільстві та інтегруватися в нього. У вузькому сенсі компетентність розглядається в якості діяльній характеристик, як міра інтегрованості людини в діяльність. А це передбачає певну світоглядну спрямованість особистості, ціннісне ставлення до діяльності та її предметів. Компетентність має інтегративну природу. Вона розкриває знання сутності певної роботи, способів і засобів досягнення окреслених цілей, а також відповідні вміння і навички. Компетентність – це володіння людиною відповідною компетенцією, що включає особистісне ставлення до неї і предмета діяльності. Компетентність – це стійка готовність і здатність людини до діяльності зі «знанням справи».

Іншомовна комунікативна компетентність – це необхідний людині рівень сформованості досвіду міжособистісної взаємодії, щоб успішно функціонувати в суспільстві з огляду на власні здібності й соціальний статус. Отже, іншомовна професійна компетентність – це здатність ефективно використовувати іноземну мову в професійному середовищі. Вона включає в себе не лише знання граматики і словникового запасу, але й розуміння професійного термінологічного аспекту, вміння спілкуватися на професійні теми, а також можливість письмово та усно висловлювати думки в рамках конкретного професійного контексту.

Формування іншомовної професійної компетентності студента має відбуватись поступово шляхом накопичення відповідних знань і навичок визначеного рівня.

Головним завданням опанування іноземною мовою професійного спрямування у закладах вищої освіти сьогодні є не просто навчити студентів користуватися нею як засобом спілкування в усіх видах мовленнєвої діяльності різних ситуаціях, а використовувати іноземну мову в усіх видах мовленнєвої діяльності у професійній сфері, оскільки ефективність навчання безпосередньо залежить від ступеня наближення процесу передачі знань, формування навичок і вмій до реальних умов їх практичного застосування.

Професійно орієнтована іншомовна підготовка передбачає професійну спрямованість змісту навчальних матеріалів та діяльності, яка спрямована на формування професійних умінь. У свою чергу професійна спрямованість діяльності потребує інтеграції дисципліни «Іноземна мова за професійним спрямуванням» з профільючими дисциплінами.

Важливим для формування іншомовної компетентності майбутніх психологів є сприятлива позитивна атмосфера під час навчальних занять у процесі взаємодії між всіма представниками навчального процесу. Викладачу слід звертати увагу на психоемоційний стан особистості студента, проявляти гнучкість у встановленні термінів виконання завдань, намагатися залучати до обговорення запропонованих ситуацій усіх учасників взаємодії.

Викладання англійської мови повинно ґрунтуватися на принципах особистісного підходу, який як ніколи є найбільш дієвий у процесі підготовки майбутніх психологів, забезпечуючи урахування індивідуальних особливостей студентів під час виконання завдань. Сучасна студентська група складається з юнаків і дівчат не тільки з різним рівнем володіння англійською мовою, але й з різним життєвим досвідом в умовах війни, що може впливати на успішність виконання завдань. Викладачу необхідно брати до уваги, що навчальний процес відбувається під час війни та з точки зору комунікативного підходу намагатися максимально використовувати час відведений на онлайн спілкування для особистісної взаємодії студентів.

Оскільки іншомовна професійна компетентність реалізується в умовах іншомовного середовища засобами іноземної мови, для її формування у майбутнього психолога застосовують сучасні методи та засоби оволодіння іноземною мовою, дотичні до професійної орієнтації студента: опрацювання новітньої фахової інформації з електронних іноземних джерел, проведення презентацій іноземною мовою, організація зустрічей зі спеціалістами-представниками іншомовної культури, викладання окремих предметів іноземною мовою. З метою набуття практичного досвіду в умовах міжнародної мобільності

рекомендують навчання і стажування за кордоном, залучення студентів до співпраці з іноземними товариствами. Недостатній рівень сформованості іншомовної професійної компетентності обмежує спеціаліста-психолога у прийнятті участі в міжкультурній комунікації та можливості отримання інформації із аутентичних фахових джерел.

Список використаних джерел

1. Васильченко О. Особливості викладання іноземної мови майбутнім психологам в умовах воєнного стану. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.pedagogy-journal.kpu.zp.ua/archive/2023/88/12.pdf>

2. Вовканич І., Свеженцева О. Формування професійної компетентності майбутніх міжнародників в умовах інтеграції в Європейський освітній простір. // Геополітика України: історія і сучасність. Збірник наукових праць. – 2010. – Вип. 3. – С. 264-274.

3. Компетентнісний підхід у професійній підготовці майбутніх психологів: моногр. / авт. кол.; під наук. ред. Лозової О. М. – Вінниця: Віндрук, 2014. – 184 с.

4. Овсянко Г. Особливості формування іншомовної професійної компетенції студентів спеціальності «Психологія». // Гуманітарний вісник НУК. – Миколаїв: НУК, 2021. – Вип. 13. – С. 38-43.

ЗМІСТ

Секція МОВНО-КУЛЬТУРНА ПОЛІТИКА. АКАДЕМІЧНІ СВОБОДИ. УНІВЕРСИТЕТСЬКА АВТНОМІЯ

Підсекція: Теоретичні та прикладні аспекти дослідження типологічних і конкретно-мовних рис сучасного перекладознавства

<i>Абабілова Н. М.</i> Non-fiction and challenges of its translation	3
<i>Агєєва-Каркашадзе В. О.</i> Peculiarities of translation of Stylistic devices from English into Ukrainian	6
<i>Васильєва Н. О.</i> Розвиток мотивації та ініціативності студентів на заняттях іноземної мови	10
<i>Волченко О. М.</i> Англійські неологізми 2023-2024 років: перекладацький аспект	13
<i>Yaremchuk B., Zhyvotovska T.</i> Semantic features of metaphors in Kendrick Lamar's songs	16
<i>Заценіна А. В.</i> On the problem of audiovisual translation: types and peculiarities.....	20
<i>Зубенко Т. В.</i> Навчання англійської лексики засобами автентичних відеоматеріалів.....	23
<i>Лощенова І. Ф.</i> Національна освіта як складова мультикультурної парадигми в контексті світоглядних протистоянь	28
<i>Лимар М. Ю.</i> До питання бекронімів та рекурсивних акронімів у суспільно-політичному дискурсі.....	31
<i>Лютянська Н. І.</i> Особливості формування лінгвокраїнознавчої компетенції у майбутніх перекладачів	34
<i>Москвітін Д. А.</i> Гамлетівські алюзії в анонімному вірші «The Pausing American Loyalist».	38
<i>Пархоменко Е. О.</i> Using the media resource ted-ed as an educational tool for teaching vocabulary to advanced level learners of English.....	41

<i>Zharonkina O., Rybachuk O.</i> Stylistic devices in feminist literature: analysis of similes in Kate Chopin's Prose.....	43
<i>Передерій Г. М., Ніколайчук В. О.</i> The Concept of PRIDE in Jane Austen's Novel "Pride and Prejudice: Linguostylistic and Linguopragmatic Aspects	47
<i>Сидоренко Ю. І.</i> Графічний роман в системі медіапростору та особливості його перекладу.....	50
<i>Удовіченко Г. М., Сліпченко Ю.</i> Інтерпретація казкових мотивів у літературі фентезі на прикладі роману Д. В. Джонс «Мандрівний замок Хаула».....	53
<i>Шерстюк Л. В., Радутна А.</i> Стилiстичні особливості еліптичних конструкцій у заголовках статей англomовного видання «Education Today».....	57

Секція

НОВІ ВИКЛИКИ У НАВЧАННІ ПРОФЕСІЙНОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ СТУДЕНТІВ-НЕФІЛОЛОГІВ

<i>Гришкова Р. О.</i> Конструктивістська методика комбінованого навчання іноземної мови у вищій школі.....	62
<i>Буровицька А. І., Лисенкова І. П.</i> Формування резильєнтності студентів під час навчання в умовах воєнного часу.....	65
<i>Burovytska Y.</i> Challenges of distant teaching of the English language in the conditions of digital transformation.....	68
<i>Волкова О. С.</i> Іншомовна професійна підготовка студентів нефілологічних спеціальностей в умовах воєнного стану.....	71
<i>Головнюова-Копна О. О.</i> Удосконалення викладання англійської мови для студентів економічного факультету.....	74
<i>Gryzhenko A.</i> Developing abilities to resist propaganda at English classes.....	77
<i>Димова І. В.</i> Іншомовні ЗМІ як засоби розвитку критичного мислення.....	82
<i>Диндаренко О. А.</i> Практичні аспекти навчання професійної англійської мови майбутніх юристів.....	85

Косарева Г. С. Методи навчання у менторстві у професійній підготовці майбутніх учителів-філологів.	90
Остафійчук О. Д. Lexical approach in English language instruction for IT students.....	96
Постикіна Є. Г. Формування рефлексивно-контролюючого компоненту самоосвітньої компетентності майбутніх реабілітологів	99
Чернюк Т. І. Підготовка майбутніх економістів у професійній іншомовній сфері.....	101
Chuienko V. Towards sustainability literacy through foreign language learning	105
Шмуля Л. В. Формування іншомовної професійної компетентності майбутніх психологів	108

ДЛЯ НОТАТОК

Редактор *О. Михайлова*. Комп'ютерна верстка *К. Гросу-Грабарчук*
Друк *С. Волинець*. Фальцювально-палітурні роботи *О. Мішалкіна*

Підп. до друку 10.06.2024
Формат 60x84^{1/16}. Папір офсет.
Гарнітура «Times New Roman». Друк ризограф.
Ум. друк. арк. 11,2. Обл.-вид. арк. 10,2.
Тираж 10 прим. Зам. 6846.

Видавець та виготовник:
Чорноморський національний університет імені Петра Могили
54003, м. Миколаїв, вул. 68 Десантників, 10.
Тел.: 8 (0512) 50–03–32, 8 (0512) 76–55–81, e-mail: rector@chmnu.edu.ua.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 6124 від 05.04.20